

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI TƏHSİL NAZİRLİYİ
AZƏRBAYCAN DİLLƏR UNİVERSİTETİ

RƏBİYƏ ABDULLAYEVA

Stiven Kinqin “Qarşıdurma” əsərində Xeyir və Şər

mövzusunda

MAGİSTR

DİSSERTASIYA İŞİ

İxtisas: İngilis dili və ədəbiyyatı

Elmi rəhbər: Həmidə Əliyeva

BAKİ – 2022

MÜNDƏRİCAT

GİRİŞ	3
I FƏSİL. ABŞ kütləvi ədəbiyyatı və Stiven Kinq yaradıcılığı	9
1.1. Stiven Kinq yaradıcılığının ideya-mövzu xüsusiyyətləri.....	9
1.2. Stiven Kinq yaradıcılığında Amerika mövzusu.....	37
II FƏSİL. Stiven Kinqin “Qarşıdurma” əsərində müasir cəmiyyət və mənəvi seçim problem	50
2.1. “Qarşıdurma” əsəri ibrətamiz roman kimi.....	50
2.2. “Qarşıdurma” əsərində Xeyir və Şərin mübarizəsi.....	55
NƏTİCƏ.....	70
ƏDƏBİYYAT	73

GİRİŞ

Mövzunun aktuallığı. XX əsr ədəbi prosesləri həm mürəkkəbliyi həm də əhatəli və geniş olduğu üçün digər dövrlərdən fərqlənir. Dünya xalqlarının mənəvi aləmini bütün dərinliyi ilə ifadə edən görkəmli ədib, şair və yazıçıları xatırlamaq kifayət edir ki, oxucuda bu dövr haqqında dolğun təsəvvür yaransın. Çağdaş Amerika və Latın Amerikasına ədəbiyyatında C.D Selincer, S.Kinq, P.Koelyo, L.Sinkler, Smit, X.L. Borxes kimi şəxsiyyətlər Amerika ədəbiyyatının inkişafında müstəsna rol oynamışlar.

İngilis hakimiyyəti dövründə başlayan Amerika ədəbiyyatı müstəqilliyin qazanılması ilə canlanmağa başlamışdır. İstifadə olunan dil ingilis dili olsa da, ingilis ədəbiyyatından ayrı bir istiqamətdə müstəqil xarakter qazanmışdır. Amerika ədəbiyyatının dili və keçmişi ingilis ədəbiyyatı ilə eyni mənbədən gəldiyi üçün bir çox tənqidçilər bu ədəbiyyatı ingilis ədəbiyyatının bir hissəsi kimi göstərirlər. Yalnız bu ədəbiyyat yeni torpaqlarda və yeni təsirlər altında və müxtəlif xalqların Amerikaya köçərək amerikanlaşması nəticəsində inkişaf etmişdir. Ona görə də o, özünəməxsus xüsusiyyəti olan ayrıca ədəbiyyat idi.

Müasir ingilis ədəbiyyatının tanınmışlarından biri də Stiven Kinqdir. O, qorxu, fəvqəltəbii fantastika, triller, detektiv, elmi fantastika və fantaziya janrlarında əsərlər yazan amerikalı yazıçı, ssenarist və prodüserdir.

2003-cü il noyabr ayının 19-da Stiven Kinq ABŞ-ın yüksək ədəbiyyat mükafatlarından birinə - "Amerika ədəbiyyatında görkəmli xidmətlərinə görə" medalına layiq görülmüşdür. ABŞ-ın bir sıra tanınmış yazıçıları Milli kitab fondunun bu addımını qınadı, çünki Kinqə qədər bu mükafata Amerika ədəbiyyatının Jon Apdayk, Artur Miller, Filipp Rot kimi qrandları layiq görülmüşdülər. Bu cür mükafata layiq görülməklə Kinq faktiki olaraq ABŞ ədəbiyyatının canlı klassiki statusunu mənimsəmiş olurdu. Medalın təqdim etmə mərasimində çıxış edən Kinq özünü müdafiə etmiş, həmçinin Milli kitab fondunu ona bənzər bir çox müəlliflərə, o cümlədən Con Qrişemə və Tom Klensiyə daha mox diqqət ayırmağa çağırmışdı.

Müasir Amerika yazıçısı, dramaturqu və ssenaristi Stiven Edvin Kinq indiki dövrün ən çox sevilən, oxunan və tədqiq olunan görkəmli ədəbi şəxsiyyətlərindən biridir. ABŞ-ın Men Ştatının Portlend şəhərində dünyaya gələn Kinq öz ədəbi istedadını çox erkən üzə çıxarmışdır. Hələ orta məktəbdə oxuduğu illərdə o, yazmaq-yaratmaq eşqi ilə çırpınmışdır. Qardaşı Devidlə birgə yeniyetmə vaxtından qəzet çap etdirir və qazandığı kiçik məbləğlə dolanırdı. Yazdıqları məqalələr oxucular tərəfindən rəğbətlə qarşılanırdı ki, bu da onu vəcdə gətirir və daha ardıcıl şəkildə yazmağa ruhlandırır.

15-16 yaşında ikən Stiven Kinq ilk hekayələri ilə də diqqəti cəlb edir. tik hekayələr kitabında ("Adamlar, yerlər və heyvanlar") istedadlı gəncin xeyli hekayəsi toplanmışdı. "Yolun axırındakı otel", "Əsas ölçü", "Quyunun dibindəki məxluqlar", "Namalum adam", "Lənətlənmiş ekspedisiya", "Dumanın o biri tərəfi" və s. hekayələr artıq onu bir yazar kimi tanıtmışdı. 1966-cı ildə Men Universitetinə daxil olandan sonra gənc adibin yaradıcılığında yeni üfqlər açıldı. "Uzun yol" romanı məhz bu dövrün məhsulu kimi meydana çıxdı. Roman xeyli müddət çap edilməli və bu, gənc müəllifin ilk sarsıntılarından biri idi. İngilis dili üzrə bakalavr dərəcəsi alan Kinq bir müddət pedaqoji fəaliyyət göstərir.

S.Kinqin "Qarşıdurma" əsəri xüsusilə son illərdə dünya miqyasında fəlakətə çevrilən pandemiya mövzusu ilə sıx səsleşir. Bu öz növbəsində həmin əsərin yenidən müasir dünyanın global problemləri baxımından yenidən araşdırılmasını zəruri edir.

Kitabın tam təəssürat yaratmamasının ən böyük səbəbi onun sürətli və təəssüf ki, qeyri-qənaətbəxş sonluğudur. Son ardıcılıq məntiqli olsa da, qəhrəmanlar öz motivasiyalarına və şəraitlərinə uyğun hərəkət edir, o, hekayənin qalan hissəsinin uzun sürən tempindən yayınır və mahiyyətə xeyirlə şər arasındakı epik mübarizədən yan keçir və bütün romanın ona doğru irəlilədiyini görünür.

Kinq qadınları ədalətli şəkildə təmsil edir "Qarşıdurma" bu mübarizənin əsas nümunəsidir (bu romanda hər hansı gücə malik olan yeganə qadın yüz səkkiz

yaşlı Abiqail Anadır); bu qəhrəmanların bir çoxu eyni şəxsiyyəti və yumor hissini bölüşürlər, əsasən hər birinin üzləşdiyi unikal şəraitlə fərqlənirlər.

Onun sağ qalmaq və hakimiyyətdən sui-istifadə ilə bağlı mesajları kitabın ilk nəşrindən 40 il sonra da aktualdır; personajlar hələ də inandırıcıdır, ilkin maraq doğurur, fəsillər uzunluğuna baxmayaraq cəlbedici və oxunaqlıdır. Bütün bu xüsusiyyətlər romanın araşdırılmasını aktual edir.

Problemin öyrənilmə dərəcəsi. Stiven Kinqin yaradıcılığı ilə bağlı bir sıra tədqiqatlar aparılmış, məqalələrdə onun əsərlərinin səciyyəvi xüsusiyyətlərindən bəhs edilmişdir. Bu baxımdan rus və ingilis ədəbiyyatşünaslığında bu mövzuda müstəqil tədqiqat işləri daha çox diqqəti cəlb edir. Qeyd edək ki, Stiven Kinqin yaradıcılığı ilə bağlı nəzəri anlayışlar Amerika ədəbiyyatında mühüm yer tutduğundan bu məktəbin resurslarından istifadə edən digər alimlər bu istiqamətdə dəyərli tədqiqatlar aparmışlar.

Morgan Robert "Stephen King". (November 7, 2010) Breznican Anthony "Life Is Imitating Stephen King's Art, and That Scares Him" (September 3, 2019), Wayback Machine "The 25 Best Stephen King Stories" (November 8, 2011), Jackson Dan "A Beginner's Guide to Stephen King Books" (February 18, 2016) və s. əsərlərdə müəllif haqqında tədqiqatlar aparmışlar.

Adları qeyd edilən tədqiqat əsərlərinə ümumi olaraq nəzər yetirdikdə belə aşkar etdik ki, həmin əsərlərdə irəli sürülən müəyyən fikirlər və göstərilmiş ədəbiyyatşünaslıq faktları Stiven Kinqin "Qarşıdurma" əsərində Xeyir və Şər mövusunun tədqiqi zamanı müəyyən əhəmiyyətə malikdir. Ancaq bunların əksəriyyətində hansısa əsərin ümumi səciyyəsinə aid olan mif, magik realizm kimi meyarlar öz əksini tapmışdır. Onların bir çoxu həmin məsələlərin bu və ya başqası haqqında yalnız bəzi qeydlər, mülahizələrlə kifayətlənibdir. Bunun başlıca səbəblərindən biri ədəbiyyatşünasların Stiven Kinqin "Qarşıdurma" romanında Amerika cəmiyyətinə xas gerçəkliyin inikasının araşdırılmasını xüsusi tədqiqat mövzusu olaraq araşdırma məqsədini qarşılarına qoymamalarıdır. Stiven Kinq yaradıcılığının öyrənilməsinin mühüm aktualıq kəsb edən cəhətlərindən biri odur

ki, o, Azərbaycan oxucusu onunla tanış olmalı, yəhudi ədəbiyyatının nümayəndəsi olan bu yazıçının əsərlərində qoyduğu problemlə tanış olmalıdır. Stiven Kinqin əsərləri janr müxtəlifliyi, zənginliyi ilə fərqlənir. Yazıçı əsərlərini postmodern üslubda yazdığından romanlarında postmodern üsluba xas olan müxtəlif janrların birləşməsi özünü göstərir. Buna görə də Stiven Kinq yaradıcılığının öyrənilməsi aktualıq kəsb edir.

Tədqiqatın məqsəd və vəzifələri. Tədqiqatın məqsədi Stiven Kinqin “Qarşıdurma” romanında Xeyir və Şər mövzusunun tədqiq etməkdir. Tədqiqatın vəzifələrinə aşağıdakıları aid etmək mümkündür:

- Müasir amerika ədəbiyyatının ümumi səciyyəsinin verilməsi;
- Sosial, ictimai, tarixi məsələlərin ədəbiyyatda qoyuluşunun araşdırılması;
- Stiven Kinq yaradıcılığının ideya-mövzu xüsusiyyətlərini araşdırmaq;
- Stiven Kinq yaradıcılığında Amerika mövzusunun təhlil etmək;
- Stiven Kinqin “Qarşıdurma” əsərində müasir cəmiyyət və mənəvi seçim problemini öyrənmək;
- “Qarşıdurma” əsərini ibrətamiz roman kimi səciyyələndirmək;
- “Qarşıdurma” əsərində Xeyir və Şərin mübarizəsini təsvir etmək.

Tədqiqatın obyekt və predmeti. Tədqiqat obyektini S.Kinqin yaradıcılığı kontekstində “Qarşıdurma” əsərinin araşdırılması təşkil edir. Tədqiqatın predmetini Stiven Kinqin “Qarşıdurma” əsərində xeyir və şər mövzusunun tədqiqi təşkil edir.

Tədqiqatın informasiya təminatı. Dissertasiya işinin hazırlanmasında Stiven Kinqin “Qarşıdurma” əsərinin qısaldılmamış tam versiyası istifadə edilmişdir.

Tədqiqatın nəzəri və metodoloji əsasları. Tədqiqatın metodoloji və nəzəri əsasları konkret şəkildə, müəyyən elmi izahat formasında işlənir. Bu tədqiqatda sistemli analiz, bioqrafik, müqayisəli-tarixi metodlardan istifadə edilmişdir.

Sistemli araşdırma metodu elə bir yanaşmadır ki, bu zaman istənilən sistem, yəni obyekt öz aralarında qarşılıqlı əlaqədə olan elementlərin məcmusu kimi nəzərdən keçirilir. Bu kifayət qədər mürəkkəb metoddur. Sistemli yanaşma ədəbi

prosesdə baş verən hadisələrin tədqiq edilməsinə müəyyən ədəbi anlayışların formalaşdırdığı sistem daxilində qiymət verilir. Elmdə bu, ümumi sistem nəzəriyyəsinin məlum tələbləri çərçivəsində həyata keçirilir ; sistem nəzəriyyəsinə görə hər bir obyekt araşdırma prosesində həm böyük və mürəkkəb sistem kimi, həm də ümumi sistemin elementi kimi nəzərdən keçirilməlidir.

Bioqrafik metod zamanı Stiven Kinqin yaradıcılığının ümumi mənzərəsini açmaq üçün onun bioqrafiyasına nəzər salınmış, bu aspektdə araşdırılmışdır. Stiven Kinq yaradıcılığı ümumi tarixi-müqayisəli aspektdə öyrənildiyindən burada tarixi-müqayisəli metoddan istifadə edilmişdir. Tədqiqatın nəzəri əsaslarına gəldikdə isə yəhudi-amerikan ədəbiyyatına dair nəzəri fikirlər, araşdırmalar burada əsas hesab oluna bilər.

Dissertasiyanın elmi yeniliyi. İlk dəfə Azərbaycan ədəbiyyatşünaslığında Stiven Kinqin “Qarşıdurma” romanında Xeyir və Şər mövzusunun araşdırılması dissertasiyanın elmi yeniliyini şərtləndirir. Stiven Kinqin yaradıcılığı və onun əsərləri ilk dəfə dissertasiya səviyyəsində öyrənilmişdir.

Dissertasiyanın elmi və praktiki əhəmiyyəti. Tədqiqatın nəzəri əhəmiyyəti ondan ibarətdir ki, Stiven Kinqin “Qarşıdurma” romanının janr üslub xüsusiyyətləri, ideyası ilə bağlı aparılacaq tədqiqatlarda dissertasiyadan istifadə oluna bilər.

Tədqiqat prosesində Stiven Kinqin “Qarşıdurma” romanında Amerika cəmiyyətinin öyrənilməsi məsələsi də gündəmədədir və bu istiqamətdə müəyyən nəzəri müddəalar irəli sürülə bilər. Tədqiqatın praktiki əhəmiyyəti ondan ibarətdir ki, onun materialları və nəticələri dünya ədəbiyyatının tədrisi prosesində istifadə oluna bilər. Tədqiqat ədəbiyyatşünaslıq üzrə bakalavr və ya magistratura pilləsində təhsil alan tələbələrə tədris prosesi üçün məqalə yazmaq, seminara hazırlaşmaq və elmi məlumatlar əldə etməkdə kömək edəcək.

Dissertasiya işinin strukturu. Dissertasiya girişdən, iki fəsildən, beş yarımfəsildən, nəticədən və biblioqrafiyadan ibarətdir. Giriş hissəsində mövzunun aktuallığı, problemin öyrənilmə dərəcəsi, tədqiqatın məqsəd və vəzifələri, onun

nəzəri-metodoloji əsasları, elmi yeniliyi, elmi-praktiki əhəmiyyəti, aprobasiyası və strukturu haqqında məlumat verilir.

“ABŞ kütləvi ədəbiyyatı və Stiven Kinq yaradıcılığı” adlı birinci fəsildə Stiven Kinq yaradıcılığına xas ümumi səciyyəvi məsələlər öyrənilir, onun Amerika ədəbiyyatında mövqeyi araşdırılır, nəsrinin ümumi səciyyəvi əlamətləri aşkar edilir, əsərlərinin ideyası, problemləri tədqiqata cəlb edilir.

“Stiven Kinqin “Qarşıdurma” əsərində müasir cəmiyyət və mənəvi seçim problemi” adlı ikinci fəsildə isə “Qarşıdurma” romanı ümumi nəzəri təhlil kontekstində araşdırılır, əsərin ideya-məzmun məsələsi, “Qarşıdurma” əsərində Xeyir və Şərin mübarizəsi tədqiqat predmetinə çevrilir.

Nəticə hissəsi isə hər bir fəsildə apardığımız tədqiqat ümumiləşdirilmələrini, müzakirə etdiyimiz başlıca sualların cavablarını və sonda gəldiyimiz mühüm əhəmiyyət daşıyan nəticələri əks etdirir.

I FƏSİL. ABŞ KÜTLƏVİ ƏDƏBİYYATI VƏ STİVEN KİNQ YARADICILIĞI

1.1. Stiven Kinq yaradıcılığının ideya-mövzu xüsusiyyətləri

Məhşur yazıçı, “horror” (qorxu) janrda yazan müəllif Stiven Edvin Kinq 1947-ci il sentyabrın 21-də ABŞ-ın Men ştatının Portlend şəhərində Nelli Rut Pillsberi və Donald Edvin ailəsində anadan olanda valideynləri ona “Stiven Edvin Kinq” adını qoyublar. Gözünü açdığı həyat hər insana olduğu kimi ona da bəzən sevinc, bəzən də göz yaşları gətirmişdir. Kinq cütlüyü boşananda Stivenin cəmi iki yaşları var idi və qardaşı Davidlə anası ilə birlikdə qaldı. O, ana və ata arasında qalmış uşaqlardan biri idi. O, həm uzun yollarla, həm də üzləşdiyi bölünmüş hisslərlə addımlarını atdı. Anası Portlend Mendə, atası isə İndiana ştatının Fort Ueyn şəhərində yaşayırdı.

Uşaqları tək tənha böyüdən ana isə eyni zamanda iki işdə – çamaşırxanada və çörəkçixanada işləyirdi. İstedadlı yazıçının uşaqlıq illəri İndiana ştatının Fort Ueyn şəhərində (hansı ki həmin ərazidə onun ata tərəfdən baba-nənəsi yaşayırdılar), Konnektikut ştatının Stratford şəhərində (hansı ki orada Lois xalası yaşayırdı), Massaçusets ştatının Molden şəhərində və Men ştatının Paunal şəhərində (hansı ki orada onun xalaları yaşayırdılar) keçmişdir.

Stiven anası və Davidlə Durham şəhərinə köçəndə 11 yaşında idi. Orta məktəbi bitirənə qədər davam edən təhsilini burada başa vurub. 1966-cı ildə universitet üçün seçim etməli olduqda, Orono Men Universitetində təhsili almağa başladı. Stiven Orono şəhərində yerləşən Men Univertsitetində təhsil aldığı ikinci ildə o, universitet qəzeti olan "Men Universitet Şəhərciyi"ndə həftəlik sütun yazırdı. Tələbə olduğu illərdə o Tələbə Senatının üzvü olaraq, tələbə siyasi həyatında aktiv fəaliyyət göstərirdi. Orono şəhərində baş tutan anti-müharibə hərəkatında Stiven Kinq də iştirak edərək, Vyetnam müharibəsinin konstitusiyaya zidd olduğunu düşünənlərlə bir olduğunu nümayiş etdirmişdi. 1970-ci ildə Orono universitetini bakalavr səviyyəsində bitirərək, orta məktəblərdə ingilis dili tədris etmək üçün ixtisaslandırılmışdı.

Vyetnam müharibəsi səbəbi ilə səfərbərlik elan olunan zaman Stiven Kinq çağırış komissiyası tərəfindən yüksək qan təzyiqi, yastı ayaqları, görmə və eşitmə qüsurunun olmasını səbəb kimi gətirərək onu hərbi xidmətə yararsız hesab etmişdi.

Onun kitabları ümumilikdə 350 milyon nüsxədən çox satılıb və onların bir çoxu filmlərə, televiziya seriallarına, mini seriallara və komikslərə uyğunlaşdırılıb. Onun 63 romanı və 5 qeyri-bədii əsəri, onlardan yeddisi Riçard Baxman təxəllüsü ilə nəşr olunub. O, həmçinin 200-ə yaxın hekayə yazıb, əksəriyyəti kitab kolleksiyalarında çap olunub. O, 15 dəfə Bram Stoker mükafatına layiq görülüb, bunlardan birincisi 1987-ci ildə Sadist (Səfil) romanı olub. O, 2003-cü ildə Milli Kitab Fondu tərəfindən "Amerika ədəbiyyatına görkəmli töhfəyə görə Milli Medal"la təltif edilib.

Onun kitabları ümumilikdə 350 milyon nüsxədən çox satılıb və bir çoxları filmlərə, televiziya seriallarına, mini seriallara və komikslərə uyğunlaşdırılıb. Kitablارının əksəriyyəti doğulduğu Men ştatında cərəyan edir.

2004-cü ildə World Fantasy Convention tərəfindən "Həyat Boyu Nailiyyət" mükafatına layiq görülüb. 2007-ci ildə Amerikanın Sirli Yazıçıları tərəfindən "Böyük Ustad" mükafatına layiq görülüb. Amerika ədəbiyyatına verdiyi töhfələrə görə o, 2014-cü ildə Milli İncəsənət Fondu tərəfindən "Milli İncəsənət Medalı" ilə təltif edilib. Stiven Kinqin janrı necə aşdığını, həyat qabiliyyətli ikinci reallıq yaratdığını və saxladığını və tənqidçilərin ciddi yazıçıdan gözlədiyi ədəbi üsullara bacarıqla yanaşdığını göstərməkdir. Bundan əlavə, Kinqin daimi oxucunun sədaqətini necə təmin etdiyini müzakirə olunacaq.

Stiven Kinqin Amerika konsepsiyası, bir çox tənqidçinin razılaşdığı şəkildə, qorxulu mənzərədir. Kiçik şəhərlərə sızan ağılı itirmiş dəlillərdən tutmuş, cırıltılı oyuncaqlar əvəzinə ayaq sümüklərini çeynəyən quduz itlərə qədər, Stiven Kinq oxucuları çaşdırmaq bacarığı ilə tanınır. O, təkə qorxu və qotikanın tanınmış ustası deyil, Kinq həm də öz millətinin tanınmamış salnaməçisi və Amerika psixikasının qiymətləndirilməmiş müşahidəçisidir. Onun əsərləri Amerika və İngilis ədəbiyyatının Po, Hawthorne və Stoker kimi qanunlara layiq bir çox

böyüklərinin izinə düşsə də, Stiven Kinq alimlərin hörmətini qazana bilməyib. Tənqidçilər Kinqə ciddi ədəbi təsdiq möhürü verməyə o qədər də həvəsli deyillər, baxmayaraq ki, onlar onu xeyli çap olunmuş əsərlərinə görə heyran etməyə kifayət qədər hazırdırlar.

Stivenin dünyaya göz açması ailəsi üçün böyük surpriz oldu, çünki Rut ana ola bilmədiyini deyirdi. Devidi Kinqlər oğulluğa götürmüşdü. Bu, ailədə gərginliyi daha da artırdı. Bu hadisədən iki il keçdikdən sonra Stivenin atası evdən çıxmış və bir daha geri dönməmişdi. İki uşaqla tək qalan Rut ruhdan düşmədi.

O, Təbiətə çox nikbin və hayatsevər olmuşdu. Rut, iki uşağı özü tək böyütməli olur. Ona qohumları yardım edirdi. Belə ki, Kinqlər ailəsi tez-tez Rutun gah o bacısı, gah da bu bacısının yanında qalmalı olurdu. Stivenin uşaqlığının bir neçə illəri Fort Ueyn (İndiana ştatı) və Stratford (Konnektikut ştatı) şəhərlərində keçmişdi. Stivenin 11 yaşı tamam olanda, Kinqlər ailəsi Menə, Derxem şəhərinə geri qayıdır. Buna səbəb Kinqin ana tərəfdən baba və nənəsinin səhhətlərindəki problemlər olur. Rut onlara qulluq etməli idi. Qohumlar Ruta maliyyə dəstəyi göstərirdi. Valideynlərinin ölümündən sonra Rut King elə Derxemdəcə qalır və elə burada da xərcəng xəstəliyindən vəfat edir. Sonralar Kinq dəfələrlə ömrünün bu çağlarını öz kitablarında yad etmişdi. "Ölü" povestində o, özünün dostu Kris Çeslidən bəhs edir. "Nənə" hekayəsində o, mistik hadisələrin mərkəzinə faktiki olaraq öz ailəsini yerləşdirir. Bəxti gətirməyən uşaqlardan bəhs edən "O" romanında Kinqin uşaqlığının bəzi məqamları öz əksini tapmışdır. [1, s. 37]

Kinq 7 yaşında, xalasının evinin çardağında fantastika və qorxulu kitablarla dolu qutu aşkar edəndən sonra yazmağa başlayır. 1959-cu ilin yanvarında Stiven qardaşı Devidlə "Deyva xardal yaxması" adlı öz qəzetini buraxmağı qərara alır. Qazetdə əsasən yerli hadisələrdən xəbər verilir, habelə idman yenilikləri, hava proqnozları, reseptlər, yumor və Stivenin yazdığı "Ardı olan" povest dərc edilirdi. Qəzet əsasən qohumlara və qonşulara nömrəsi 5 senta satılırdı. 1963-cü ildə Stiven yaxın məktəb dostu Kris Çesli ilə "İnsanlar, yerlər və adnalar - I cild)" adlı 18 qısa hekayələrdən ibarət olan toplusunu dərc edir. Bir il sonra "Ulduzlardan soxulma"

hekayəsi buraxılır. O, dərhal qohum və tanışlar arasında yayılır. 1965-ci ildə King "Mən qəbrləri qarət edən yeniyetmə idim" adlı hekayəsini dərc edir. Təxminən 6 min sözdən ibarət olan bu hekayə Comics Review-də dərc edilmişdi.

Məktəbi bitirərkən King artıq müəyyən qədər jurnalist təcrübəsinə yiyələnmiş olur. Buna görə də həyat yolunun seçimində onun çətinlikləri olmamalı idi. Yazıçılıq sənəti onu cəlb edirdi. Buraxılış sinfində oxuyarkən Stiven tərəddüd edirdi - gələcək kitabı üçün material toplamaq məqsədilə könüllü şəkildə Amerikanın artıq iki ildə müharibə apardığı Vyetnamamı getsin yoxsa təhsilini universitetdə davam etdirsən. Kinqin anası oğlunun ali təhsil almasını istəyirdi. Nəticədə Stiven universitetə ərizə verir və toxuculuq fabrikində təhsil haqqını ödəmək üçün işə düzəlir.

Stiven Daremdə orta məktəbi bitirdikdən sonra, Lisbon Orta Məktəbində təhsil alaraq 1966-cı ildə oranı bitirir və Orono şəhərində yerləşən Men Universitetinə daxil olur. Həmin il o, "Bununla barışmalı" adlı roman üzrəndə işləməyə başlayır. Birinci kursda o, həmçinin özünün ilk böyük romanının - "Uzun gəzinti" romanını başa çatdırır. Romani "Sehner/Pan/om Xayz" nəşriyyatına göndərən Kinq buradan rədd cavabı alır və bu üzəndə romanlar üzərində işlərini bir müddət təxirə salır. Tələbəlik illərində Kinq ictimai iş aparırdı. Ali təhsilin ikinci ilində o, universitet qəzeti olan "Men Universitet Şəhərciyi"ndə (ingiliscə The Maine Campus) həftəlik sütun yazırdı. O, şəhərcikdəki antimüharibə hərəkatını dəstəkləyirdi. Tələbə Senatının üzvü olaraq, Kinq tələbə siyasi həyatında aktiv iştirak edirdi. King həmçinin, Orono tələbə siyasi həyatında aktiv iştirak edirdi. Orono şəhərində keçirilən antimüharibə hərəkatında iştirak edərək, Vyetnam müharibəsinin konstitusiyaya zidd olduğunu düşünənlərlə həmrəy olduğunu göstərirdi. Tələbəlik həyatı, antimüharibə əhvalruhiyyələri haqqında xatirələrini Kinq özünün "Atlantidadakı ürəklər" romanında istifadə edir. Stiven 1967-ci ildə ilk professional qısa hekayəsi olan "Şüşə Döşmə"ni (ingiliscə The Glass Floor) yazır. 1969-cu ildə Stiven Kinq Men ştatının universitetinin kitabxanasında işə girir. Bir qədər sonra o, burada aşağı kursda oxuyan Tabita Sprysus ilə tanış olur.

Əvvəlcə o, onu dostlarından birinin rəfiqəsi hesab edir. Lakin həmin ilin payızında o, ona bir daha poetik seminarda rast gəlir. Seminar müəllim və tələbələrin bərabərliyi atmosferində keçir. Tabitanın şeirlərini dinləyən King anlayır ki, yazıçılığa munasibətdə tək deyildir. Bir il sonra 1971-ci ilin yanvar ayının 2-də King, Tabita Sprys ilə ailə həyatı qurur və bu nikah indiyədək davam edir. 1970-ci ildə o Orono universitetini bakalavr səviyyəsində bitirərək, orta məktəblərdə ingilis dili dərslərini vermək üçün ixtisaslandırılmışdı. Vyetnam müharibəsinə səfərbərlik elan olunanda isə çağırış komissiyası onun yüksək qan təzyiqi, yastı ayaqları, görmə qüsurunun və yüksək qan təzyiqinin olmasını əsas gətirərək onu hərbi xidmətə yararsız hesab etmişdi. [1, s. 43]

Gənc mütəxəssisə iş tapmaq həmişə çətin olur. King bu mənada istisna deyildi. İlk vaxtlar gənc ailə Stivenin cəmaşırxanada qazandığı maaşa (saatda 1,6 dollar) və kişi jurnallarında hekayələrinin nəşrinə görə aldığı dövrü qonorarların hesabına yaşayırdı. Ailənin maddi vəziyyətini çətinləşdirən məqamlardan biri də o idi ki, üç il ərzində King iki dəfə ata olmuşdu - onun oğlu Co və qızı Naomi dünyaya gəlmişlər. 1971-ci ilin payızında Stiven Hempden Akademiyasında ingilis dili müəllimi vəzifəsində işləyir. Dərslərdən sonra o, hekayələr yazır, gecə-gündüz romanlar üzərində düşünürdü. Lakin nəşriyyatlar onun əlyazmalarını qəbul etmirdilər. Arvadının zibil qabında yeni romanın üç əzilmiş qaralama səhifələri aşkar etdikdən sonra Stivenin həyatında dönüş məqamı başlayır. Bu səhifələri oxuyan Tabita deyir ki, sinif yoldaşları tərəfindən təqiblərə məruz qalan qeyri-adi, paranormal qabiliyyətli qız haqqında ideyanın gələcəyi ola bilər. King romani axıra çatdırır və onu dostu Vilyam Tompsonun işlədiyi "Dabldey" nəşriyyatına göndərir. Bir qədər sonra roman nəşriyyatın planına daxil edilir və Kingə 2,5 min. dollar məbləğində avans verilir.

1973-cü il may ayının 12-də yeganə bir telefon zəngi Stivenin həyatını kökündən dəyişir." Dabldey'in redaktoru Bill Tompson ona xəbər verir ki, "Dabldey" "Kerri"nin nəşr hüquqlarını 400 min dollara "Siqnet buks" nəşriyyatına satmışdır. Kontrakta görə Stiven Kingin payına bu məbləğin yarısı düşürdü. Belə

bir məbləgdə qonorar Kinqə ingilis dili müəllimi vəzifəsini həmişəlik ataraq özünü bütünlüklə sevdiyi işə - yazıçılığa həsr etməyə imkan verirdi.

1973-cü ilin yayının sonunda Kinqin getdikcə böyüyən ailəsi, anasının səhhətinin pisləşməsi ilə əlaqədar olaraq Men ştatının cənubuna köçürlər. Burada ailə Şimali Vinhemdə, Sebaqo gölü yaxınlığında özünə yay evi kirayə edir. Kinq burada öz "Seylim Puşku" (ingiliscə Salem's Lot) adlı əsərini yazır. Qışda isə Kinqin 59 yaşlı anası xərcəng xəstəliyindən dünyasını dəyişir. Anasının ölümü Stivenin qəlbində dərin yara salır - bu gün o, mütəmadi olaraq Amerika xərcəng mərkəzinə ianə verir.

"Kerri" əsəri 1974-cü ilin yazında nəşr edildi. Həmin ilin payızında ailə Kolorado ştatının Bulder şəhərinə köçür. Burada yaşadığı 1 ildən də az müddət ərzində Kinq öz "Parıltı" (ingiliscə The Shining) adlı əsərini yazır. Romanda təsvir edilən hadisələr Bulder də baş verir. Romanın ideyası Kinqdə uikendlərin birində yaranır. Bir müddət uşaqlarından ayrı istirahət etmək qərarına gələn Stiven və arvadı Estes Parkın Senli otelinin 217-ci nömrəsində dayanırlar. Otağın qaranlıq atmosferi Kinqə bir neçə dərin ideya verir. Bu əsərdə King alkoqolla problemləri olan müəllimin taleyindən bəhs edir. Stiven sanki qabağı görürdü - 1974-84-cü illər ərzində o, nəinki alkoqola alışıq, hətta narkotiklərə də həvəs göstərir. Ömrünün bu illəri haqqında o, özünün əsasən tərcümeyi-hal xarakterində yazılmış "Kitab necə yazmalı" kitabında bəhs edir. Məsələn, 1981-ci ildə çap edilmiş "Kudjo" romanının necə yazıldığı Kinq xatırlamır. Romani bitirən King 1975-ci ilin yayında Men ştatına geri qayıdaraq, Qərbi Menin göllərlə zəngin olan rayonunda özünə ev alır və hələ Bulder şəhərində yazmağa başladığı "Qarşিদurma" (ingiliscə The Stand) adlı əsərini bitirir və artıq yeni nəşriyyat - "Nyu Amerikan Laybrari" nəşriyyatı egidası altında çıxan "Old Zona" (ingiliscə The Dead Zone) adlı əsərini yazır.

Paradoksal da olsa, Kinq özünün ən parlaq əsərlərini ("Parıltı", "Ölü zona", "Kudjo", "Qaçan adam", "Ev heyvanları qəbiristanlığı", "Kristina", "Talisman",

"O" romanlarını, "Me yit", "Qabiliyyətli şagird" və s. povestlərini) məhz 1974-1987-ci illərdə yazır.

Stiven Kinqin 3 övladı və 3 nəvəsi var. Onlar, Naomi Reyçel, Co Hill və Oven Filipdir. Stiven və Tabita Kinq yerli məktəb təqaüdünü təşkil edərək bir çox xeyriyyə təşkilatlarında yaxından iştirak ediblər.

Narkotik və alkoqola 1987-ci ildə arvadının təsiri nəticəsində son qoyuldu. Arvadı və uşaqlarını çox sevən Kinq ultimativ şəkildə özünüməhvə prosesinə son qoymağı tələb edən arvadının sözlərinə qulaq asır və o gündən indiyədək Kinq alkoqol içkiləri dilinə vurmur. [3, s. 8]

70-ci illərin sonunda Kinq hələ universitetin birinci kursunda yazmağa başladığı "Bununla barışmalı" və "Uzun gəzinti" romanlarını nəşr etmək qərarına gəlir. Qarşısında açılan imkanlardan yararlanan King ndi öz kitablarını təxəllüs altında verməyi qərara alır. Nəticədə "Bununla barışmalı" romanının adı dəyişdirilərək "Qəzab" adlandırılır və Riçard Baxman təxəllüsü altında buraxılır. Baxman daha 5 kitab çap olunur. Uzun müddət yazıçının həqiqi mahiyyəti həqiqəti bilənlər tərəfindən gizlədilir. Lakin kitab mağazasının xidmətçisi Stiv Braun Oz araşdırmaları nəticəsində belə qənaətə gəlir ki, Kinqlə Baxmanın kitablarını eyni adam yazmışdır. İfşasını sakit qarşılayan Kinq hətta Brauna müsahibə verməyə də razılıq verir. Ona qərribə gələn o idi ki, həqiqəti "Nyu-York Tayms" və ya hansısa digər peşəkar sensasiya ovçusu deyil, heç kimin tanımadığı xidmətçi aşkar etmişdi.

Kinqin romanları dəfələrlə ekranlaşdırılmışdı (ilk dəfə 1976-cı ildə "Kerri" ekranlara çıxarılmışdı). Lakin çox vaxt rejissorun baxışı Kinqin baxışları ilə üst-üstə düşmür. Buna misal olaraq Stenli Kubrikin 1980-cı ildə çəkdiyi "Parıltı" filmini göstərmək olar. Romanın Kubrik şərhə Kinqin xoşuna gəlməmişdi. Buna görə də 1985-ci ildə Kinq özünü yeni rolda - rejissor və ssenarist rolunda sınağa çəkir. "Yük maşınları" hekayəsinin motivləri əsasında çəkilən "Maksimal sürət" filmi maşınların üsyanında öz ifadəsini tapmış növbəti apokalipsisdən bəhs edir. Lakin film tamaşaçıların marağına səbəb olmamışdır. 1989-cu ildə King "Viking" nəşriyyatı ilə müqavilə bağlayır. Bu müqaviləyə görə, King özünün növbəti 4

kitabına görə 35 milyon dollar alır. Lakin 1997-ci ildə King "Vikinq"lə bağladığı müqaviləsini pozur: indi o, "Sümüklə dolu kisa" kitabına görə 17 milyon dollar almaq niyyətində idi. Bir az sonra Kinq tanınmış "Saymon end Suster" nəşriyyatı ilə müqavilə bağlayır. Bu 1000 səhifəlik əsərə görə nəşriyyat müəllifə avans olaraq 8 milyon dollar verir. Bundan başqa, müqaviləyə görə hər satışdan 50 faiz müəllifin payına düşürdü. 1999-cu ildə Kinq baba olur - onun oğlu Conun Etan adında oğlu dünyaya gəlir. Bu sevinc hadisəsindən üç ay sonra King 19 iyun 1999-cu ildə gündəlik gəzintisində çıxarkən avtomobil qəzasına uğrayır. O, ayaq, qabırğa, baş nayihələrindən ağır xəsarətlər alır və dərhal xəstəxanaya çatdırılır. Xəstəxanadan Kinq yalnız üç həftə sonra çıxa bilir. 5 həftə sonra isə o, artıq yazırdı. O hadisənin nəticələri indi də özünü göstərməkdədir. [3, s. 12]

2002-ci ildə 40-a yaxın roman və bir neçə hekayələr toplusunu nəşr edir. Yeni ideyaları tapmaq getdikcə çətin olduğundan 2002-ci ilin sentyabrında Kinq ABŞ mətbuatlarının birində özünün "Qaranlıq qala" epopeyasını bitirdikdən sonra ədəbiyyat meydanından gedəcəyini söyləyir. O deyir ki, bu gün Üçün artıq demək istədiyinin hamısını deyib və əgər hansısa bir dəyərli ideya, fikir gələrsə, onda mütləq kitab yazacaqdır. Gözlənilmədiyi kimi, "Qaranlıq qala" tsiklindən olan son roman çıxdıqdan sonra Stiven Stuart O'Nenlə birgə yazdığı "Azarkeş" adlı sənədli filmi, sonra isə "Lizinin tarixi", "Bleyz", "DümaKi" romanlarını buraxır. Onun yeni əsərləri bu gün də çıxmaqdadır. Belə ki, məsələn, bu yaxınlarda roman yazıçısı Stiven Kinq indi yeni kitab üzərində işlədiyini açıqlayıb. Kitabın adı Kinq indi yeni kitab üzərində işlədiyini açıqlayıb. Kitabın adı "Joyland" olacaq və o gələn il iyun ayında satışa buraxılacaq. Bestseller kitabların müəllifi Kinq əsərin e-kitab versiyada çap edilməyəcəyini də əlavə edib. Bu roman da Stiven Kinqin bir çox əsərləri kimi detektiv, qorxulu roman janrında olacaq. [4, s. 56]

2003-cü il noyabr ayının 19-da Stiven Kinq ABŞ-ın yüksək ədəbiyyat mükafatlarından birinə - "Amerika ədəbiyyatında görkəmli xidmətlərinə görə" medalına layiq görülmüşdür. ABŞ-ın bir sıra tanınmış yazıçıları Milli kitab fondunun bu addımını qınadı, çünki Kinqə qədər bu mükafata Amerika

ədəbiyyatının Jon Apdayk, Artur Miller, Filipp Rot kimi qrandları layiq görülmüşdülər. Bu cür mükafata layiq görülməklə Kinq faktiki olaraq ABŞ ədəbiyyatının canlı klassiki statusunu mənimsəmiş olurdu. Medalın təqdim etmə mərasimində çıxış edən Kinq özünü müdafiə etmiş, həmçinin Milli kitab fondunu ona bənzər bir çox müəlliflərə, o cümlədən Con Qrişemə və Tom Klensiyə daha möx diqqət ayırmağa çağırmışdı.

Müasir Amerika yazıçısı, dramaturqu və ssenaristi Stiven Edvin Kinq indiki dövrün ən çox sevilən, oxunan və tədqiq olunan görkəmli ədəbi şəxsiyyətlərindən biridir. ABŞ-ın Men Ştatının Portlend şəhərində dünyaya gələn Kinq öz ədəbi istedadını çox erkən üzə çıxarmışdır. Hələ orta məktəbdə oxuduğu illərdə o, yazmaq-yaratmaq eşqi ilə çırpınmışdır. Qardaşı Devidlə birgə yeniyetmə vaxtından qəzet çap etdirir və qazandığı kiçik məbləğlə dolanırdı. Yazdıqları məqalələr oxucular tərəfindən rəğbətlə qarşılanırdı ki, bu da onu vəcdə gətirir və daha ardıcıl şəkildə yazmağa ruhlandırır. 15-16 yaşında ikən Stiven Kinq ilk hekayələri ilə də diqqəti cəlb edir. Tik hekayələr kitabında ("Adamlar, yerlər və heyvanlar") istedadlı gəncin xeyli hekayəsi toplanmışdı. "Yolun axırındakı otel", "Əsas ölçü", "Quyunun dibindəki məxluqlar", "Namalum adam", "Lənatlanmış ekspedisiya", "Dumanın o biri tərəfi" və s. hekayələr artıq onu bir yazar kimi tanıtmışdı. 1966-cı ildə Men Universitetinə daxil olandan sonra gənc adibin yaradıcılığında yeni üfüqlər açıldı. "Uzun yol" romanı məhz bu dövrün məhsulu kimi meydana çıxdı. Roman xeyli müddət çap edilməli və bu, gənc müəllifin ilk sarsıntılarından biri idi. İngilis dili üzrə bakalavr dərəcəsi alan Kinq bir müddət pedaqoji fəaliyyət göstərir.

Az sonra isə tələbə ikən tanış olduğu Tabite Sprüs adlı qızla ailə qurur. 70-ci illərdən etibarən yazıçının bir-birinin ardınca "Kerri", "Qüdsün taleyi", "Ölü zona" və s. əsərləri işıq üzü gördü. Xüsusən "Ölü zona", "Yaşıl mil", "Şouşenkdən qaçış" adlı romanları gənc ədibə böyük şöhrət gətirdi. Artıq Amerikanın ən məşhur yazarlarından biri kimi Stiven geniş oxucu kütləsi qazanır. Bədii film sahəsində çalışan görkəmli kinorejissorlar, prodüссорlar ona bir çox ssenarilər yazmaq sifarişi verirlər. Beləliklə, qısa müddətdə 50 dən çox povest, romanlar yazan ədibin şəxsi

kapitali da yüksələn xətlə artmağa başladı. Qəzetlər, jurnallar, nəşriyyatlar, incəsənət, mədəniyyət müəssisələri onun üzünə açıq idi. Nəzərdə tutduğu əsərləri nəşr etdirmək çətinlikləri tamamilə aradan qalxdı. Beləliklə, dünyanın ən məşhur nəşriyyatları onun əsərlərini çap etməkdə sanki yarışa girmişdilər. Ən yüksək qonorar alanlar siyahısında Qrik mühüm yerlərdən birini tuturdu. Nəzərdə tutduğu bütün hekayə, povest və romanlarını çap etməkdə artıq ona mane olacaq heç nə qalmamışdı. Bir-birinin ardınca ABŞ-ın ən yüksək mükafatlarını qazanan Stiven Edvin Kinq dünyanın digər ölkələrinin də çox oxunan və sevilən sənətkarına çevrildi. Ədibin ən məşhur əsərləri - "Parıltı" (1977), "Qarşıdurma" (1978), "Ölü Zona" (1979), "Şouşenkdən qaçış" (1994), "Yaşıl mil" (1996) və s. romanları müxtəlif dillərə tərcümə olundu və milyonlarla oxucunun qəlbinə yol tapdı. Bu nəsr əsərlərində başlıca fərqləndirici xüsusiyyət, heç şübhəsiz ki, dərin psixologizm, şirin, cəlbədicə təhkiyə üsulu, kəskin dramatik süjet yaratmaq məharətidir. Ədəbi qəhrəmanlarının qəlb aləminə, şüuruna, zəkasına nüfuz etmək qabiliyyəti onu digərlərindən fərqləndirən cəhətlərdir. Kinqin əsl müasir yazıçı olduğunu sübut edən bir səciyyəvi cəhət də vardır: Çağdaş Amerika cəmiyyətini duymaq, həyat ziddiyyətlərini qabarıq göstərmək, insanın mənəvi aləminə enmək, bütün ziqzaqları reallığı ilə əks etdirmək xüsusiyyəti. Gerçək, yarigerçək və fantastik obrazlar vasitəsilə çağdaş dünyanın özünəməxsus tərəflərini canlandırmaq ədibin yaradıcılıq manerasını təşkil edir.

Psixoloji momentləri sənətin dili ilə ifadə edə bilmək bacarığı, reallıqdan mistikaya və ya əksinə maneə etmə, təxəyyülünün hesabına geniş bir həyat panoraması yaratmaq, təbii ki, hər sənətkara müyəssər olmur. Sənətkarlıq da elə bundadır.

Stiven Kinqin dünya şöhrətli yazıçı olmağı təbiidir. Çünki ən problematik məsələləri öz əsərlərində humanizm və bəşəri mövqedən həll etmək missiyası bir çox həmkarları kimi, həm də onun üzərinə düşmüş və o, bu məsələnin öhdəsindən həmişə ləyaqətlə gəlməyi bacarmışdır. Bütün dünyaya məxsus olmaq səlahiyyəti hər sənətkara nəsis olmur. Bu cəhətdən King xoşbəxt yazıçılardan biridir.

Dünyanın əksər dillərinə tərcümə olunması və oxucuların rəğbətini qazanması təsadüfi deyildir. Azərbaycan oxucuları tərəfindən rəğbət qazanması da xüsusi bir haldır. Çünki Azərbaycan və ümumiyyətlə Şərqlə üçün istedad həmişə vacib şərt hesab olunmuşdur. Sevindirici haldır ki, Stiven Kinqin əsərləri Azərbaycan oxucularına da təsirsiz qalmamışdır. Ona rəğbət bəsləyən yazıçılar və nəşriyyatlar odibin əsərlərini doğma dilimizə çevirməyə zəruri ehtiyac duymuşlar. Görkəmli nəşirin "Seçilmiş əsərləri"nin müasir ki, Stiven Kinqin əsərləri Azərbaycan oxucularına da təsirsiz qalmamışdır. Ona rəğbət bəsləyən yazıçılar və nəşriyyatlar adibin əsərlərini doğma dilimizə çevirməyə zəruri ehtiyac duymuşlar. Görkəmli nəşirin "Seçilmiş əsərləri"nin müasir dövrdə Azərbaycan oxucularına çatdırılması, şübhəsiz ki, böyük ədəbi hadisə sayıla bilər. [4, s. 68]

2010-cu ildə Stiven Kinqin Bakıda nəşr edilən əsərləri böyük oxucu auditoriyası qazanmışdır. Etimad Başkeçidlinin uğurlu tərcüməsində aşağıdakı əsərləri qeyd etmək olar: "Ölü zona" romanı (Proloq, "Uğur çarxı", "Gülən pələng", "Ölü zonadan xəbərlər"), həmçinin "Barmaq", "Sag qalan adam", "Karniz", "Cəhənnəm pişiyi", "Siqaret çəkməyi tərgidin" və s. bütün bu roman və hekayələr tərcüməçinin uğuru sayıla bilər. Həmin "Seçilmiş əsərlər"in Azərbaycan oxucularının qəlbindən xəbər verdiyinə görə ki, qısa müddətdə cəmiyyətin bütün təbəqələri onu böyük ehtiram və səmimiyyətlə qəbul edə bildi.

"Ölü zona" romanı dərin psixologizmi, estetik təsir cizgizləri ilə oxucunu sarsıdır. Təkcə bir cəmiyyətin deyil, ümumiyyətlə, dünyanın faciələri, onun mənbəyi, səbəb və məqsədi barədə düşünməyə vadar edir. Roman-da Son Smitlə bağlı həyat hadisələri çox yığcam və mənalı ifadəsini tapmışdır. Yeniyetmə vaxtından buz meydançalarında bir xokkeyçi kimi sürüşmək və hamının diqqətini çəkmək arzusu onu rahat buraxmır. Corininin Timmi Benedikslə, Çak Spayer, atası Herbert və Vera Smitlə münasibətləri əsərin ilk səhifələrindən bütün aydınlığı ilə nəzərə çarpır.

Romanda Conni və Saranın ilk məhəbbət macəraları çox inco bir lirizmlə və təbii lövhələrlə təqdim olunur. Qreq Stilson və onun yaşlıları olan uşaqların həyat

tərzi, özlərinə iş axtarmaq, qazanc dalınca qaçmaq cəhdləri, başlarına gələn hadisələr də oxucunu mənən sarsıdan epizodik səhnələrdir. Xüsusən Stilsonun və digər uşaqların Amerikanın küçələrində sərgərdan vəziyyətləri düşündürücüdür. Onun qəzəbli köpəklə üz-üzə gəlməsi və qəddar hərəkətləri, nəhayət iti minbir əzabla öldürməsi səhnəsi də, istər-istəməz, oxucunu həyəcanlandırır, insanların qeyri-humanist baxışlarına nifrət yaradır.

Sara ilə Conni universiteti bitirmiş gənclərdir və məktəbdə yenicə dərslər deməyə başlamışlar. Aldıqları maaşla dolanmağa məhkum olan yeniyetmələr və gənclər ümidlərini təsadüflərə də bağlamışlar. Buna görədir ki, onlar çox vaxt asudə günlərində yarmarkalarda, qumarxanalarda pul qazanmaq iddiasından çəkinmirlər. Çoxlarının düşdükləri belə tələlərdən onlar da yan keçmirlər. Yazıçı pavilyonda Sara ilə Conninin "Uğur çarxında" oynamaq ehtiraslarını səciyyəvi bir epizod kimi oxuculara təsvir etməkdən özünü saxlaya bilmir və bəlkə də bunu xarakterik cəhət kimi məqbul hesab edir.

Stiveni yazmağa həvəsləndirən H. P. Lavkraftın atasına aid olduğunu öyrəndiyi "The Lurker Of The Threshold" hekayə kitabı oldu. O, bu kitabı nadinc uşaq kimi evlərinin çardağında tapmışdı. Üstündə cin şəkli də vardı. Onu oxuyanda o qədər təsirlənmişdi ki, anası və atası arasında bölünmüş həyatında Stiven içindən çıxıb bilmədiyi hər duyğunun həllini yazıda tapmışdı. İlk hekayələrini yazmağa başlayanda 16 yaşında gənc idi. Başqalarına oxumağa başlamaq üçün sadəcə vaxt lazım idi; amma bu onun üçün yaxşı idi. Üstəlik, istedadlı idi. 1967-ci ildə yazdığı bu hekayələri dərc etmək fürsəti yarananda o, ilk peşəkar qısa hekayə satışını "Starling Mystery Stories"ə "The Glass Floor" adlı hekayəsi ilə etdi. 1970-ci ildə universiteti bitirəndə iş tapa bilmədi; Laboratoriyada müvəqqəti iş kimi gördüyü işə başlayıb. Eyni zamanda yazmağa davam etdi. O, hekayələrini də jurnallarda dərc etdirirdi. Məhz bu zaman o, yazıçı kimi tanınmağa başladı.

Yeri gəlmişkən, Kinq, ilk dəfə yazmağa başlayanda "Richard Bachman" adından istifadə edirdi. Bu imza ilə yazdığı ilk kitabı "Rage" (Qəzəb) adlandırdı; Söhbət sinif yoldaşını tapança ilə vuran orta məktəb şagirdindən gedirdi. Lakin

daha sonra Cefri Layn Koks adlı orta məktəb şagirdi sinif yoldaşlarını əsir götürdü və kitabdan təsirləndiyi ortaya çıxdı. Bənzər bir hadisə daha üç dəfə təkrarlananda, bu kitab Amerikada qadağan edildi və bir daha nəşr olunmayacaqdı. Stiven Kinq universitetin kitabxanasında tanış olduğu Tabita Spryus ilə 1971-ci ildə ailə həyatı qurur. Hələ yenicə qurulmuş ailə əsasən Kinqin çamaşırxanada işləyib qazandığı maaş, tələbə təqaüdü və Kinq tərəfindən təsadüfən yazılıb kişi jurnallarına satılan qısa hekayələrdən qazanılan pul hesabına dolanırdı. Stiven Kinq ilk peşəkar qısa hekayəsi olan "Şüşə Döşmə"ni yazır 1967-ci ildə. Stiven 1971-ci ilin payızında, Men ştatının Hampden şəhərində yerləşən Hampden akademiyasında ingilis dili dərsləri tədris etməyə. Qısa hekayələrini və novellalarını isə gecə və həftəsonları yazırdı. Kinqin ilk romanı olan "Kerri" adlı əsərini 1973-cü ilin yazında Dabldey&Ko. şirkəti onun çap etməyə razılıq verir. Əsər nəşr edildikdən sonra, Stiven Kinqin Dabldey&Ko-dan olan redaktoru Bill Tompson ona müəllimlik peşəsini ataraq, bütün vaxtını yazıçılığa sərf etməyə imkan verəcək qədər maddi cəhətdən təmin olunacağını bildirir.

1973-cü ilin yayının sonunda Kinqin getdikcə böyüyən ailəsi, anasının səhhətini pisləşməsi ilə əlaqədar olaraq Men ştatının cənubuna köçməyə məcbur olurlar. Burada məskunlaşan Kinq ailəsi Şimali Vinhemdə, Sebaqo gölü yaxınlığında özlərinə yay evi kirayələyirlər. Stiven Kinq burada öz "Seylim Püşkü" adlı əsərini yazır. Həmin dövr ərzində Stiven Kinqin 59 yaşlı xəstə anası xərcəng xəstəliyindən vəfat edir. Stiven Kinqin ilk romanı olan "Kerri" əsəri 1974-cü ilin yazında nəşr edilir. Elə həmin ilin payızında Kinq ailəsi Kolorado ştatının Bulder şəhərinə köçürlər. Kinq "Parıltı" adlı əsərini burada yaşadığı 1 ildən az müddət ərzində yazır. Stiven Kinq 1975-ci ildə Men ştatına geri qayıtdıqdan sonra Qərbi Menin göllərlə zəngin olduğu rayonda özünə ev alır. Kinq Bulder şəhərində yazmağa başladığı "Qarşdurma" romanını burada bitirir və "Ölü Zona" adlı romanını yazmağa başlayır.

Kinqi dünyada bu qədər məşurlaşdıran, yazıcının üzərində 30 ildən artıq bir müddətdə işlədiyi və özünün bütün yaradıcılığı boyu ərsəyə gətirmiş olduğu ən yaxşı əsəri isə əfsanəvi tsikl "Qaranlıq Qala" kitablar seriyası olmuşdur.

1974-cü ildə işıq üzü görən kitab ani uğur qazanır və Kinqi fantastik-qorxu yazıçıları sırasına yüksəlir. Kinqin süjetində danışığ dili, fiziki təfərrüatlara və emosional vəziyyətlərə klinik diqqət, real tənzimləmələr və onun süjetinin fəvqəltəbii elementlərinə etibarlılıq qazandıran evlilik xəyanəti və həmyaşıdlar qrupunun qəbulu kimi müasir problemlərə vurğular olunur. Kinqin geniş populyarlığı onun adi görünən situasiyalarda şərin müəyyən aspektlərini rasionallaşdırma bilmədiyini vurğulayan hekayələr yaratmaq qabiliyyətini təsdiqləyir. Xüsusilə 1982-ci ildə başlayan və 2005-ci ildə bitən Qara Qüllə seriyası ilə məşhurdur. Qorxu ədəbiyyatının ən böyük adlarından biri olan Stiven Kinq əsərləri daha çox film və seriallara uyğunlaşdırılan yazıçılardandır. 1971-ci ilin sonlarında Maindəki Hamden Kollecinə müəllimlik etməyə başlayır. Eyni zamanda da yazıçılıq fəaliyyətini davam etdirir. İlk romanı "Carrie" (Kerri) 1974-cü ildə nəşr olunur. Həmin il Koloradoya köçən yazıçı "Shining" (Parıltı) romanını yazır. O, bir il sonra Meynə qayıdır. Elə həmin il onun "The Stand" (Qarşıdurma) kitabı işıq üzü görür. Maddi vəziyyəti yaxşılaşan Stiven Kinq 1977-ci ildə həmin şəhərdəki başqa evə köçür.

1980-ci ildən etibarən intensiv şəkildə yazıçılığa yönələn Stiven Kinq, "The Dead Zone", "Firestarter", "Pet Sematary", "The Dark Half", "Needful Things", "Rose Madder", kimi bir çox roman və hekayə kitabı yazmışdır. Stiven Kinq-in ən çox maraq uyandıran seriyası isə 1982 – ci ildə yazmağa başladığı və 2004-cü ildə bitirdiyi "The Dark Tower" seriyasıdır. 1970-ci illərdən bəri 60-dan çox roman və hekayə kitabı nəşr olunan yazarın bir çox əsəri senariləşdirildi və filmə çəkildi.

Uyğunlaşdırılmalarla birlikdə serial ya da film halına gətirilmiş hekayələrin sayı 70-dən çoxdur. Bunların arasında ən çox tanınanları 1980-ci ildə Stanley Kubrick-in rejissorluğu ilə çəkilmiş "Shining", 1990-cı ildə "Misery", 1994-cü ildə "The Sawshank Redemption", 1999-cü ildə baş rolda məşhur aktyor Tom Hanks-ın

olduğu “Green Mile”, 2004-cü ildə baş rolda Johnny Deep-in olduğu “Secret Window”, 2007-ci ildə baş rollarında John Cusack və Samuel Jacksonun yer aldığı “1408” və yenə 2007-ci ildə vizyona girən “The Mist”-dir. Kitablarının bir çoxunun Azərbaycan dilinə tərcümə olunmuş yazarın ölkəmizdə də oxuyucuları kifayət qədər olduğu demək mümkündür.

Xüsusilə də 1982-ci ildə başlayıb , 2005-ci ildə sonlandığı The Dark Tower seriyası ilə məşhurdur. Green Mile, Rita Hayworth and Shawshank Redemption kimi bir çox kitabı senariləşdirilib, ekranlaşdırılmışdır. Müəllifin “Qarşıdurma”, “Ev heyvanları qəbiristanlığı”, “Yuxusuzluq”, “Ölü zona” və s. kimi romanları, ədəbiyyat və mədəniyyət hadisəsi kimi, milyonlarla oxucunun rəğbətini qazanmışdır.

Təbii ki, ciddi və ya yüksək auditoriya üçün nəzərdə tutulan ədəbi nümunələrin kütləvi uğur qazanması həmişə çətin olub. Müasir dünyada "geniş oxucu" anlayışı ilk növbədə əyləncə və ya macərə, kommersiya layihələri kimi görünən ədəbi əsərlərlə əlaqələndirilir. Belə əsərlər adətən çoxdan formalaşmış qaydalara əsasən yazılır, müəllif heç kimdən gizlətmək istəmədiyi strategiyaya əməl edir – məqsəd oxucunu şoka salmaq, emosional hipnoz vəziyyəti yaratmaq və sonda daha çox satmaqdır. sənin kitabın. Təbii ki, burada müəllifin fərdi üslubu, özünəməxsus yazı tərzini yalnız vasitəçilik rolunu oynayır və müəyyən mənada arxa planda qalır. Çünki kütləvi ədəbiyyat və kütləvi mədəniyyət əsasən hazır mədəniyyət standartlarını asanlıqla qəbul edən insanların əksəriyyətinin reflekslərinə hesablanır.

Amma Stiven Kinqin yaradıcılığının populyarlığını kütləvi ədəbiyyat və ya bestseller sənayesi ilə əlaqələndirmək düzgün olmazdı. Müəllifin əsərləri ilə bağlı müxtəlif ölkələrdə çoxsaylı araşdırmalar, araşdırmalar aparılıb və bu proses davam edir. Hər halda kommersiya ədəbiyyatının ən güclü əleyhdarları belə qeyd edirlər ki, Stiven Kinq özünəməxsus ədəbi dilə, üslub xüsusiyyətlərinə, tamam başqa yazı üslubuna malikdir və onu “janr ədəbiyyatı”nın tanınmış nümayəndələri ilə eyniləşdirmir.

Belə olan halda Stiven Kinqin populyarlığını onun istedadının təbiəti və dünyagörüşünün unikalılığı ilə izah etmək lazımdır. Bu mənada insan xarakterinin və şəxsiyyətinin formalaşması prosesi uşaqlıq təəssüratlarından, valideynlərlə münasibətlərdən, psixoloji travmalardan və s. haqqındadır. Bu, təkcə sosioloji, tarixi və filoloji şəraitdə deyil, həm də ədəbiyyatın özündə, o cümlədən Stiven Kinqin əsərlərində tez-tez istifadə olunan yanaşmadır. Ona görə də Stiven Kinqin həyatının müxtəlif məqamlarına diqqət yetirməklə bəzi məsələlərə aydınlıq gətirmək olar. [7, s. 120]

“Daha uşaqlıqda anlamışdım ki, dünya ədalətsizdir. Anam bizi tək böyütdü və atam çıxıb getdiyi üçün səhərdən axşama kimi çox işləməli olurdu. Çox kasıb idik, quru maaşla dolanırdıq. Bərabər imkanlar cəmiyyəti haqqında heç nə bilmirdik. Anam heç vaxt həyatından şikayət etməzdi, amma mən kor deyildim - hər şeyi öz gözlərimlə görürdüm. Bu ədalətsizlik hissi bəzi kitablarımda öz əksini tapıb və hələ də bu haqda yazmağa davam edirəm”.

Elmi fantastika, mistika, dəhşət və sirr elementləri ədəbiyyatda həmişə mövcud olub, lakin irrasional hadisələrin qavranılmasına, təfsirinə və şərhinə tamamilə fərqli yanaşmalara nadir hallarda rast gəlinir. Kinqin özünəməxsus yazı tərzini bu yanaşmaları qeyri-adi edir. Müəllifin “O” və Stenli Kubrikin “Sübh” əsərlərində “qorxu” effekti yaradan aşağıdakı motiv xaosun qaranlıq qüvvələri qarşısında tamamilə aciz və müdafiəsizdir. Hər an qaranlıq hər şeyi ələ keçirə bilər.

Belə olan halda qaranlıq qüvvələrin haradan və necə yarandığı bilinmir və onlar insanların taleyinə girərək hər şeyin məcrasını dəyişirlər. S.Kinqin əsərlərində üstünlük təşkil edən “qorxu” kateqoriyası onun bədii üslubunu və metodunu formalaşdıran ən maraqlı elementlərdən biridir. Burada öyrəşdiyimiz rahat dünya birdən-birə anlaşılmaz, sirli bir prosesə girir, səbəb-nəticə ardıcılığı aradan qalxır, sınaqdan keçmiş müdafiə vasitələri yararsız hala düşür və bu xaosu ram etmək artıq mümkün olmur. Nəticədə sivilizasiyanın nailiyyətləri ilə fəxr edən, özünü müxtəlif təhlükələrdən sığortalanmış kimi görən, lakin fəlakətin

astanasında olduğunu gördükdə birdən çarəsiz görünən insanların son dərəcə maraqlı obrazları meydana çıxır.

Kinqin yaradıcılığının xüsusiyyətlərindən biri də Bibliya motivlərindən geniş istifadə olunmasıdır. Nümunə olaraq onun antiutopik romanı “Uzun gəzinti”ni göstərmək olar. Bibliya motivlərinə istinad edən bir çox yazıçı var, lakin Kinqin müəyyən eyham və metaforalardan çox istifadə edən əsərləri tamam başqa cür yadda qalır. Məsələn, onun “Yaşıl yol” romanında hadisələr həbsxanada cərəyan edir. Həbsxana həyatının incəliklərinə yaxşı bələd olan oxucu ilk eyhamla qarşılaşır: Burada gözlənilmədiyi kimi, məhbus yox, həbsxana rəisi Allahı tapmır. Burada müəllif, görünür, İsa Məsihin ikinci zühurunu təsvir edir. Xilaskar rolunu qaradərili məhbus Con Koffi oynayır. O, xəstələri sağaltmaq qabiliyyətinə malikdir. Həbsxana rəisi Roma prokuroru Ponti Pilat rolunu oynayır. Rəis günahsız məhbusu son mənzilə göndərməlidir.

Stiven Kinq əsərlərinə realist cizgilər vermək üçün “sənədli” fondlara müraciət edir. Tez-tez qəzetlərdə, məhkəmə protokollarında, ensiklopediyalarda, məktublarda, gündəliklərdə, xatirələrdə, reklam broşürlərində, bədii əsərlərin əlyazmalarında və s. sitatlar gətirir. kimi resurslardan istifadə edir Bu cür mistifikasiyalar baş verənləri müxtəlif rakurslardan göstərmək məqsədi daşıyır. Müəllif elə təəssürat yaradır ki, insanlar müstəqil olaraq şəxsi qüvvənin mövcudluğu haqqında eyni nəticəyə gəlirlər. Müxtəlif mənbələrdən alınan məlumatlar, kiçik şeylərdə fərqlənsələr də, əsas fikri təsdiqləyir və beləliklə, mozaikadan bütöv bir mənzərə yaranır.

Müəllifin maraqlı obrazlar sistemi də diqqəti cəlb edir: onun qəhrəmanları, bir qayda olaraq, adi insanlardır. Onların hərəkətləri oxucu üçün daha asan başa düşülür - qəhrəmanların təbiəti və davranış stereotipləri haqqında əlavə mühakimə yürütməyə ehtiyac yoxdur. Ancaq burada hər şey aydın deyil - təsvirlər həm də müəllifin müxtəlif fikirlərinin daşıyıcısıdır və insan psixikasının çox müxtəlif müşahidələrini ehtiva edir.

Stiven Kinq bir çox beynəlxalq mükafatlara layiq görülüb. Onların arasında Britaniya Fantaziya Assosiasiyasının “World Fantasy Award”, “Bram Stoker Award”, “O’Henry Award” və s. qeyd etmək olar. 2014-cü ildə müəllif “maraqlı hadisələri insan təbiətinin təhlili ilə birləşdirdiyinə görə” ABŞ Milli İncəsənət Mükafatına layiq görülüb.

Stiven Kinq böyük ölçüdə qorxu-fantastika janrında ixtisaslaşsa da əhatə dairəsini genişləndirdi və romantizm, elmi və fantasika kimi bir çox şey daxil olmaqla demək olar ki, bütün məşhur janr növlərində əsər yazdı. Fərqli janrları kəşf edərək, yazıçıya qorxu hekayələrini daha da zənginləşdirməsi üçün təcrübə və vasitələr yaratdı. Stiven Kinqin qorxu hekayələrini zənginləşdirmək üçün miflərin , pəri nağıllarının və ədəbi naturalizmin istifadəsi daxil olmaqla, fərqli növlər də tez-tez müşahidə olunan xüsusiyyətlərdə görmək mümkündür.

Kinqin hekayələrindəki fantastik-qorxu hekayələrindəki məxluqlardan gəlmə deyil, əksinə, oxucunun hekayələrdəki personajlara qarşı inkişaf etdirdiyi empatiyadır, çünki onlar aşılmaz ehtimallara qarşı öz qorxularını və məhdudiyyətlərini dəf etməyə məcbur olurlar. Bu, oxucunu Kinqin hekayələrinin fəal iştirakçıları kimi cəlb etməyə xidmət edir, çünki onlar personajlara, onların sağ qalmasına və rifahına sərmayə qoyurlar. Strengell iddia edir ki, onun bəzi tənqidçiləri Kinqin əsərinin paralel kainatların və ölçülərin sonsuz hüdudları daxilində xeyir və şər, xaos və nizam arasında əbədi mübarizəni ehtiva etdiyini irəli sürür.

Kinqin yazılarının digər əsas cəhəti onun qorxu əsərlərində qorxu və realizmin birləşməsidir. Qorxu həmişə sürreal və fəvqəltəbii olanların sadəcə mövcudluğu ilə yaranmır, əksinə insanların və onların yaşadıkları cəmiyyətə əks olunması kimi xidmət edir.

Əvvəllər qeyd edildiyi kimi, Kinq öz əsərindəki qəhrəmanlara rəğbət bəsləyən oxuculara böyük diqqət yetirir, çünki bu, onun onlarda qorxuya səbəb ola biləcəyi qapıdır. Buna nail olmaq üçün Kinq oxucularını hekayələrində ünsiyyət prosesində iştirak etməyə məcbur edir. Kinq öz personajlarını üçölçülü kimi

yazmağa meyllidir, onlar qüsurlu insanlardır, tez-tez travmatik keçmişin yüklərini və məzlum xatirələri daşıyırlar. Oxucunu öz dünyasında yerləşdirmək üçün King oxucunu pop mədəniyyət istinadları və marka adları ilə əhatə edir ki, oxucu öz dünyasında özünü evdəki kimi hiss etsin. King qəhrəmanlarının üzləşdiyi çətinliklərin öhdəsindən gəlmək üçün təxəyyül gücünə güvənir, burada onun bir çox personajı öz təxəyyülləri ilə maneələri dəf edir. Beləliklə, oxucunun təxəyyülü müəllifin təxəyyülü ilə tandemdə işləyir və məhz bu oxucu-yazıçı qarşılıqlı əlaqəsi Kingin kütləvi cəlbediciliyinin təməl daşı kimi təsvir edilə bilər.

King olduqca fərqli bir povest səsi olan bir bölgəçiyə istinad edilə bilər. Onun əsərlərinin çoxu Amerikanın kiçik şəhərində baş verir və onun adətən altında basdırılan şərlə mübarizəsi özünü doğruldur. Daha əvvəl qeyd edildiyi kimi, Derri şəhəri zahirən sakitdir, lakin sakit xarici görünüşünün altında dərin sirlər daşıyır. Derri, Qüdsün Lot və Qala Qayası şəhərlərinin qaranlıq sirlər daşdığı irəli sürərək, King kiçik Amerika şəhərinin bəzilərinin inandığı kimi əxlaqsızlığa qarşı qala olmadığını təklif edir.

Əgər Meyn onun əsərlərində rast gəlinən bir çox tənzimləmə üçün ilham mənbəyidirsə, onun bir çox hekayələrində uşaqlar dəhşətin öhdəsindən gələ biləcək yeganə insanlardır. King xüsusilə əvvəlki əsərlərində uşaqları tez-tez əsas qəhrəmanlar kimi göstərmişdir: Carrie (1974), Salem's Lot (1975), The Shining (1977), Firestarter (1980), Cujo (1981), Christine (1983), The Talisman (1984), It (1986) və daha çox. Uşaqları onun hekayələrindəki dəhşətlərin öhdəsindən gəlməyə qadir edən şey onların təxəyyülüdür.

King “Dans Macabre” əsərində təxəyyülün əhəmiyyətini və onun uşaqlarla əlaqəsini vurğulayır: “Təxəyyül bir gözdür, sərbəst üzən ecazkar üçüncü gözdür. Uşaqlıqda bu göz 20/20 aydınlıqla görür. Biz yaşlandıqca onun görmə qabiliyyəti zəifləməyə başlayır”. Güman etmək olar ki, Kingin qorxu içində müdafiəsiz və günahsız uşaqlardan istifadə etməsi oxuculardan empatiya çıxarmaq üçün ucuz bir hiylədir, lakin bunun əvəzinə King bir çox əsərində uşaqlara güc verir, çünki onlar yetkin personajların sahib olmadığı güclü və qabiliyyətlərə malikdirlər.

Kinq əsərlərində hekayəyə çox diqqət yetirir. "A Memoir of the Craft" (2000) adlı memuarında o, hekayəyə diqqətini hər şeydən əvvəl qəzet redaktoru Con Quldlə əlaqələndirir. Qould Kinqə belə bir məsləhət verir: "Hekayə yazanda, hekayəni özünə danışırısan. Yenidən yazdığınız zaman əsas işiniz hekayə olmayan bütün şeyləri çıxarmaqdır."

Beləliklə, Kinqin yazısında hekayə səhnə və mövzu dialoqdan üstün tutulur. Kinq təmiz nəsr yazır; əsas məqsəd hekayəni irəli aparmaqdır. Kinq, *It*, *Carrie* və *The Shining* filmlərində göründüyü kimi, personajlarına dərinlik qatmaq üçün flashbacklərdən istifadə edir. Kinqin yazılarının başqa bir cəhəti onun əsərlərinin danışmaq tərziyədir; Bu, onun ilhamının Don Robertson və Richard Matheson kimi müəlliflər olması ilə bağlı ola bilər.

Kinqin hekayələrindəki temp adətən yavaş olur, çünki Kinq, kommersiya baxımından müvəffəqiyyətli olmaq üçün hekayələrin sürətli bir tempdə izah edilməli olduğu nəşriyyat dairələrindən irəli gələn anlayışı böyük ölçüdə rədd edir.

Kinqin əsərləri çox güclüdür, çünki o, öz həyat təcrübələrini və müşahidələrini özünəməxsus hekayələrə inteqrasiya edir. Stiven Kinq qorxu romanları yazarkən oxucularını cəlb etmək üçün kiçik şəhərlərdən, özünəməxsus yazı üslubundan və insanların təbii qorxusundan istifadə edir. Kinqin qorxu və fantaziya romanları həm uşaqlar, həm də böyüklər tərəfindən bəyənilir. Kinq dünyanın ən çox satılan müəlliflərindən biridir və onun bir çox romanı Hollivudda uğurlu filmlərə çevrilmişdir.

Stiven Kinqin ilk qələmə aldığı əsər *Kerri* (*Carrie*) olmuşdur. İlk nəşri Doubleday tərəfindən 5 Aprel 1974 –cü ildə təxminən 30.000 nüsxə ilə təqdim olunan kitab, telekinetic güclərə sahib olan kollec tələbəsi *Carrie White* (*Kerri Vayt*) adlı gənc qızın yaşadıklarından bəhs edir. Sujet xəttində, dindarlığı dəlilik səviyyəsinə aparan tələbkər ana ilə yaşayan, məktəbdə zorakılığa və şiddətə məruz qalan, özündə kəşf etdiyi telekinetic gücləri istifadə etməyi yeni yeni öyrənən gənc qızın Mayne ştatının Çambarleyn qəsəbəsində yaratdığı kaosdan söhbət açılır. Qorxu romanı janrında yazılan bu kitab; qəzetlərdə, jurnallarda, məqalələrdə,

məktublarda və kitablardan alıntılarla cərəyan edir. Bu mənada bir məktub roman xüsusiyyətini özündə cəmləşdirir.

Roman da şiddət, söyüş, cinsəllik və dini tənqdin xeyli dərəcədə olması səbəbi ilə 90-cı illərdə Amerikanın bir sıra məktəblərdə ən çox qadağan olunmuş kitablardan biri olmuşdur. Stiven Kinqin uğuru sayəsində romanın ekranlaşdırılmasına zəmin yaradılmışdır. İlk dəfə 1976-cı ildə Biran De Palman-ın rejissorluğu ilə Lavrense D. Cohenin senariləşdirdiyi və kitabla eyni ada malik Günah Toxumu filmidir. Rejissoru Katt Şi olan və Stiven Kinqin Rafael Moreu ilə birgə yazdığı davam filmi 1999-cu ildə "Günahın Toxumu" adı ilə işıq üzü görmüşdür. Daha sonra David Carsonun rəhbərliyi altında yenidən çəkildi və 2002-ci ildə televiziya filmi olaraq yayınlanmışdır. Rejissoru Kimberli Pirs, ən son uyğunlaşma olan "Kerri: Günahın Toxumu" 2013-cü ildə vizyona girmişdir.

Stiven Kinqin məşhur əsərlərindən biridə "Parıltı" (The Shining) romanı olmuşdur. Yazıçı bu əsəri 1977-ci ildə nəşr etmişdir. "The Shining" (Parıltı) Stiven Kinqin nəşr olunmuş üçüncü romanıdır və kağız qapaqlı (paperback) olmayan halda (cildli nəşrə verilmişdi) bestseller olmuş ilk romandır. Bu romanın uğur Stiven Kinqin qorxu romanları yazarı olaraq şöhrətini daha da artırmışdır və bazardakı öz yerini möhkəmləndirmişdir. Torrenslər ailəsi qış fəslində xidmətə və nəqliyyata qapalı, ən yaxın yaşayış yerinə xeyli uzaqda iqamət edən və yerli xalqın o qədər də sevmədiyi bir otel olan Overlook-a Cek Torrens adlı şəxsin işi səbəbi ilə tanış olurlar. Cek keçmiş alkoqol aludəçisi və əvvəlki işindən bu səbəbdən yaranan şiddətə meyili nədəni ilə uzaqlaşdırılmışdır.

Qış fəslin də xidmət göstərməyən Overlook otelin də baxıcı vəzifəsini üstlənmək ilk fürsətdə olduqca yaxşı bir iş kimi görünürdü. Cek bu oteldə yarım qalmış oyununu tamamlayacaq zamanı və pozulmuş sinirlərini düzəldə biləcəyini ümid edirdi. Cekin arvadı Vendi də Overlook qurbanlarından biridir. Güclü quruluşuna rəğmən bəzi pis şeylərin anasından özünə keçdiyinə inanmaqdadır. Bundan əlavə, Denni Torrens kitabın ana qəhrəmanıdır. Hələ 5 yaşında olan Denninin "işıltı" adı verilən bir bacarığı vardır. Bu bacarıq şübhəsiz Overlookun

ruhlarını hərəkətə keçirən ilk hadisədir. Çünki bu işıltı zaman-zaman zihin oxuma və görülməməsi vacib olan şeyləri görmək kimi vəziyyətlərə yol açmaqdadır. Eynilə 217 nömrəli otağda ölən qadın kimi. Dennin xəyali dostu Toninin xəbərdarlığına rəğmən, ailəsi ilə birlikdə Overlook otelinə gəlmək məcburiyyətində qalmışdırlar. Əvvəllər, yoxa çıxan əşyaların yerlərini göstərən “dostu Tonu” indiysə Overlookun qaranlıq güclərini sərgiləməkdən heç çəkinməməkdədir. Kitabdakı digər önəmli qəhrəmanlardan biridə Hallorandır. O, Overlookun aşbazıdır.

Eyni zaman da az da olsa işıltıya sahib digər bir şəxsdir. Denni ilə qısa müddətdə dost olan və ona otelin bəzi bölümlərinə getməməsi gərəkdiyini xatırlatmışdır. “Otel” haqqındakı şərh demək olar ki belə idi: “İşıltıya sahib olan insanlar kimi zaman olacaq şeyləri görürlər, ama kimi zaman da olmuş şeyləri görürlər. Kitablardakə şəkillər kimidir bunlar.” şəklindəydi. Digər bir açıqlamasında isə: “Səbəbini bilmirəm ama burada olan bütün pis hadisələrin izi qalmışdır:” formasında danışmışdır. Otelin xidmətə bağlanması və qış fəslinin ilk qarıyla oteldə tək-tənha qalan Torrensin ailəs, Overlook otelində yaşamaya başlamışdılar.

Cek bir yandan oyununu yazarkən, digər yanda da otelin baxımı, qəzanın kontrolu kimi rutin işləri yerinə yetirməkdə idi. Köhnə vərdişləri olan alkoqolizm isə tez-tez ağılı başından almağa çalışsa da arvadə və usage Dennini düşünərək bu istəyini başından çıxartmağa çalışmışdır. Kitabın ana qəhrəmanı olmasına baxmayaraq üstündə bu qədər durmanın səbəbi ilə Cek Torrensin düşüncə şəkli ilə bir vaxtlar spirtli içki aludəçisi olan Stiven Kinqin düşüncə sisteminin eyni olmasıdır. Kinq, sadəcə yaşayanların biləcəyi şeyləri mükəmməl üslub ilə dilə gətirdiyi Cek personajının romanda çox fərqli yerə qoyur.

Karların otel ilə çöldəki yaşantının arasındakı əlaqəni qoparması ilə Overlook canlanmaya başlayır. Daha əvvəl yaşanan qorxunc şeylərin izini əsla unutmayan otelin tarixi olduqca qarışıqdır. İntiharlar, mafia babalarının birbirlərinin beyinləri dağıtmaları, Rok meydanında baş verən infarktlar. Cek bir

ara bu qanlı keçmiş yazıya keçirərək həyatının kitabını yazmaq istəsə də otelin canlanması bir çox şeyi dəyişdirmişdi. Denni ailəsini bir arada tutmaq üçün gördüyü bəzi şeyləri gizlətməkdə idi. Anası Vendinin isə onsuzda tək düşüncəsi oğlu idi. Beləcə geriye zəif halqa olaraq sadəcə Cek Torrens qalır. Otelin ruhları Ceki ələ keçirərək, ailəsinə qarşı istifadə etməyə başlayır.

Stiven Kinqin ən yaxşı əsərlərindən biri olan “The Dead Zone” ölü zona romanı qəza keçirməsindən sonra Coni Smit`adlı qəhrəmanın özünün fəvqal-təbii güclərini kəşf etməsindən bəhs edir. Smit yeni həyatına uyğunlaşmağa çalışarkən birdən öyrənir ki, insanların əlindən tutaraq keçmiş və gələcəyi görə bilir. Bölgənin şerifi seriyalı qatili tutmaq üçün Smitdən kömək istəyir. Smit kömək edir, lakin məşhur olduğu üçün ərazidən uzaqlaşır. O, yeni məmləkətində siyasətçi Qreq Stilsonla tanış olur. Bu siyasətçinin tanınmasında o zaman Saranın rolu olub. Lakin Smit Stilsonla salamladıqda gələcəyin Hitleri olacağını öyrənir.

Gələcəyi dəyişmək istəyən Smit Stilsonu öldürmək qərarına gəlir. O, mitinq zamanı ona sui-qəsd etməyi planlaşdırır, lakin Stilson onu vurmaq istəyəndə Saranın uşağının arxasında gizlənməyi bacarır. Lakin yaralananda yaxasından yapışan Stilsona toxunmaqla gələcəyinin dəyişdiyini anlayır və gülməkdən ölür.

“Ölü Zona” əslində müəllifin üslubu ilə tam tanış olduğu bir kitabdır. Geniş oxucu kütləsi olan kitablarında maraqlı mövzu var. Hər şeyin uşaqlıqdan başladığını başa düşmək çətin olsa da, hər şey öz təsadüfi ilə göstərilir.

Həkimlərdən başqa sevdiyi qız və Conninin atası heç vaxt onun özünə gəlib komada oyanacağına inanmır. Lakin Conninin dindar anası oğlunun sağalacağına ümid edir. Conniyə oyananda ilk dəfə toxunan tibb bacısı oğlunun bir gözünün tutulduğunu hiss etdiyini və əməliyyatdan sonra açılacağını bildirib. Bunun onun yaşadığı travma ilə əlaqəli olduğunu düşünürlər və heçkəs onu ciddiyyə almır.

Daha sonra isə onu müayinə edən həkim ilə əl sıxışdıqda həkimi Veyzakın uşaq vaxtı 2-ci dünya müharibəsi ərəfəsində Polşada itkin düşdüyünü və həkimin ölü saydığı anasının sağ olduğunu, Kaliforniyada yaşadığı ünvanı görür.

Ona inanmayan həkim uyğun nömrəni tapıb və anasının sağ olub-olmadığına əmin olmaq üçün zəng edir və Conninin dediklərinin həqiqət olduğu üzə çıxır. Bundan sonra xəstəxanaya baş çəkən jurnalistlər Connini sual atəşinə tutur. Onda əsl uzaqgörənlik var. Baxmayaraq ki, keçmişi və gələcəyi insanların özlərinə və əşyalarına toxunaraq görən və hiss edən Conni hadisələrin cərəyan etdiyi coğrafi xüsusisyyətləri, təqvim və nömrələri görə bilmir ki, həmin qapalı və qaranlıq məkan “ölü zona” adlandırır.

Conni hamı kimi normal həyat sürməyə çalışır. Lakin onun qeyri-adi qabiliyyətlərindən xəbərdar olan Şerif Bannerman Connidən silsilə qatilin qatili tapmasını xahiş edir. Conni illərlə qızları və qadınları zorlayan və öldürən manyakın izinə düşmək üçün fəvqəltəbii güclərindən istifadə edir. Məlum olub ki, Şerif Banermanın yanında işləyən və heç kimin şübhələnməyəcəyi polis məmuru Frank Doddur. Həmin polis ifşa olunduqdan sonra intihar edir.

Elə də yaxşı insan olmayan, uğurlu iş adamı, yaşadıkları Ricuey şəhərinin meri Qreq Stilson başqa biznesmenləri onların şəxsi fotoları ilə şantaj edir, fiziki təzyiqlər edib külli miqdarda pul alır və xalq arasında yaratdığı nüfuzla ABŞ nümayəndələr palatasına daxil ola bilir.

Həmin ərəfədə həmin şəxsin qalmaqallı obrazını yaradan Conni qəzadan əvvəl işlədiyi məktəbdə müəllimlik vəzifəsindən imtina edir. Xoşbəxtlikdən, varlı iş adamı Konni oğlu Çak üçün villasında tərbiyəçi kimi işə götürür. Məzuniyyət günündə Çakı qucaqlayan Conni hiss edir ki, Çak və məktəbi tərk edənlərin çoxu məzuniyyət gecəsi üçün getdikləri restoranda baş verən yanğında həlak olublar. Conni tələbəsinin onu qorumaq üçün ora getməsinə mane olur. Çakın atası oğlunu evdə saxlamağa çətinliklə də olsa razılaşır. Axşam xəbərlərində eşidiblər ki, restoranın damında yanğın başlayıb, çoxlu sayda adam ölüb və yaralanıb.

Conni siyasətlə məşğul olmağa başlayır. O, tez-tez ictimai xadimlərin görüşlərində siyasətçilərlə əl sıxır və onların gələcəyi ilə bağlı dəqiq məlumat alır. O, 1974-cü il seçki kampaniyası ərəfəsində Cimmi Karterlə əl sıxdı və 1976-cı il prezident seçkilərində qalib gələcəyini gördü.

Siyasi arenada və ictimaiyyət arasında getdikcə daha çox nüfuz qazanan Qreq Stilson mitinq zamanı Conni ilə əl sıxaraq gələcək prezident seçildiyini və III Dünya Müharibəsinin üçüncü prezidenti olduğunu elan edir. Stilsonun keçmişini və yeni əməllərini araşdıran FTB agenti müəmmalı şəkildə ölür. Bundan sonra Conni gələcəkdə milyonlarla insanı öldürəcək Qreq Stilsonu öldürmək qərarına gəlir.

Stiven Kinqin yazdığı əsərlər içində ən çox bəyəndiyi “Ölü zona” 4 qavrayış mərhələsindən ibarət olduğu məlumdur: simvolik, tarixi, şəxsi-psixoloji və siyasi.

Əsərin əsas janrı siyasi trillerdir. Burada detektiv və qorxu elementləri də var. İlk dəfə 1979-cu ildə kitab kimi nəşr olunan roman bir çox mükafatlar qazanmışdır və The New Times bestseller siyahısına daxil olmağı bacarır. Daha sonra məşhur rejissor David Kronenberg 1983-cü ildə əsəri filmə daşıyır.

Krid və ailəsi dörd nəfərdən ibarətdir. Luis Krid, Rachel Krid, Ellie Krid və Gage Krid. Dr. Luis Krid-in arvadı və uşağı aldıkları travmadan sonra sakit bir şəhərə köçürlər. Köçdükləri gün keçmiş qonşuları Jud Krاندall ilə qarşılaşırlar. Jud tezliklə ailəni ev heyvanları qəbiristanlığına aparır. Ərazidən davamlı olaraq yük maşınları və tırların keçməkdədir. O, yoldan keçən yük maşınlarının heyvanları əzdiyini qeyd edir.

Qonşusu olan ağsaqqal bu barədə ona xəbərdarlıq edir. Həm pişiyi Kurç həm də balası Qeyc üçün. Luis pişiyi qısırlaşdırmaq istəməsə belə əgər pişiyi əzilərdə qızının pis olacağını düşünərək qısırlaşdırır. Bu əsnada məktəbdə işə başlayır. Məktəbin ilk günü Viktor Paskov adında bir gənci maşın vurur. Dərhal məktəbin dispanserinə gətirilir lakin Paskovun başında bir dəlik açılmışdır və təcilli yardım gələnə qədər öləcəkdir. Luis bunun fərqinə varmışdır. O sırada Paskov öz-özünə danışmağa başlayır. Luis günlərnən ağlından bu vəziyyəti çıxarmayacaqdır amma ilk gün ilk xəstə olduğu üçün belə olduğunu düşünüb bu vəziyyəti görməzdən gələr.

Yenə də Paskov yuxusuna girməyə başlayır və özünün Heyvan Məzarlığı haqqında xəbərdarlıq edər. Qısa müddətdən sonar pişik yoxa çıxır. Soyuq bir qış

gecəsi Jud, Luislə birlikdə pişiyin cəsədini tapır. Pişik donmuş, hətta olduğu yərə yapışmışdır. Luis qızının məyus olacağına əmin idi, lakin ağsaqqal Jud onu geri gətirməyin mümkün olduğu deyir və bütün fəlakətlər elə bu cür cərəyan edər. Daha əvvəl Judun apardığı məzarlığın daha da ötəsində köhnə qəbilələrə aid başqa bir məzarlıq da var və bu torpağa bastırılanların dirildiyi görülmüşdür. Pişiyi bura bastırırlar. Bir gün sonra pişik canlanıb gəlir fəqət hərəkətlərində müəyyən dəyişikliklər baş verir. Aqressiv olmayan və heçkəsə hücum etməyən pişik, aqressivləşməyə başlamışdır və hərəkətləri anormaldır.

Qısa müddət sonra Qeyc Krid, yola tərəf qaçar və ona bir tır çarpır. Qeyc Vliyam Krid ölmüşdür. Luis Krid, daha əvvəl Juda “Bura heç insan basdırıldımı?” deyə sual verir. Jud, bir dəfə basdırıldığını və nəticələrin heç də yaxşı olmadığını deyir. Luis Kridin ağına bu söhbət və o məzarlıq gəlir. Judun bəhs etdiyi şeylərdən ürkmüşdür. Çünki dönən adam, aqressiv və vəhşi bir şəkildə geri dönmüşdür. Yenə də Luis planlarını edər. Qeyci ora basdıracaq, dirilərsə oğlunu alıb qaçacaqdır. Sonra Raşellə əlaqə yaradıb sonsuza qədər kimsənin görmədiyini yerlərdə yaşayacaqdır.

Luis, oğluna yenidən qovuşmaq istəməkdədir. Raşeli və qızının babasının yanına göndərir. Oğlunu məzarlıqdan min bir əziyyətlə çıxarır və heyvan məzarlığının ilərisində olan qəbilə məzarlığına basdırır. Evə qayıdar və yatar. Raşel, atasının yanına gedər lakin şübhələri olduğu üçün evə qayıtmaq üzərə maşın kirayələyər və yola çıxar. Sabaha tərəf Qeyc geri dönər, bu sırada Raşel yolda olar. Qeyc də pişik də olduğu üçün dəyişik şəkildə geri qayıdar. Əvvəldə pişiyin köməyi ilə Judu öldürür, Raşeli gözləməyə başlayır. Raşel evə qayıdan da maşını saxlayıb Judun evinə girir. Bu əsnada Luis oyanmışdır. Judun evinin qarışısında tanımadığı bir maşın görür. Vecinə almaz, yeri-yerəkən palçıqlı ayaq izlərinə rast gələr. Qeycin geri qayıtdığını başa düşər. Raşel, evi gəzməyə başlayır və oğlunu bir dəfə daha görmüş olar. Onu qucaqlamaq istəyəndə Luisin telefonuna zəng gəlir. Atası Luisə zəng etməkdədir. Luisə Raşelin maşın kirayələyib qayıtdığından bəhs edər, bundan başqa Ellinin xəstələndiyini də ona deyər.

Xəstələnmədən əvvəl “Paskov” çox gec olduğunu deyər. Luis telefonu söndürür və yanına zəhər alıb tez Judun evinə tərəf qaçar. Əvvəlcə pişiyi öldürür. Sonra evin içinə daxil olub ikinci mərtəbəyə qalxar. Arvadı Raşel qanlar içində yerdə yatdığıнын şahidi olar. Oğlunun cismi, arvadını öldürmüşdür. Oğlu isə çox keçmədən üzə çıxar. Luis, oğlunu öz əlləri ilə öldürüb sonra evi yandırar. Raşeli əlləri ilə qəbilə məzarlığına aparıb orada basdırar. Bir gün içində saçları ağarmışdır. Onu görənlər xəstəxanada işlədiyi dostu dəli olduğunu fikirləşər. Romanın son sözündə Luis kartlarla oynayarkən Raşel evin arxa qapısından içəri girib əllərini Luisin çiyinə qoyaraq, qıçırtılı bir səslə: “Sevgilim” deyir.

Amansız qatillərin məskunlaşdığı Could Mountain həbsxanasının E-ni blokuna xoş gəlmisiniz. Buradakı məhbuslar Yaşlı Spark kimi tanınan elektrikli stul üçün öz növbələrini gözləyirlər. Həbsxana mühafizəçilərindən biri olan Paul Edgecombe üçün bütün qatillər eyni idi. Ta ki Con Koffi adlı məhbusla tanış olana qədər. Böyük cüssəsi və uşaq ürəkli bu adam Edgecombe-nin həyatını dəyişdirəcəkdi.

Yaşıl Mil adlanan dəhlizi ilə Could Mountain, ən bədnam cinayətkarların darağaclarına göndərildiyi məşhur həbsxanadır. E təcridxanasında Yaşlı Sparky adlı edam masası yeni günahkarını gözləyərkən mühafizəçi Paul və dostları həyatları boyunca ağullarından çıxmıyacaq bir məcərə yaşamaq üzərəydilər.

İki qıza təcavüz edib öldürməkdə təqsirli bilinən Koffi taleyini qəbul edib və onun sonunu gözləyirdilər. Kənd sakinləri hadisə yerinə çatanda qızlar onun qucağında tapılıb və o, heç vaxt özünü müdafiə etmədiyi üçün ölüm cəzasına məhkum edilib. Onu edama vadar edən ən mühüm şeylərdən biri də dərisinin rəngidir. Çünki bu hadisə zənci olmağın cinayət sayıldığı bir yerdə baş verib. Palataya köçürülən Koffi bir çox insanı qorxuda biləcək iri cüssəsinə baxmayaraq, olduqca kövrək bir xarakterə sahib idi. Onun haradan gəldiyi, həqiqətən də qızları öldürüb-öldürmədiyi məlum deyildi. Koffinin həbsxanaya gəldiyi anda onun fərqli olduğunu başa düşən Paul burada bir çox möcüzələrin şahidi olacaq. Baş verən ilk möcüzə odur ki, məhbuslardan biri Eduard Delakruanın siçanı qəddar gözətçi Persi

tərəfindən öldürülür və Koffi siçanı yenidən həyata qaytarır. Bu, az qala, gələcəkdə baş verəcək hadisələrin bir parçası kimidir. Digər məhbuslardan fərqli olaraq palataya gəldiyi gündən heç bir problem yaratmayan Koffi bütün mühafizəçilərin diqqət mərkəzindədir.

Uzun müddətdir prostat vəzi ağrısından əziyyət çəkən nəzarətçi Poul ağrılarının ən dözülməz həddə çatdığı bir vaxtda Koffi tərəfindən sağaldılır. Bu hadisələrdən sonra Paulun Koffinin günahsız olduğuna dair şübhələri artmağa başlayır. Paul hadisələrə yeni baxış bucağı gətirərək şübhələrinə işıq salmaq üçün qızların öldürüldüyü yerə gedir, lakin günahsız olduğunu sübut etmək üçün bir yol tapa bilmir.

Edam edilmə növbəsi gələn Eduard 'Del' Delakrua indiyədək ən ağır edama gedir. Adi bir edamda hər bir gözətçinin bir işi olur. Ailənin day-daylısı, nadinc, pis ruhlu mühafizəçisi Persi Delin edamda baş rolda olacaq. Dellə bəzi fikir ayrılıqları olan Persi intiqamını almaq üçün gün sayır. Persi, edam zamanı ağrıları azaltmaq və ölümü asanlaşdırmaq üçün məhbusun başına yaş süngəri qurutmaqla Delin əzab içində ölməsinə səbəb olur. Bu faciəli hadisə palatadakı hər kəsə dərindən təsir edir.

Bu arada Koffinin ardınca palataya gətirilən əziyyətli Vəhşi Bill hamını narahat edir. Özünü bədnam cinayətkar kimi təqdim etmək üçün hər şeyi edən və problem yaratmaqdan başqa bir iş görməyən Vəhşi Bill əslində törətdiyi bütün cinayətləri etiraf etməmişdir.

Mühafizəçi Hal Muresin həyat yoldaşı Melinda beyin şişinin son mərhələsindədir. Koffinin möcüzələrinin şahidi olan gözətçi Poul əmindir ki, bu şiş Koffi tərəfindən məhv edilə bilər və bununla da geri dönməz bir yola girir. Mühafizəçilər Koffini həbsxanadan çıxarıb Murun evinə aparacaq və arvadını sağaldacaqlar. Heç nə deyilməməsinə baxmayaraq hər şeyi hiss edən Koffi palatadan çıxan kimi Vəhşi Billin pəncəsinə düşür. Bill Koffiyə toxunan kimi görür ki, o, iki kiçik qızı zorlayıb öldürüb. Koffinin mühakimə olunduğu cinayət Wild Billin ən iyirənc sirlərindən biridir. Koffi Murun arvadını sağaltdıqdan sonra

palataya gələndə Murun arvadından aldığı bütün xəstəliyi pis Persiyə ötürür və onu Billə yönəldir. Qısa müddətdə baş verən bu silsilə hadisələr nəticəsində Bill öləcək, Persi isə ağılı itirəcək.

Edam anının yaxınlaşması ilə Koffi sakitcə Yaşlı Sparky-yə doğru yol alır, lakin Paul və bütün mühafizəçilər onun günahsızlığını sübut etmək üçün bir yol axtarırlar. Koffini bir gecəlik həbsdən buraxdıqları üçün onun günahsız olduğunu heç kimə deyə bilməyən komanda həyatlarının ən ağırlı edamına başlayır. Koffi Paulla son söhbətində ölümü həvəslə qəbul etdiyini desə də, Paul ölənə qədər öz günahından qurtula bilməyəcək.

Paulun qocalar evində olarkən yazmağa başladığı bu hekayəni oxuyan yeganə adam qocalar evindəki dostu Elaynedir. Bütün hekayəni kimsə ilə bölüşmək Paula rahatlıq verirdi, lakin Koffinin prostatını sağaltdığı gün ona bəxş etdiyi uzun ömür bütün dostlarının və Eleyninin sonunu görməyə kifayət etdi və Paul isə indi yalnız ölümü gözləyir.

1.2. Stiven Kinq yaradıcılığında Amerika mövzusu

Amerika ədəbiyyatında böyük uğur qazanmış yazıçılar tez-tez Amerikanın konkret bölgələri haqqında yazmaqla nəsrələrinin əsasını qoyublar. Mark Tven, Uilyam Folkner və Flanneri O'Konnor kimi yazıçılar bölgənin onlara ən tanış olanını təsvir edərkən insan vəziyyətini ən effektiv şəkildə araşdırma bilmişlər. Ədəbi sələfləri kimi, Stiven Kinq də bəşəriyyəti kəşf etməsi üçün Kinqin yaxın hissəsi olduğu ölkənin bir bölgəsi olan Men ştatında Amerika ərazisindən yazır.

Yazıçıların bəşəriyyəti araşdıracaqları bir bölgəni mənimsəmə meyli kollektiv şəkildə müşahidə edildikdə əhəmiyyətli olur; Əgər o, hər hansı bir regional ədəbiyyatın coğrafiyasını və ləhcəsini yox etsəydi, tezliklə kəşf edərdi ki, bu regional təzahürlərin altında bütün müxtəlif regional uydurmaları birləşdirən universal narahatlıqlar və bəşəriyyətlə bağlı problemlər dayanır.

Stiven Kinq, Amerika həyatının təsvirinin yayıldığı mərkəzi olaraq Amerikanın müəyyən bir bölgəsini istifadə etməklə ədəbi sələflərinin izlərini təqib edərkən, özünə ən aşına olan çevrəsindən xaricə çıxmağa cəsarət edərək bir qədər də daha irəliyə addım atır.

Bir neçə dəfə Men ştatından uzaqlaşdı və öz tərzini dəyişdirmək üçün geniş bir ərazini gəzmişdir. Jukson şəhəri, Iova (Kitabxanadakı Polis), Kolorado (The Shining və Misery), Pitburq, Pensilvaniya (Kristin), New York və Virjinya (Firestarter) və nəhayət heçkəsin bilməyəcəyi qərbə başlayan səyahət.

Özünə tanış olan bu ərazidən kənara çıxmağa inamı olan Stiven Kinqin zaman və məkandan asılı olmayaraq insan vəziyyətinin universallığını, bəşəriyyətin üzləşdiyi çətinlikləri və vəziyyətlərin vahidliyini birmənalı başa düşməsi ilə əlaqələndirmək olar. Kinqin Amerika ədəbiyyatına bu qədər mühüm töhfə verən şey ondan ibarətdir ki, o, Tven, Folkner, O'Konnor və Con Steynbekin əsərlərində ən yaxşı nümunə götürülmüş Amerika həyatı fantastikası haqqında keçmiş əsas fantastikalarda baxış birliyi ilə hərtərəfli təhsili birləşdirir. Onun tələblərini yerinə yetirərək Amerika ədəbi ənənəsini genişləndirməyə müvəffəq oldu; bədii ədəbiyyatı müasir tamaşaçılar üçün əyləncəli etməyə də nail olmuşdur.

Ədəbi sələfləri kimi, o da yazmaq üçün konkret bölgə seçmiş, lakin başqa yerə köçə bilmişdir. Ancaq ən əsası, o da sələfləri kimi, Amerikadakı insan vəziyyətini, mətnin təzahürləri altında gizlənən bu ənənəni şərh edə bildi. Oxucular, Amerika romanında Amerika bəşəriyyətinə aid mətnaltı istinadları qavramağa cəhd etməmişdən əvvəl Amerikadakı həyatı ümumiləşdirərkən asanlıqla bir neçə ümumiləşdirmə apara bilərlər. Məsələn, amerikalılar iki əsrdir ki, azadlar ölkəsinin canlı hissələri olmaqdan qürur duyurlar. Onların söz azadlığı, din seçmək hüququ, münsiflər heyəti tərəfindən mühakimə olunmaq hüququ, xoşbəxtlik və azadlıq hüququ var.

Onların ölkəni kimin idarə edəcəyini seçmək səlahiyyəti də var. Həmin insanların sonsuz qida ehtiyatına çıxışı var. Onları maddi sərvətlə mükafatlandırılabilən azad bazar iqtisadiyyatında özlərini təkmilləşdirməyə həvəslənirlər. Bu baxımdan dünyanın ən böyük super gücü haqqında deyiləcək çox şey yoxdur. Bununla belə, amerikalılar planetin ən böyük ölkəsində yaşamaqdan qürur duysalar da, milliyyətindən asılı olmayaraq, digər fərdlərlə eyni çatışmazlıqları olan insanlardır. Amerika öz üstünlüyü ilə öyünsə də, cinayətdə dünyada liderlik edir.

Narkotikdən istifadə nisbəti yüksəkdir. Qadınlar kişilər tərəfindən zorlanır və döyülür, sonra isə kişilərin üstünlük təşkil etdiyi cinayət ədliyyə sistemi tərəfindən məhkəmədə biabır edilir. [6, s. 137]

Milyonlarla evsiz, milyonlarla işsiz var. Amerikanın korrupsioner siyasətçiləri var ki, onlar mütəşəkkil cinayətkarlığın əmək haqqı siyahısında yer qazanmaq üçün qorumağa and içdikləri prinsipləri satmağa hazırdırlar. Ölkədə minlərlə insanın ölümünə səbəb olan QİÇS epidemiyası geniş yayılıb. O, Amerika yuxusunun dərslik izahatlarına görə kor ola bilər, lakin o, həm də dərinlən bilir ki, Amerika azadlıqlarına baxmayaraq, yaşamaq üçün çətin bir yerdir.

Mətnin alt sətirlərini görmək üçün onun təzahürlərini qırmaq kimi, millətlərin çoxşaxəli cəhətləri də sökülə bilər ki, fərqli dəri rəngləri və dilləri altında ortaq hisslər və narahatlıqları olan tək bir insan ürəyi var, bu cəhət Amerikalıları əcnəbilər kimi edir. Stiven Kinqin fantastikasının əsasını bu universal insan ürəyinin tanınması təşkil edir. Kinqin həyatında baş verən hadisələrin qısa tarixi, məhsuldar həyat vədlərinə baxmayaraq, Amerikadakı səhvini üzə çıxara bilər.

Kinqin romanları insanın həyatı boyu çəkdiyi əzabların dərəcəsini dəqiq təsvir etmələri ilə öz oxucularına müqəddəs yer təklif edir, lakin yenə də mənəvi azadlıq və xilasa ümidləndirir; Onun kitablarında insanlar öz talelərini seçməkdə azad iradəyə malik olurlar. Onların taleləri çox vaxt əxlaqi seçimlərinə diqqət yetirir. Xoşbəxt sonluğun nadir olduğu Amerikada onun romanları insanları qəddar bir dünyaya atır və pisliliyi məğlub etmək gücü ilə bir dəfəlik onlara baxan insanları görür. Kinqin həm triller fantastika, həm də nadir hallarda qeyri-fantastik əsəri üçün həyati əhəmiyyət kəsb edən xarakterə ümumi yanaşması, oxucularının inandığı və ya inanmaq istədikləri konsepsiyaları təsdiqləyən inandırıcı psixologiyaya əsaslanır: seçimin vacibliyi, fəvqəltəbii mövcudluq, sevginin gücü.

Bu, hər birinin məhdudiyyətlərinə işarə etsə də, həm irrasional, həm də məntiqi cavabın dəyərlərini özündə cəmləşdirən romantik, lakin sadə olmayan zəhin mənzərəsini təqdim edir. Kinq qəhrəmanları öz seçimlərini etdikcə və insan

vəziyyətinin tələb etdiyi incə ruh tarazlığını qorumağa çalışdıqca, oxucu onlara aşiq olur və onları anlamağa başlayır.

Kinqin romanları amerikalılar üçün uyğun emosional çıxış yolu təmin edir, çünki onlar həyatdan daha böyük olduğuna inanan, lakin sonda hamısının eyni insan həssaslığının çuxurunda üzdüyünü görən qəhrəmanları təsvir edir. Həmin insanlar müasir Amerikanın problemləri və narahatlıqlarını əks etdirir - mənəvi seçim və mənlik axtarışı, keçid ayinləri və günahsızlığın sonu, başa düşüləndən daha sürətli böyüyən texnologiya qorxusu, özünə qulluq edən hökumət onun pislikləri, kapitalist prinsiplərinin kölgəsində özünü itirmək, ictimai təşkilatın sıxacları altında fərdiliyi itirmək qorxusu, xoşbəxtlik və əzabları bölüşmək üçün sevgi və dostluq ehtiyacı - və onlar onlara kontekstdə yer verir.

Bu, oxuculara əylənməyə, həm də özlərini və yaşadıkları Amerikayı araşdırmaq üçün imkan verir. Kinqin romanları həm də Amerikanın müxtəlif bölgələrini və insanlarını hərtərəfli araşdırmaqda təsirli olur. Artıq qeyd edildiyi kimi, o, bədii ədəbiyyatının əsas hissəsini doğma Mendə yerləşdirsə də, bəzən xəritədə başqa yerləri araşdırmaq üçün əyalətini tərk edir.

Stiven Kinq öz fantastikasının əksəriyyətində anlayır ki, dünya təşkilatçılıq naminə cəmiyyətlərə və mədəniyyətlərə bölünsə də, ayrı-ayrı insanların özləri dəyişikliklərin arxasında duran qüvvələrdir. Kinqin fantastikasında insan vəziyyətinin analitik təfsiri daha böyük kollektiv orqanlar yaratmaq üçün birləşən Fərdlərdən başlamalı və onlara diqqət yetirməlidir. Axı bu gün insanların üzləşdiyi hər bir məsələnin mərkəzində mənəvi seçim məsələsi dayanır: kimyəvi tullantıları çaylara və göllərə atmaq düzgündürmü? Doğulmamış uşağı abort etmək düzgündürmü, əgər belədirsə, bu, qətlidir, yoxsa qətl deyil? On altı yaşlı qızını sevgilisi ilə həftə sonu xizək sürməyə buraxmaq düzgündürmü? Əxlaqı oyuna çağıran seçimlərin siyahısı sonsuzdur.

Bütün bu suallar subyektiv olaraq hər bir amerikalının zehnində müzakirəyə səbəb olub və onların hamısı doğru ilə yanlış arasındakı sadə fərqləndirmə üzərində cəmlənib. Şər insan qəlbində əsas dayaq olsa da, insan halının sehri onun

pis hərəkətlərə sövq edən bəlalara rəğmən yaxşılıq etmək qabiliyyətinə əsaslanır. İnsan müdaxiləsi nəticəsində yaranan hər şeyin mərkəzində nəyin doğru, nəyin yanlış olduğunu sorgulamaq lazımdır. İnsan vəziyyətinə ən çox təsir edən bu sualların cavablarıdır.

Kinqin bədii ədəbiyyatının oxuculara müraciəti ondadır ki, o, daim əxlaq məsələsini gündəmə gətirir; o, şərin geniş yayılmasını tanıyır, lakin o, həm də sübut etmək məqsədi daşıyır ki, xeyir qüvvələri insan qəlblərinin yaxşılığı tətbiq etmək üçün əməkdaşlığının arxasında formalaşdıqda, demək olar ki, həmişə şər üzərində hökmranlıq edəcəklər. Yalnız Kinqin hekayələrinin qəhrəmanları öz insani qüsurlarını dərk edə bilməyərək, şərlə döyüşlərdə həmyaşıdlarından uzaqlaşdıqları zaman düşürlər - bu, rəqəmlərlə güc ideyasını gücləndirən, dinc insanda vurğunun şərt kollektiv yaxşılıq etmək iradəsinə əsaslanır. Başqa sözlə desək, tərəqqi fərddən başlayır, lakin bəşər övladının daha da irəliləməsi üçün yaxşı niyyət birliyi olmalıdır.

İnsan qəlbində olan potensial yaxşılığın bu romantik anlayışı tənqidçi Deborah Notkinin inandığı bir şeydir ki, Kinqə məşhur tirajı verir: Stiven Kinq qorxu fantastika yazıçısı kimi görünməmiş populyarlıq qazanıb, əsasən o, 20-ci əsrin sonlarında yaşayanlar üçün fantastik qorxunun cəlbediciliyini başa düşdüyünə görə və paradoksal səslənsə də, bizə arxayınlığa malik olduğuna görə belə olur. İstər vampirlər haqqında, istər əhalinin 99 faizinin ölümü, istərsə də yer kürəsini yarıya qədər parçalamaq gücünə malik günahsız kiçik qızlar haqqında yazsa da, Kinq insanlara olan əsas sevgisini vurğulamaqdan heç vaxt əl çəkmir. O, təbii ki, sevgi dolu və qüsursuz insan övladının çəhrayı mənzərəsini çəkmir; o, sadəcə olaraq, təkrar-təkrar, çətin vəziyyətlərdə düzgün işlər görən insanlara, gözlədiyimizdən bir qədər yaxşı davranan insanlara diqqət yetirir. Kinqin kitablarını oxumaqla əldə ediləcək böyük təəssürat ondan ibarətdir ki, kinks və sadistlər qayda deyil, istisnadır. Bu romanlarda adi insan kifayət qədər dürüst və qayğıkeşdir əksər hallarda ona etibar etmək olar - bu gün dəbdə olan bir anlayış olmasada, müasir tamaşaçılar üçün açıq-aydın cazibədarlığa malikdir.

Kinqin fantastikasında gücü şəxsi əxlaq kodeksinə qəti inamdır; müsibətlər qarşısında əxlaqlı davranan və düzgün əxlaqi seçimlər edənlər şərhlə mübarizədə qalib gəlmə ehtimalı olanlardır. Kinqin fantastikasında əxlaqi davranış nümayiş etdirməyən və pis və ya egoist motivlərə görə başqalarının rifahını təslim edən personajlar sonda məhv olanlardır.

Kinq realist şəkildə öz qəhrəmanlarına hansı daxili səsi izləmək və hansını susdurmaq seçimini təqdim edir. Pet Sematary-nin faciəsi ondadır ki, Luis Krid öz intuisiyalarına yalnız onlara şübhə etməyə başlayanda əməl etməyə başlayır. Onun Qeyc ilə bağlı qabaqcadan xəbəri və Paskodan səfəri onun materialist dünyagörüşünə uyğun gəlmədiyini üçün rədd edilir.

İnsanın düzgün əxlaqi qərarlar qəbul etmə qabiliyyəti olmadan, mənfi şərtlər çox vaxt qaçılmaz olur. Boskinin üzə çıxardığı kimi, Pet Sematary-də Luis Kridin taleyi, məşğul magistral yolu keçmək istəyərkən yarımqoşqulu yük maşını tərəfindən vurulan yeganə oğlu Qeyci götürdüynə görə həyata qəzəbindən qaynaqlanır. Oğlunun ölümünə Kreedin reaksiyası cəsədi eksqumasiya etmək və onu evinin yaxınlığındakı ev heyvanları qəbiristanlığının arxasında, bir vaxtlar Micmac hindularının qəbilələri üçün müqəddəs olan qədim hindistanlı məzarlığında basdırmaqdır. Kred pişiyi Çörçili yük maşını vuranda basdırmaq üçün artıq müqəddəs torpaqdan istifadə etmişdi. Pişik ölümdən qayıtmışdı, lakin eyni pişik deyildi: ölüm prosesi ilə onun ruhu çıxarılmışdı. Luinin dirilmiş Çörçilldə gördüyü şey qızı Ellinin sevdiyi qripə yoluxmuş pişik deyil, pis reenkarnasiya idi.

Nəşriyyatlar üçün romanların kütləvi istehsalı iqtisadi cəhətdən sərfəli olduqdan sonra daha geniş oxucu kütləsinin əylənməsi mümkün oldu. Roman əlçatan əyləncə formasına çevrildiyi anda, nəinki böyük bir tamaşaçı əyləndi, həm də onlar iki saatdan az müddətdə bütün hekayəni həzm edə bildilər. Zaman və rahatlıq XX əsrin əvvəllərində müasir dövrün ticarət nişanına çevrildikcə, kino yavaş-yavaş ədəbiyyatı, xüsusən də Amerikada üstünlük verilən əyləncə vasitəsi kimi əvəz etməyə başladı. 1970-ci illərə qədər kinoteatrlar qiymətin nə qədər

olmasına baxmayaraq, ardıcıl olaraq böyük biznesi cəlb edirdi. Bu arada, bir nəşriyyatın böyük satışlara zəmanət verməsi üçün diqqətəlayiq bir şey lazım idi. Əlamətdar bədii əsər hələ də ildə bir neçə dəfə ortaya çıxsada, romanın ümumi cəlbediciliyi filmlərin Amerika cəmiyyətində hər şeyi əhatə edən hökmranlığına uyğun gəlmir. XX əsrin sonlarında bir neçə görkəmli ədəbi hadisədən biri Stiven Kinq adlı müəllif idi.

1974-cü ildə yazdığı "Kerri" adlı debüt romanından sonra Kinq ardıcıl olaraq tamaşaçıları kinoteatrdan uzaqlaşdıraraq, qorxu fantastika dünyasına etdiyi hər bir səyahətdə rahat kresloya oturdu. Filmlərlə davamlı rəqabət apara bilən bir neçə müasir müəllif olsa da, Tom Klansi və ya Con Qrişam Stiven Kinqin romanlarının mövzusu üçün ən yaxşı müqayisə vasitələrini çətin ki, təmin etsin. Necə ki, ümumi populyarlıq, eləcə də mövzu baxımından Kinqin fantastika ilə müqayisə edilə bilən bir əyləncə forması tapmaq üçün kinoya müraciət etmək lazımdır.

Stiven Kinq uşaq ikən sevməyi öyrəndiyi (həm film, həm də mətn vasitəsilə) və böyüklər kimi mənimsədiyi qorxu janrında fəaliyyət göstərir. Bir sənət növü olaraq, qorxu ən azı Edip'in atasını zorakılıqla öldürdüyünü və anası ilə yatdığını öyrəndikdən sonra gözlərini çıxardıqdan sonra var idi. Təkcə onu demək kifayətdir ki, qorxu janrı bəşəriyyətin mövcud olduğu illər ərzində mövcud olan demək olar ki, bütün dövrlər və sənət dövrləri vasitəsilə inkişaf etmişdir. Amerikada dəhşət tamaşaçıları film vasitəsilə cəlb etmək qabiliyyətini nümayiş etdirdi. Bu layihənin birinci hissəsi Amerikanın qorxu filminə olan heyranlığından – amerikalıların niyə qorxu filmlərinə davamlı olaraq maraq göstərməsindən və bu filmlərin öz tamaşaçılarına nə verdiyindən bəhs edir.

Qorxunun bir janr kimi bu müzakirəsi problemləli termin olan şər in müzakirəsinə asanlıqla kömək edir. Gözəl olan bir dünyada şər lazımsız bir termdir, çünki onu təcəssüm etdirəcək heç bir şey yoxdur. Yalnız əxlaqın narahatlıq doğurduğu qeyri-kamil dünyada şər zəruri bir söhbətə çevrilir. Belə olan halda belə, pislik yalnız yaxşı olmayan şeyləri təsvir etmək üçün istifadə olunur;

yəni bəşəriyyəti mükəmməl dünyaya qayıtmaq cəhdindən saxlayan hər şey. Bu ikili əlaqənin bədbəxt nəticəsi odur ki, pislik yaxşılığa diametral şəkildə ziddiyyət təşkil edir, halbuki əslində şər bundan daha çoxşaxəlidir. Cismi reallığa əsaslanmayan bir çox şeylərdə olduğu kimi, bəlkə də şərin qavranılan mahiyyəti yoxdur. İşin həqiqəti budur ki, şərin tərfi tamamilə olmasa da, böyük ölçüdə onu müəyyən edən cəmiyyətdən asılıdır. Bir cəmiyyətin iş rejimi çox asanlıqla digəri üçün pisləyin təcəssümü hesab edilə bilər. Bu araşdırmanın xatirinə şər tərfi Amerika cəmiyyətinin səciyyələndirdiyi təriflə məhdudlaşacaq və bu tərif iki əsas prinsipə əsaslanır: xristian əxlaqı və vətəndaş azadlığı. Bu prinsiplərin hər ikisi və onları dəstəkləyən qanun kodifikasiyaları, On Əmr və Konstitusiyaya (həmçinin Müstəqillik Bəyannaməsi) pisləyi götürmə aktı kimi müəyyən edilir. Amerika cəmiyyətində son yaxşılıq Tomas Ceffersonun Müstəqillik Bəyannaməsində "Həyat, Azadlıq və Xoşbəxtliyə can atmaq kimi sözləri ilə müəyyən edilir." Və mahiyyət etibarını ilə, Amerika qanunlarına demək olar ki, hərfi şəkildə uyğunlaşdırılmış On Əmrin hər hansı pozulması, asanlıqla kiminsə həyatının, azadlığının və ya xoşbəxtliyinin əlindən alınmasını təmin edir. Beləliklə, qanunun əsas ideologiyasına tabe olmamaqla Amerika cəmiyyətinin son yaxşılığını pozmaq şərin Amerika təcəssümüdür. Bu layihənin ikinci fəslə pisləyin haradan gəldiyindən bəhs edilir. - ən azı fərdi hüquqlara və xristian əxlaqına əsaslanan cəmiyyətdə. Bu fəsil üç əsas şərin mənbəyinə - Tanrı, Şeytan və fərdin - və onların hər birinin pis haqqında işləyən konsepsiyaların formalaşmasına necə töhfə verdiyinə aiddir. Bundan əlavə, bu fəsil Amerikanın şər anlayışının yaratdığı bəzi uyğunsuzluqlar və problemlərdən bəhs edir. Kitabın əksəriyyətini təşkil edən üçüncü və dördüncü fəsillərdə diqqəti Stiven Kinqin Amerikanın qorxu janrı ilə heyranlığını və janrdakı məharətini necə birləşdirdiyi və istədiyi hər şeyi müzakirə etmək üçün forum yaratmaq üçün cəmləşmişdir. Kinq bəzi romanlarında pisləyin haradan gəldiyini, pisləyin niyə mövcud olduğunu və insanların pisləyə necə reaksiya verdiyini, xristian/amerikan əxlaq anlayışını müzakirə edir. Bu romanlarda Kinq təkcə auditoriyanı tutmaq və saxlamaq bacarığını nümayiş etdirmir, həm də Yəhudi-

Xristian və Amerika ənənələrini dərinlən dərk etdiyini göstərir. İlk növbədə, o, bu anlayışı Yəhudi-Xristian tanrısının yenidən qiymətləndirilməsi, Amerika cəmiyyətində fərdləri sınağa çəkən pislik növlərinin nümayişi və fitri əxlaq hissini xarakterizə etməklə göstərir.

Bundan əlavə “Qarşıdurma” əsərinin başlanğıcında oxucuların qarşılaşdığı dünya ağırlı şəkildə bizə tanışdır. Romanın qəhrəmanlarından biri olan Stü Redmanla qarşılaşdığımız Teksas ştatının Arnette qəsəbəsində həyat çox çətindir. Fabriklər növbələri minimuma endirib və iş tapmaq xeyli azalıb. Şəhər əhalisinin bəziləri vaxt keçirmək üçün günlərini və axşamlarını Hapın Teksako stansiyasında keçirirlər. Bu, həqiqətən Amerika yeridir - yerli xeyirə xidmət yaşlı insanlarla dolu kiçik bir şəhər yanacaqdoldurma məntəqəsi ideyası, yəqin ki, həyatlarının bir nöqtəsində belə bir yer görmüş Amerika oxucularının asanlıqla təsəvvür edə biləcəyi bir şeydir. Amerikalılar, öz təcrübələrində olmasalar da, yolda səyahət edən səyahətçilərin heç bir yerin ortasından keçərkən onların çoxsaylı Hollivud filmlərindən görüntülərlə səhnəni doldura bilərlər. Arnette, Texas, sözün əsl mənasında çölün ortasında, Amerika. Vic Palfrey, xarakteri ilə bağlı suallar yarandıqda, əslində "kifayət qədər yaxşı yaşlı insan" adlandırılır.

Qatı cəhalət anlayışı Arnette xalqını əmin edir; onlara gözləntilərini məlum davranışlara uyğun təyin etmək şansı verir. Ölkənin digər yerlərində adətən hörmətsizlik əlaməti olan “yaxşı yaşlı insan” işarəsi Arnettedə etibarlı biri kimi qeyd olunur. Bununla belə, istinad nöqtəsi olaraq bu filmi gözləmələrinə baxmayaraq, Arnette sakinlərinin bir çoxu təhsilsiz, işsiz və çox vaxt heçnəyin qədrini bilməyən insanlardır. Oxucular maraqlana bilər ki, Kinq niyə hekayəsinə başlamaq üçün çölün ortasında bu kiçik şəhəri seçib. Oxucuların əvvəlcə tanış olduğu personajlar heç də təqdirəlayiq deyil. Yaxşı yaşlı insanlar yanacaqdoldurma məntəqəsində yatarkən, Hap iqtisadiyyat və siyasəti "doqquzuncu sinif təhsilinin dərinliklərindən" müzakirə edir.

Onun kiçik komandasının digər üzvləri də onun kimi intellektualdır, böyük mənzərəni çox dərk etmədən iqtisadi vəziyyətlərinin səbəblərini müzakirə edir və

hətta həyatlarının gedişatına daha az təsir göstərirlər. Kinq, Arnettedəki həyatın donduğunu və hər şey dəyişsə, əlbəttə ki, yaxşılaşmayacağını təqdim edir. Əslində, Çarlz Kampionun verməkdə davam etdiyi xüsusi həyatı hər kəsin başına gələ biləcək ən yaxşı şeydir. Ən azı, Kampion-un tətbiqi onların gündəlik mövcudluğunda çox az fərq yaradır. Ən çoxu, ümumamerikan avtomobili olan Chevy şəklində artıqlığın gəlməsi Arnette sakinlərinə göstərir ki, onların həyatları ilk baxışdan olduqca acınacaqlı görünsə də, əslində vəziyyət o qədər də pis deyil. Əsl dəhşət romanı üslubunda, onların hamısı ölmüş ola bilər və Kinq sual verir - fərq nə olardı? Bəziləri artıq ölü görünür. Kinq Teksaslıların həyatını təsvir edərkən oxucuları ilə rezonans yaratmağa davam edir. Texaco izdihamından Norm Bruett tipik bir Mərkəzi Amerika səhəri yuxudan oyanır, "pəncərənin kənarında döyüşən uşaqlar və mətbəxdəki radiodan kantri musiqisi".

O, ailəsinin maddi durumu ilə depressiyaya düşüb – uşaqları köhnə paltarlar geyinir, arvadı bir dollar müqabilində qonşusuna dayəlik etməyə hazırdır – həm də “dəhşətli, heyrətləndirici qəzəb”lə doludur. Uşaqları susdurmaq istəyir. Norm Amerika oxucularının aid edə biləcəyi bir xarakterdir. Amerikanın kifayət qədər çox çalışmaq istəyən hər kəsin rahat yaşaya biləcəyi bir yer kimi məşhur imicinə zidd olaraq, Bruetts sağ qalmaq üçün mübarizə aparır.

İş yerləri azdır və fabriklərin bağlanması ilə daha da qıtlıq olur, onlar bağlı olan mallardan asılıdır və hətta məşğulluq idarəsi də heç bir yardım göstərə bilmir. Lila Bruett Hap's Texaco stansiyasında bir gallon benzin belə almayan bir dollar müqabilində uşaq baxıcılığı etməyə hazırdır. Zamanın başqa bir əlaməti, Lila Bruettin ərinə yazdığı qeyddə "dollar" da daxil olmaqla dörd sözdən birini səhv yazmasıdır. Gələcək də onların acınacaqlı vəziyyətinə heç bir rahatlıq vəd etmir; Onlar Amerikanın kiçik şəhərlərinə səpələnmiş yüzlərlə ailəyə bənzəyirlər və bu “tanış çarəsiz qəzəb” sadəcə keçmir. Kinqin kiçik Arnette şəhərindəki həyatı təsvir etməsi romanda Bloomun "evindəki hiss" hissini oyadır. Kinqin bu ilk fəsillərdə çağırdığı personajlar Amerika oxucularına tanışdır və bu rezonans roman dünyasını daha inandırıcı edir.

Hodqenin qonaq otağının təsviri Amerika mədəniyyəti ilə daha da rezonanslıdır. Lila Bruett "1 dollar" üçün uşaqlarına baxarkən, o, Məsihin rəqəmsal şəkilləri ilə bəzədilmiş evin necə gözəl olduğuna heyran olur. Lila bu rəsmlərin sonuncusuna "əsl sənət əsəri" kimi baxır, çünki üç ay və altmış müxtəlif yağlı boya ilə çəkilmişdir. Lilanın təfsiri və ya onun olmaması, Lilanın həqiqi sənət ideyası Məsihin rəqəmsal şəkildə təsviridirsə, aşağı təbəqənin rəsm anlayışına dair kədərli şərhdir. O, Van Qoq haqqında nə deyirdi? Kinq bu suala cavab vermir, əksinə, Amerika həyatının bu hissəsini tezliklə ölümün acınacaqlı xəbərçisi ilə bitirir - körpənin öskürəyi, xəbərsiz Lila tərəfindən asanlıqla xırdalanma ilə səhv salınması, ardınca bir sıra burnunu çəkməsi və asqırması. Əlbəttə ki, Lila siqaret çəkərək oturub günortadan sonrakı hekayələrinə baxarkən soyuqluğunun bütün nəticələrini başa düşmür və ərinin və uşaqlarının da onunla birlikdə tezliklə öləcəyinə dair heç bir fikri yoxdur. Amerikada həyatın belə olmamalı olduğunu düşünən bir hiss olmasına baxmayaraq, Arnette-də bəzi tanış və təsəlliverici təcrübələr var.

Məsələn, Arnette bir-birini tanıyan insanlarla doludur. Texaco izdihamı arasında, onların arvadları və ailələri arasında yoldaşlıq hissi var - onlar bir-birinə bağlıdırlar. Arnettedə hamı bir-birini tanıyır, Amerika oxucularının qısamüddətli yaddaşına bir geri dönüş olur. Müasir Amerikada bu artıq o qədər də doğru olmasa da, əksər oxucular bu icma və birlik hissini tanıyacaqlar. Stu şəxsən Kampion və ailəsini götürməyə gələn təcili yardım sürücülərini tanıyır. Texaco stansiyasında kişilərə yaxınlaşan karantin barədə xəbərdarlıq edən polis Joe Bob Brentwoodun əmisi oğludur. Qonşularla bu cür tanışlıq Amerikanın şüurunda daha sadə və daha məsum bir dövrə gedib çıxır. [16]

Hər kəsin hamını tanıdığı və hər kəsin gözlənilən şəkildə davrandığı kiçik Amerika şəhəri ideyası, hətta Arnett kimi məzlum və kimsəsiz bir yerdə də həyata keçirilir. Bununla belə, bu rahatlıq qısamüddətli, çünki Kinq belə bir tanışlığın qaranlıq qarnına işarə edir. Kinq bəzi amerikalıların vətəndaşların ordunun və hökumətin əmrlərinə məhəl qoymamaq meylini şərh edərkən hiss etdikləri hüquq

hissini təsvir edir. Hapın əmisi oğlu Joe Bob Brentwood, Texaco izdihamını yaxınlaşan karantin barədə xəbərdar edən bir polis məmurudur.

Əgər ad tək-cə qəribəlik hissini ifadə etmərsə, o zaman dostlarını və qohumlarını yaxınlaşan ordunun mövcudluğu barədə xəbərdar etmək istəyən bir polis kimi Co Bob ideyası oxuculara daha çox tanış olacaq. Dostlara xəbərdarlıq etmək kiçik bir şəhər Amerika ənənəsidir. Bu tanınma ilə yanaşı, Joe izah edir ki, Texacodakı yaxşı yaşlı oğlanların yenidən "əl uzatmağa" çalışdıqları üçün gələn karantin haqqında "bilmək hüququ" olduğunu düşünürdü. Nəyisə "bilmək hüququna" sahib olmaq ideyası mütləq Amerika psixikasının bir hissəsidir; nəhayət, əgər kimsə yardım təklif etmək üçün yoldan çıxmağı nəzərdə tutan "əl uzatsa" və Amerikanın fikrincə, bu lütf əvəzində nəyisə təmin etməlidir.

Bu halda, qarşılıq ideyası, qarşıda nə olduğunu bilməyə layiq olmaq və ya bəzi yad insanlara kömək etmək nəticəsində planın nə olduğu virusun qarşısını almaq üçün son damladır; hamı ona deyilən kimi etsəydi, bəlkə də karantin işə yarayardı və milyonlarla insan ölməzdi. Ayrıca, Texaco izdihamının Joe Bob-un xəbərdarlığına reaksiyası onların personajları haqqında daha çox məlumat verir. Məsələn, oxucular ilk növbədə izdihamın kömək təklif etmək üçün öz yollarından nə qədər çıxdığını düşünməlidirlər.

Polisə zəng etdilər, amma bu, başqasının edə biləcəyindən artıq deyil. Onların Kampion və yaxınlaşan karantinlə bağlı xəbərləri almaq hüququ hissi göstərir ki, hətta bu kiçik yardım jesti də dünyanın qalan hissəsi ilə sövdələşmə obyektinə çevrilib - onlar əvəzində nəsə gözləyirlər, sanki çətin günlərdə yaşadıkları təcrübə onları daha layiqli edib və onlar digər normal insanlardan daha ədalətlidir.

Onların qarşılıqlı inamı Amerikada həyatın heç də həmişə təminat vermədiyi hüquq hissini göstərir. "Həyat ədalətli deyil" köhnə deyimini Arnette xalqının vəziyyətində, lakin sakinlər hələ də yaxşı şeylərin başlarına gəlməsi lazım olduğuna və olacağına inanırlar. "Yaxşı şeylər" layiqli maaşlı bir işdən və maliyyə gələcəyinə ümiddən ədəb-ərkan duyğusuna qədər azalmış ola bilər və "bilən" kiçik

əhəmiyyət hissi onlara borc verir, lakin hər şey olduğu kimi insanlar Arnettadan əldə edə bildiklərini alacaqlar. Bu halda, Joe Bob-un hərəkətləri hər hansı bir oxucunun nə etmək istədiyini əks etdirir və bu, Kinqin Arnettanın hekayəsini oxucuların şüurunda canlandırıdığı təhlükəsizlik hissini gücləndirir bununla da Kinqin yaratdığı İkincil Reallığın inandırıcılığını təmin edir.

Kinq burada saxta təhlükəsizlik hissi yaradır, çünki polisin yaxşı niyyətli xəbərdarlığı karantini pozmaqla başa çatır və Kapitan Səfərlərinin (sonda həddindən artıq qrip adlandırıldığı kimi) ölkə daxilində yayılmasına imkan verir. Ola bilsin ki, Kinq təklif edir ki, çoxdan itirilmiş birlik rahatlığı həmişə belə bir nemət deyil. Axı virusun ölkəni yer üzündən silməsinə imkan verən də məhz həmin əlaqə idi. Polisin karantində olanlarla qohumu olmasaydı, yolda olan səlahiyyətliyə hörmət etsəydi, bəlkə də faciənin qarşısı alınmışdı.

Hakimiyyətə hörmətsizlik, şübhəsiz ki, Amerikanın nöqtəyi-nəzəridir. Amerikalılar üsyançı kimi, çox vaxt özlərini fərdi olaraq istənilən dövlət qurumundan daha ağıllı görürlər. Ola bilsin ki, hakimiyyətə qarşı bu hörmətsiz cavabın bir hissəsi hökumətin amerikalıları hər şeyin qaydasında olduğuna və onlara heç vaxt zərər verə bilməyəcəyinə inandırmaq meylinin nəticəsidir.

Bu müdafiə xətti romandakı hökumətin istifadə etdiyi taktikadır - onlar həqiqətin əhəmiyyəti üçün artıq çox gec olana qədər təhlükə haqqında yalan danışirlar, öskürək tutmaları arasında amerikalıları hər şeyin yaxşı olduğuna və heç bir virusun olmadığına inandırirlar. "Qarşıdurmanın" başlanğıcı Amerika mədəniyyəti və təsviri ilə rezonans doğurur, lakin bu əsəri öyrənməyə dəyər edən keyfiyyət Kinqin tənqidi sualların verilməsində nümayiş etdirdiyi incəlikdir. Onun romandakı məqsədi Amerikanın iqtisadiyyatına qarşı təzyiq göstərmək deyil, bununla belə o, iqtisadiyyatı tənqid etməyi bacarıb, oxucuları öz suallarını verməyə sövq edib. Bu açılışda Kinq Bloomun "qəribəliyi dayandırmaq" hissəsinə nail olur; oxucular nə qədər inkar etmək istəsələr də, Arnetteni tanıyırlar. Kinq oxucuların tanıya və inana biləcəyi İkincil Reallıq yaratmışdır. O, hökumət və ordunun təsviri ilə romanın valehedici tanışlığını artırmağa davam edir. [18]

II FƏSİL. STİVEN KİNQİN “QARŞIDURMA” ƏSƏRİNDƏ MÜASİR CƏMİYYƏT VƏ MƏNƏVİ SEÇİM PROBLEMI

2.1. “Qarşিদurma əsəri” ibrətamiz roman kimi

“İşlər qarışmışdı. İnsan qavrayışının bütün diapazonu bir pillə yüksəldi. Bu cəhənnəm qədər qorxulu idi.”¹

“Qarşিদurma” üç hissəyə bölünmüş qorxu/distopiya romanıdır. Birincisi Superqripin baş verməsini və o zamankı bəzi əsas qəhrəmanların çətin vəziyyətlərini təsvir edir; ikincisi, “xeyir” və “şər” qrupun bölünməsi, onların səyahət nümunələri və öz ölü şəhərlərində həyatı bərpa etmək üçün ilkin cəhdləri; üçüncüsü, qrupların liderlərinin bir-biri ilə təmasda olmasının nəticəsini, şəhərlərdən yalnız birinin digərinin bahasına yaşaya biləcəyi təəssüratı ilə izah edir. Hər birində maraqlı ssenarilər və güclü xarakteristikalar olsa da, birinci bölmənin təfərrüatları ən cəlbedicisi kimi seçilir. Bu qəhrəmanların cəsədlərlə dolu şəhərlərdə qəflətən tək olduqlarını kəşf etmələri, səssiz şəhərlər və qəbirlərə çevrilmiş avtomobillərlə dolu yollar üzərində səyahət etmələri çox ürpərtici və qorxuncdu. Baş qəhrəmanların bir çoxu bu vaxtlarda təkrarlanan kabuslar görməyə başlayır və onlar dəhşətli bir xəstəlikdən artıq iç-içə yaşadıklarını başa düşsələr də, bunun haradan gəldiyini və ya bundan sonra nə gözlədiklərini bilmirlər. Kütləvi ölümlərin və naməlum gələcəyin ilk dəhşəti oxucular üçün bulanıq üzlü bir sirli adamdan daha qorxuncdur.

Kinqin yazı üslubu qeyri-rəsmi üsluba meyillidir; onun qəhrəmanları dialekt, jarqon, danışıq dili və s. ilə danışır və onların şəxsiyyətləri düşüncələri və dialoqları vasitəsilə aydın şəkildə parlayır ki, bu da bütün romana danışıq hissi verir - sanki Kinq sizinlə eyni otaqdadır, vaxtilə tanıdığı biri haqqında nağıl danışır. Bu üslub onun əsərlərinin əksəriyyətində ümumidir, lakin həmişə eyni effekti vermir. Bu üslub “Qarşিদurma”nın dramatik və başqa dünyəvi aspektlərinə realizm hissi verir. Bu romanın ən qorxulu perspektivi səhifədəki qaranlıq adamın

¹Stephen King – Mahşer Altın Kitaplar 1216 sayf. 2012

gücü deyil, Kinqin insan irqinin məhvini inandırıcı və müəyyən dərəcədə qaçılmaz hiss etdirməsidir.

Amma hər şeydən çox, Qarşıdurma haqqında ən çox diqqət çəkən romanın uzunluğudur. Bu, aydın görünür, lakin kitabın quruluşu onun çox uzun bir kitab olması faktından qaçmağı qeyri-mümkün edir.

Bu kitabla Superqrip erkən təqdim olunur, lakin bu romanın əsas münaqişəsi bu deyil. Baş qəhrəmanlarımız Superqripə qarşı immunitetlidir. Xəstəlik, əslində, ən böyük maneənin virus yox, Randall Flaq adlı bir adam və onu hərəkətə gətirən qaranlıq qüvvə olduğu düşmən dünyada sağ qalmaq axtarışının arxasında yaxşı təsəvvür edilmiş bir fondur. Bu element hekayəyə yüzlərlə səhifə daxil olur, bu hekayənin necə sonlanacağını və ya hansı məqsədlə getdiyini hiss etmədən tab gətirmək üçün əhəmiyyətli bir mütaliədir.

Bundan əlavə, süjet bu ölçüdə bir kitab üçün gözləniləndən çox sadədir. Bükülmələr və dönüşlər əvəzinə, uzunluğunu sadə bir müddəə vasitəsilə izlədiyi çox sayda detal və perspektivlərin sayından alır. Kinqin fikrinə görə, demək olar ki, hər şey əldə olunan hekayəyə, onun izlədiyi xarakter qövslərinə və vurğuladığı mövzulara uyğun görünür.

Kitabın tam təəssürat yaratmamasının ən böyük səbəbi onun sürətli və təəssüf ki, qeyri-qənaətbəxş sonluğudur. Son ardıcılıq məntiqli olsa da, qəhrəmanlar öz motivasiyalarına və şəraitlərinə uyğun hərəkət edir, o, hekayənin qalan hissəsinin uzun sürən tempindən yayınır və mahiyyətə xeyirlə şər arasındakı epik mübarizədən yan keçir və bütün romanın ona doğru irəlilədiyini görünür.

Kinq qadınları ədalətli şəkildə təmsil edir “Qarşıdurma” bu mübarizənin əsas nümunəsidir (bu romanda hər hansı gücə malik olan yeganə qadın yüz səkkiz yaşlı Abiqail Anadır); bu qəhrəmanların bir çoxu eyni şəxsiyyəti və yumor hissini bölüşürlər, əsasən hər birinin üzleşdiyi unikal şəraitlə fərqlənirlər.

Onun sağ qalmaq və hakimiyyətdən sui-istifadə ilə bağlı mesajları kitabın ilk nəşrindən 40 il sonra da aktualdır; personajlar hələ də inandırıcıdır, ilkin maraq doğurur, fəsilələr uzunluğuna baxmayaraq cəlbedici və oxunaqlıdır.

Bir çox müəlliflərin öz xüsusiyyətləri, güclü və zəif tərəfləri ilə özünəməxsus yazı üslubu var. Bununla belə, King öz üslubunu, dil istifadəsini, hətta canlandırmağa çalışdığı əhval-ruhiyyəni oyatmaq üçün səhnə sürətini dəyişdirə bilmək kimi nadir hədiyyəyə malikdir. Amerika çöllərinin həm virusdan əvvəl, həm də sonrakı uzun səhra mənzərələrindən tutmuş, Randall Flaq-ın qaranlıq sirli təsvirinə, Kapitan Səfərlərinin yayılmasının və cəmiyyətin dağılmasının iyrənc xırda detallarını təsvir edən bir sıra qısa vuruşlu vinyetkalara qədər. King əslində özünün yaradıcılığı olan təlxək Pennywise-ə bənzəyir, o, öz formasını dəyişdirərək bizə yeni qorxu möcüzəsi və ya sirr hisslərini bəxş edə bilər, gözlənilməz sürprizlərlə qarşılaşır və ya müəyyən bir hadisəni oyatmaq üçün konkret səhnənin sürətini və ya detallarını ələ salır. Avtomobillər və cəsədlərlə dolu Nyu-York Linkoln tunelinin dəhşətli terrorundan tutmuş qəddar diktaturanın oturacağına çevrilmiş parlaq otel və məşhur kazinonun qrotesk komik ideyasına qədər. [12 s. 114]

Kinqin dəyişkən üslubu kitablarının başlarına daxil olmağımızı, qəhrəmanların böyüdüynü və dəyişdiyini görməyimizi və virusdan əvvəl və sonra mübarizələrini başa düşməyimizə zəmanət verir, həqiqətən də, bunun əsasını təşkil edən bir kitabda olduqca heyrətamizdir. Kosmologiya o qədər açıq-aşkar qara və ağdır ki, Kinq səyahət etmək üçün mürəkkəblikləri və səyahətləri olan belə bir sıra qəhrəmanlar yaradır, xüsusən də onların səyahətlərinin hara aparacağını bilmirik. Kinq, baş qəhrəmanların şərə qarşı durduqları kimi öldürmək meylilə tanınır. Tipik olaraq, Kinqin dünyasında şər yalnız müvəqqəti olaraq, hətta böyük qurbanlarla da məhv olur. Kollinqsin izah etdiyi kimi, “şər çox vaxt xarakterlərdən kənar olduğundan, öz vaxtında və öz iradəsi ilə gəlir, onu məhv etmək olmaz; Kinqin qəhrəmanları ümid edə biləcəyi ən yaxşısı tək, təcrid olunmuş mübarizədə müvəqqəti qələbədir”.

Şərə bu manixist baxış gücə ciddi bir gündəmlə yanaşı, ağıl və iradə verir. Şər sadəcə yaxşılıqdan üz döndərmək deyil, həm də özlüyündə həyatı bir mənbədir və Kinqin qəhrəmanları həqiqətdə durmaqla qaranlığın qarşısını ala bilsələr də, hər

hansı bir şəkildə toplaya bilsələr də, həmişə belə bir rəftarın olması ilə bağlı narahatedici bir məlumat var. Hələki bu bir qədər təsirli olur və nəticədə şər onları yenidən təhdid etmək üçün geri dönəcək. Buna görə də tam həll olunmuş və ümidli gələcək gözləyən oxucular məyus qoya bilər. Sevgi əsərin əsas elementidir və bu təkcə bəzi qəhrəmanların bir yerə gəlməsi üçün vacib olmur.

Ola bilsin ki, Ceyn Beyker özünün ölümcül çılğınlığında bunu ən yaxşı şəkildə ifadə edir: “Məhəbbət dünyanı hərəkətə gətirən şeydir, mən həmişə düşündüm... bu, kişilərə və qadınlara cazibə qüvvəsinin həmişə onları aşağı çəkmək istədiyi bir dünyada dayanmağa imkan verən yeganə şeydir. ...onları aşağı salın...və süründürün...biz...çox aşıq idik”.

Bu cür düşünən tək Ceyn deyil. Bir çox başqa qəhrəmanlar əks etdirir ki, ümumiyyətlə, pislərə qarşı durmağın yeganə əsl səbəbi sevgi və ya seviləni qorumaqdır. Ayağa qalxma anlayışı və ya Qarşıdurma əsəri bir sıra komponentlərə malikdir, lakin ən asan aşkar edilənlərdən biri zərurətdir.

Kinq üçün “Qarşıdurma” anına doğru fərdi səyahət yaxşı insanın müəyyənedici keyfiyyətidir. Qəhrəman, çünki dayanan həmişə o an üçün qəhrəmandır, dayanmasının səbəbini anlamalı və sonda heç bir dəyişiklik edə bilməyəcəyini bilərək nəticələrini qəbul etməlidir. Larri və Ralf Las-Veqasda Flaqla qarşılaşdıqda özlərini bu vəziyyətdə tapırlar. Romanın sonu bəzi oxucuları əsərin məqsədi maraqlandıra bilər. Niyə Larri, Ralf və Qleni ölümə göndərirlər? Onların ölümləri özlüyündə əhəmiyyətli olmur - onlar şərlə əl-ələ verərək mübarizə aparmırlar və yaxşılığın daha güclü olduğunu sübut edirlər. Bununla belə, onların səyahəti önəmlidir. Dörd nəfər Las-Veqasa doğru səyahət edərkən, özlərindəki dəyişikliyin fərqinə varırlar.

Əsərin sonu oxucuları taleyin son təbiəti ilə bağlı çaşqınlıq yaradır. Zibil adamı nüvə başlığı ilə gələndə, oxucular hadisələrin nə qədərinin Tanrı tərəfindən təyin edildiyini düşünməyə məcbur olurlar - axırda Ralf və Larri olmasaydı, insanlar açıq edam üçün toplaşmazdılar və Hoqan onun partlayışı olmazdı. Hoqan olmasaydı, Flaqqın ildırım topuna ehtiyacı yox idi və ildırımla bomba arasında

sonrakı partlayış baş verməzdi. Yenə də, ixtiyari hadisələrə inamla belə, oxucular Ralfin səmaya baxan “Tanrının əli!” qışqırışına məhəl qoya bilməzlər. Buna baxmayaraq Ralf həmişə mömin idi və onun təfsiri Ana Abaqailin sözləri ilə eyni gücə malikdir. Məhz Larri səmaya baxdıqda, ürəyində bir növ rahatlıq əldə edən kafir Larri və həqiqətən də ələ oxşayan bir şey görəndə oxucular onunla birlikdə inanmağa başlaya bilər. Şübhəsiz ki, Kinqin evkastrofunda çoxlu qüvvələr işləyir, lakin Tanrının zühuru onun buraxa biləcəyi əlavədir və oxucuları ilahi müdaxilənin əminliyi olmadan qoyur. Bununla belə, Tanrının varlığına dair ən aydın dəlillərə baxmayaraq (və daha çox Tom Nikin köməyindən istifadə edərək Stü-nü məzarın o tayından xilas etdikdə) buradakı mesaj Tanrıya inanmaq deyil, xeyirin şər qarşısında dayana biləcəyinə inanmaqdır. Hadisələr düz bir xəttə görünür və son nəticələr kölgədə gizlənilir.

Kinq, ən azı bilavasitə mənada gələcəyə ümidin olduğunu irəli sürür. Şər bu dəfə məğlub oldu və Kinq onun yenidən qayıdacağına əmin olsa da, vaxtı gələndə həqiqətdə mübarizə aparənların olacağına ümid edir. Dünya bu mübarizədən sağ çıxanlar üçün xilas yeridir və bu kiçik məsələ deyil. Şərin qaçılmaz olaraq geri qayıdacağı anlayışı gələcəyə dair hər hansı düşüncəni məhv edə biləcək dəhşətli qara bulud kimi görünə bilər, lakin Kinq romanını belə bir qorxulu qeydlə bitirmir. Romanın sonunda Frannie və Stu'nun uşaqların oynamaqlarına baxması var - bu, günahsızlığın və ümidin əmin simvoludur. Bu romanı bitirən epiloq - Flaqqın qayıdışı - yalnız Stu və Frannie və onlar kimi başqalarını əsəbiləşdirən qətiyyəti gücləndirməyə xidmət edir.

Dünya qənaət etməyə dəyər bir yerdir və onlardan sonra başqalarının edəcəyi kimi, onlar da ehtiyac duyduqları zaman dayanacaqlar. Bəşəriyyətin bir şansı var və bu ehtimalla Kinq xeyir və şər arasında sonsuz mübarizə anlayışının gətirə biləcəyi ümitsizliyi aradan qaldırır. Flaqqın qayıdışı bilik yalnız sağ qalanların və oxucuların hiss etdiyi ümidi gücləndirir. Pislilik qayıdacaq, yaxşı insanlar hazır olacaq. Bu sonluq Kinqin insan təbiəti ilə bağlı ironik bükülməsidir - roman boyunca o qədər də mehriban olmadığı bir mövzudur. Kinq deyir ki,

bəşəriyyət dəhşətli, qəddar ola bilsə və ən kiçik təxribatda özünü məhv edə bilsə də, həmişə qaranlığa qarşı durmağa hazır insanlar olacaq və mümkün olan hər şəkildə qalib gələcəklər. [12 s. 145]

2.2. “Qarşিদurma” əsərində Xeyir və Şərin mübarizəsi.

Ölümcül viruslarla bağlı əsərlərin içində Stiven Kinqin XX-əsrin 70 ci illərinin sonlarında ildə qələmə almağa başladığı “Qarşিদurma” əsəri də özünəməxsusluğu ilə fərqlənir. Romanda Amerika Birləşmiş Ştatlarının məxfi laboratoriyasından təsadüf nəticəsində çox təhlükəli virus ortaya çıxır. Virusun yayılması böyük bir faciəyə səbəb olur. Belə ki, bioloji silah kimi hazırlanan ölüm saçan virus ştammi sürətlə dünyaya yayılır. Və qısa müddətdə bütün planet, az qala, bomboş qalır. Həyatda qalan insanlar da iki qrupa bölünür. Bir qrup insanlar əvvəlki ideyalarına sadıq qalır və o cür də yaşamağa davam edirlər. Digər qrup insanlarsa dünyaya hökmranlıq etmək niyyətində olan “Qara Adam”ın tərəfinə keçirlər. Və bununlada, qarşিদurma başlayır.

Amerikalı yazıçının “Qarşিদurma” əsərini yazıçının ən yaxşı əsərlərindən biri hesab etmək olar. Stiven Kinqin sevimli əsəri olmasa da, müəllifin ön sözündə öyrəndiyimiz kimi, Qarşিদurma əsəri bir çox oxucu üçün əsl şah əsərlərdən biridir. Əsərin iki versiyası var: birinci versiya 80-ci illərdə baş verir, bu, hamımızın o illərdə oxuduğumuz kitabdır. Stiven Kinqin böyük ümidlərlə və bəyənəcəyi ümidi ilə yazdığı əsl kitab çap olunmur, bu kitabın nəşri 1990-cı ildə baş verir, lakin bu dəfə hadisələr 90-cı illərdə baş verir.

Qarşিদurma, xalq arasında Kapitan Səfərləri kimi tanınan ölümcül virusun bioloji təcrübə zamanı işlərin səhv getməsindən sonra dünya əhalisinin 99%-ni necə məhv etməsindən və sağ qalanların dünyanı yenidən qurmaq üçün mübarizə aparmasından bəhs edir. Xeyir qüvvələrdən sağ qalanlar bir qrup təşkil edir digər tərəfdən isə sağ qalan şəxslər bir-birləri ilə sonuncu dəfə üz-üzə gəlmək üçün başqa bir qrup təşkil edir mübarizəyə başlayırlar.

Xeyir ilə şəxslər, həyat və ölüm deyən Stiven Kinq bir daha ən qədim hekayəsinə istinad edir; Xeyir qüvvələr şəxslərə qarşı birləşməli şəxslər və şəxslərin

gücünü məhv etməlidir. O deyir ki, sivilizasiya bir də bərqərar olsun, amma bu dəfə xəsislik, şər, şərin adı çəkilməsin.

“Ancaq əsl hekayə virusun özü haqqında deyil; daha doğrusu, Kinq bu müasir (və daha amansız) Qara Taundan sonrakı dünyaya diqqət çəkir. Romanın mahiyyəti xeyir və şər qüvvələri arasında mübarizədir, çünki hər tərəf həm xristian teologiyasından, həm də adsız taleyin xarici qüvvələrindən təsirlənir. Kinq, hekayəsinin çərçivəsini qurarkən, oxucuları bəşəriyyətin potensial gələcəyi ilə bağlı suallarla üzləşməyə məcbur etməklə, cəlbədicilik hekayə danışmaq bacarığını nümayiş etdirərək, insan vəziyyəti və insan təbiətinin ciddi problemlərinə toxunur.

Stiven Kinqin “Qarşıdurma” əsərinin bəşəriyyətin çətinlikləri və xeyirlə şərin mübarizəsindən bəhs edən son dərəcə uzun bir roman olduğu qeyd edilir. İlk baxışdan xeyir və şərin ifratlarının necə mübarizə aparması və tarazlıq yaratması ilə bağlı görünərsə də, “Qarşıdurma” əsərində bundan daha dərinə gedir. Stiven Kinq ifrat məqamlarımız haqqında deyil, onları necə qəbul etdiyimiz haqqında yazır. İnsanlar dünyanı ifrat dərəcədə görürlər: qara və ağ, yaxşı və pis və s., lakin dünyamızı təşkil edən şeylərin böyük əksəriyyəti təsnifat kateqoriyalarımızı təşkil edən ifrat nöqtələr arasında bir yerə düşür. Beləliklə, hər şeyi, xüsusən də insanları, onları hansı ifratın bir hissəsi hesab etdiyimizə görə mühakimə etməkdən əl çəkməliyik. Dünyada insanların 99,4%-ni öldürən qlobal virus pandemiyası hadisələrindən sonra “Qarşıdurma” əsərinin qəhrəmanları iki qrupa bölünür; birinə bütün yaxşılıqların, digərinə isə bütün pisləklərin təcəssümü rəhbərlik edir. Kolorado ştatının Boulder şəhərində yerləşən “yaxşı” qrup layiqli, hörmətli və ümumiyyətlə xoşbəxt insanlarla dolmağa başlayır, lakin həm səmərəli fəaliyyət göstərə bilən, həm də insan hüquqlarına hörmətlə yanaşan bir hökumət qurmaq üçün mübarizə aparır.

Nevada ştatının Las-Veqas şəhərində tapılan “şər” qrup həyatda azgınlığa düşər olmuş insanlarla dolu olur. Onlar planetin ən pis varlığına xidmət edən insanları qətlə yetirdilər, buna görə də, əlbəttə ki, həbsxana həyatı və ya buna bərabər tutulan həyatlara layiqdirlər, amma yenə də onlara hörmət və ləyaqətlə

yanaşmaq lazımdır. İnsanlar, nə etmələrindən asılı olmayaraq, yenə də insanlardır və onlara belə davranılmalıdır.

Əsərdə şər qüvvələrinin başında duran Randall Flaq virus əhalinin əksəriyyətini öldürdükdən sonra ABŞ-da yeni sivilizasiya qurmağa çalışır. Flaq köhnə mavi cins şalvarda, cins pencəkdə və köhnə kovboy çəkmələrində "yaşı olmayan hündür adam" kimi təsvir edilir. O, köhnə Boy Scout çantasını taxır və gödəkçəsinin cibləri onlarla saçaqlı parçalanmış qrupların broşürləri ilə doldurulur. Flaqqın keçmişi qeyri-müəyyəndir, hətta onun üçün; o, dəniz piyadası, klansman, Vyet-Konq üzvü olduğunu və Patty Herst-in qaçırılmasında əli olduğunu xatırlasa da, nə vaxtsa sadəcə "olduğunu" deyir. Las-Veqasda Flaq çarmıxa çəkilmə, işgəncə və digər cəzalardan istifadə edərək, ona vəfasız olanları məhvə, gücə və tiranlığa çəkən insanları cəlb edir. Onun davamçıları Nevada ştatının Las-Veqas şəhərində xidmətləri həyata keçirərək cəmiyyəti yenidən təşkil edirlər. Flaq keçmiş ABŞ-da dominant cəmiyyətə çevrilmək üçün rəqib inkişaf etməkdə olan sivilizasiyaya - Ana Abaqailin Boulderdəki Azad Zonasına, Koloradoya hücum etməyi və məhv etməyi planlaşdırır.

Əsər, virusa yoluxmuş və onlara reaksiya verən qəhrəmanların böyük bir qrupuna diqqət yetirir: Stü Redman, Arnette, Teksasdan olan yaşlı oğlan, hökumət rəsmiləri tərəfindən sonsuz sınaqlara baxmayaraq izah olunmaz şəkildə immunitetə malikdir; Frannie Qoldsmiz, Ogunquit, Maine-dən olan hamilə bir qızıdır və bütün şəhərdə sağ qalan iki nəfərdən biridir; Böyük istəkləri ilə əzab çəkən Harold Lauder, Oqunquidən, Mendən olan, qovulmuş oğlan; Larry Undervud; Glen Bateman, taundan sonrakı dünyada bəşəriyyətin gələcəyi haqqında nəzəriyyələr irəli sürən təqaüdcü sosioloq; Nik Andros, onun nəzarətindən kənarında ilahi qüvvələr tərəfindən istifadə edilən sərgərdan kar-lal; Tom Kullen, hətta həddindən artıq qripin də məhv edə bilməyəcəyi bir məsumiyyətə sahib olan əqli qüsurlu insan; Nadine Kross, taun sonrası dünyada oynayacağı rolla bağlı qərarlılıqla işgəncələrə məruz qalan qadın; Lloyd Heinreid, ağasının timsalında şərə xidmət etməyi həvəslə seçən qatı cinayətkar; və yanğına olan vəsvəəsi kömək etmək

istədiyi səbəbi pozmağa müvəffəq olan pyromanyak olan Çöp Adamı. Virus əhalinin əksəriyyətinə ziyan vurduqdan sonra sağ qalanlar özlərini iki əsas qrupa qruplaşdırmağa başlayırlar: əsasən xeyirxahlar, Nebraskada 108 yaşlı xristian qadın olan Abaqail Anaya və digərləri isə, Kinqin şər təcəssümü olan Randall Flaq-a qoşulurlar.

“Qarşিদurma” əsərində olan hər bir qəhrəmanın özünə uyğun şəxsi hekayələri və tarixcələri var. Əsərdə bunla bağlı bir-birinə bağlı xeyli sayıda hekayələrə şahid oluruq. Stiven Kinq bütün heakyələrində, hətta təsvirlərində belə, xəstəliyin necə yayıldığına dair danışdığı 400-450 səhifəlik fəsillərin çox təsir edici gücü var.

Nəhayət, ölməkdə olan Ana Abaqailin göstərişi ilə dörd qəhrəman Nevada ştatının Las-Veqasındakı düşmənlərinə qarşı mübarizə aparmaq üçün Kolorado ştatının Boulder şəhərindəki “xeyir” düşərgədən yola düşürlər. Üç qəhrəman Las-Veqasda Flaqın adamları tərəfindən əsir götürülür (biri yolda yıxılır və davam edə bilmir, lakin ironik bir nəticə olaraq xilas olur). Üç qəhrəmandan biri düşməninin üzünə gülən zaman vəhşicəsinə güllələnir, digər ikisi isə xalq qarşısında edam edilir.

Lakin işlər çox uzağa getməzdən əvvəl Randall Flaq-ın əlaltılarından biri, piromantik Stickman əlində nüvə bombası ilə gəlir. Çox şanslı bir fəlakətdə - "şər" insanlardan biri edama qarşı çıxır və onu ildırım vurur - bomba partlayır və hamı (əlbəttə ki, ruh şəklində qaçmağı bacaran Flaq istisna olmaqla) kül olur. Roman tək qəhrəmanın Boulderə qayıdışı hekayəsi ilə bitir, lakin yeni cənnəti tapmaq üçün o, tez bir zamanda hamının xatırladığı Amerikaya bənzəməyə başlayır. O, ailəsi ilə o qədər də çox insanın olmadığı bir yer tapmaq qərarına gəlir və roman cavabsız bir sualla bitir: “İnsanlar həqiqətən nəşə öyrənirlərmi?”

Flaqın iki ardıcılı Azad Zonanın liderlərini öldürə bilmədikdən sonra Boulder icması onu dayandırmaq üçün bir qrup adamı Las Veqasa göndərir. Şəhərə çatan üç nəfər əsir götürülür və Flaq onlardan birinin itaətsizlik etdiyi üçün edam edilməsini əmr edir.

Ana Abaqail kimi tanınan Kapitan Trips virusundan "xeyir qüvvələr" dən sağ qalanlara rəhbərlik edir və eyni zamanda Allahın peyğəmbəri olduğunu iddia edir. O, Kapitan Trips virusuna qarşı immunitetə malik əhalinin 0,6%-dən biridir və ilkin olaraq yuxularında virusdan sağ çıxanların bəzilərinə görünür və onları Randall Flaq (həmçinin "Qaranlıq Adam" kimi tanınır) kimi özünə çəkir. "Gəzən Adam") şəx qüvvələrdən sağ qalanları özünə çəkir. O və onun ardıcılıarı ABŞ-ın Kolorado ştatının Boulder şəhərinə doğru yol alır və burada "Boulder Azad Zona" hökumətini yaradırlar.

Abaqail ana Tanrıdan xəbərlər alır, baxmayaraq ki, qüruruna görə günah işlətdiyinə inandıqda, uzaqgörənliyini itirir və səhraya sürgünə gedir. O, daha sonra qabiliyyətini bərpa edir və Azad Zona Komitəsinin əksəriyyətini Harold Lauderin sui-qəsd cəhdindən ehtiyatsızlıqdan xilas etmək üçün tam vaxtında Boulder Azad Zonasına qayıdır. Ölüm yatağında o, son mənzərəni bölüşür: komitədən dörd adam Flaqla qarşılaşmaq üçün Qərb sahilinə getməlidir. O, nə baş verəcəyi ilə bağlı heç bir proqnoz vermir, yalnız biri Las Veqasa çatmadan əvvəl düşəcək, qalanı isə Flaqın qarşısına gətiriləcək. Ana Abaqail bu peyğəmbərliyi etiraf edəndən az sonra vəfat edir.

Əsərin ikinci yarısındakı hadisələrin əksəriyyəti kəhanətlərin ortaya çıxması ilə başlayır. Çarlez Fişer: "Yuxu görmək, hər birimizin həyatının hər gecəsində səssizcə və güvənlə dəli olmağımıza imkan verir" deyir. Stiven Kinqin baş qəhrəmanları, yuxu görmə fəsiləri əsnasında metafizik dramada rol oynadıqları fikrini qəbul edə bilirlər – yuxuların real olmamamağı, vərdiş aldıkları ağılı başında rasionalizmin tam əksinə olaraq, anadan gəlmə dəliliyi qəbul etmələrinə icazə verir. Virusdan əvvəl dünyaya, sadəcə mənəviyyatla dolub daşan deyil, praktika içində boğulan bir dünya bəxş edir.

Ana Abaqailin Nebraskadakı evini müşahidə edənlər şübhə etmirlər ki, Las-Veqasdakı "başqa adam" onun planı ilə razılaşmayan hər kəsə zərər vurmağı planlaşdırır. Yenə də Kinq onun xətlərinin belə asanlıqla çəkilməsinə icazə vermir. Məsələn, ikinci detektiv Dorgan Flaqqın tərəfini tutmağa qərar verir, çünki o,

həddindən artıq virusdan əvvəlki cəmiyyətin edə biləcəyi ən pis şeyləri görür və insanlığı xilas etməyin yeganə yolunun ciddi qaydalar və qanunlar olduğunu düşünür. "Mən sənə kimi uşaqlar vəzifə başında olanda nə baş verdiyini gördüm, görürsən" deyər Qlenə deyir və Qlen tez cavab verir: "Gənc adam, bir neçə döyülmüş körpə və narkotik aludəçisi ilə təcrübələriniz bir canavarla qucaqlaşmağa haqq qazandırmır.". Yenə də Dorgan maraqlı bir fikir söyləyir - o, nizam-intizamı yüksək qiymətləndirir və hətta Qlen Las-Veqasda qatarların vaxtında hərəkət etdiyini etiraf etməlidir. Yenə də Glen, Dorganın Flaqqın yeni dünyasında uzun sürməyəcəyini müşahidə edir və nəticədə ona "Deyəsən, sizdə kifayət qədər nasist yoxdur" deyir.

Nəhayət, son gələndə məlum olur ki, Qlenin proqnozu bir qədər doğru çıxır - hətta Flaqqın ardıcılıqları arasında belə müəyyən hərəkətlərdən çəkinənlər var - Larrinin açıq şəkildə edam edilməsi üçün qurduqları səhnəni görəng Angie Hirschfield-ə nəzər salaraq Ralf ona görə ki, onun ürəyində gizli bir qorxu var, hiss edir ki, pis bir şeyin, bəlkə də həddindən artıq qripin özü kimi pis bir şeyin hazırlandığını hiss edir. Kinq bu kimi kiçik detallarda oxucuların qəlbində bəşər övladının gələcəyi ilə bağlı ümidləri yenidən alovlandırır. Xəyalların süjet qurğusu ilk baxışdan xeyir və şər arasında döyüş xətlərini çəkmək üçün qeyri-ciddi bir üsul kimi görünə bilər, lakin Kinq bu əlamətləri Amerika rezonansı ilə zəngin simvollarla doldurmağı bacarır.

Romanın başlanğıcının necə olması hekayənin inkişafı üçün çox vacibdir. "Qarşıdurma" qiyamət romandan xeyir və şərin epik döyüşünə qədər yolun təxminən üçdə birini dəyişdirdiyinə görə Kinqin hekayəsinin necə başladığını qeyd etmək daha vacibdir. Başlanğıc janr üçün xarakterik ola bilər, dünya bir sızıltı ilə başa çatır, lakin Kinq incəliklə romanın diqqətini bu həyat təzi dəyişikliyindən itirilmiş baxışa çevirir. Kinq kiçik Arnette şəhərini təsvir etməklə, həddindən artıq qripin yayılmasından əvvəl ölməkdə olan Amerikanın şəkillərini canlandırır. Səhnə qurulduqdan sonra "Qarşıdurma" daha çox hərbi mövzulara müraciət edir və

oxuculara hökumətin qripə qarşı reaksiyası və sonradan medianın nəzarəti ilə yaxından tanış olurlar.

Bununla belə, “Qarşিদurma”nın ilkin fəsilələrinin bəlkə də ən soyuqqanlı hissəsi qripin ölkə daxilində insandan insana yayılma yoludur. Kinqin indiyə qədər yaradılmış "ən təsirli zəncir məktubunu" təsvir edərkən incə ironik tonu oxuculara xarakterə ölüm hökmü verildikdən sonra ölkənin ölüm əzablarını hiss etməyə imkan verir.

Kinqin Arnette şəhərinin təsviri oxucuları tanış əraziyə yerləşdirir. Romanın Amerikasını məlum olur və bu tanışlıq oxuculara Kinqin yaratdığı dünyaya inanmağa imkan verir. Romanın İkincil Reallığında bu inandırıcılıq yalnız Kinq ordunu təqdim edəndə artır. Hərbi niyyətlər və kütləvi qırğın silahları və ya mikrob müharibəsi ilə məhv edilməsi ilə bağlı müasir qorxular üzərində oynamaqla Kinq Amerikasını oxucular arasında daha da rezonans yaradır. Kinq oxucularını öz dünyasının tələsinə saldıqdan sonra, onlara həddindən artıq virusun şəxsi tərəfini hiss etməyə imkan verir, tez bir zamanda tamamilə tanış insanları təqdim edir və sonra onları amansızcasına ölümə məhkum edir. Oxucular itki və xəyanət hissindən qurtulmağa çalışarkən (öz hökumətləri, hərbciləri və mediası tərəfindən), Kinq onları reallıq haqqında acınacaqlı mənzərə ilə qarşılaşdırır.

İnsanlar dəhşətli şəkildə can verir. Bu quraşdırma ilə Kinq oxucuların hekayədən uzaqlaşma bilməyəcəyinə zəmanət verir. Kinq sakitcə roman boyu rezonans doğuracaq mövzuları müəyyənləşdirir. Əvvəlcə xarabalıq və itki var, sonra isə yenidən qurma anlayışı. Romanın bütün başlanğıcı kitabın ikinci yarısı ilə bağlı sualı gündəmə gətirir - insanlar həqiqətən nəyisə öyrənə bilərlərmi? Əgər ölkəni məhv edən həmin köhnə həyat tərzidir, Amerikanı köhnənin timsalında yenidən qurmağa dəyərlərmi? Başlanğıcda faciəvi şəkildə təsvir edilən can itkisi birdən-birə tərsinə çevrildikdə, sağ qalanlar dünyada həddindən artıq çox insanın qaldığını hiss etməyə başladıda, bəşəriyyət haqqında nə deyir? Bu kimi suallar Kinqin dünyanın sonu haqqında təsəvvürünün yalnız başlanğıcıdır.

Xoş xəyallar, 108 yaşlı təskinlik verici şöhrəti, əyilmiş eyvanı, köhnəlmiş rokçusu və tanış gitara akkordları və ilahiləri ilə Abaqail Ananı əhatə edir - bunların hamısı Orta Amerika xristianlığı ilə əlaqəli əlamətlərdir. Musiqi Ana Abaqailin müraciətində mühüm yer tutur. Oxuduğu mahnılar Stuya uşaqlığını, “tam daldırma və piknik naharlarını” xatırladır.

Abaqailin ən qürur duyduğu musiqi istedadıdır, xüsusən də 1902-ci ildə yalnız ağ insanların yaşadığı səhnədə oynadığı an. Onun bəzi xatirələri indi uğursuz olsa da, Abaqailin bu təcrübəni xatırlaması hələ də aydındır və qaranlıq adam onu tələyə salmaq üçün bu yaddaşdan istifadə etməyə çalışır. Romandakı hər kəs onu və ya Flaqqı xəyal etdiyi kimi, Abaqail də qaranlıq adamı xəyal edir; o, onun həmin qalibiyyət anına dair xatirələrini çaşdırır və şübhələr və uğursuzluq vədləri ilə onu dəf etməyə cəhd edir. Roman, Amerikanın hər yerində bu xəstəliyə qarşı immuniteti olan çoxsaylı insanların perspektivindən bəhs edir. Sağ qalanlar öz ərazilərində başqalarını axtarır və xəyal şəhərlərində yeni həyata uyğunlaşmağa çalışırlar.

Bununla belə, sağ qalanlar Abaqail Ana adlı yaşlı qadını və ya Randall Flaq adlı kişinin şeytancasına xəyallar görməyə başlayırlar. Ana Abaqail rahatlıq, qayğı və təhlükəsizlik təklif edir, Flaq isə zənginlik, güc və hökmranlıq təklif edir. Bu, sağ qalanlar üçün fəvqəltəbii bir təcrübəyə çevrilir, burada onlar bu qəhrəmanlara son dərəcə cəlb olunur və onlarla görüşmək üçün dini ziyarətə bənzər bir səyahətə çıxırlar.

Sağ qalanlar öz xəyalındakı qəhrəmanla qarşılaşdıqdan sonra iki qrupun xeyir və şər arasında mübarizə apardığını başa düşürlər. İki qrup yaxşılığın şərə qalib gəlməsi lazım olduğunu anlayaraq bir-biri ilə qarşılaşmağa qərar verir. Beləliklə, Abaqail Ananın davamçıları Las-Veqasa (Randall Flaq-ın yeri) uzun və xain bir yol tuturlar, burada özlərini düşünmək və qurban verməklə məşğul olurlar və dünyagörüşlərini dəyişirlər.

Romanda dini təsirlər çox güclüdür. Məsələn, roman əsasən fəvqəltəbii hadisələrə diqqət yetirir. Romanda sağ qalanlar daima Abaqail Ananın onlara bu

yeni post-apokaliptik dünyanın stresslərindən azad bir həyat təklif etdiyi bu xəyala sahibdirlər, halbuki Flaqqın məqsədi qorxulu və dəhşətlidir. Onlar bu qəhrəmanların gerçək olduğuna inanır və onları tanrılar kimi qoruyurlar. Bundan əlavə, sağ qalanların hamısı bu məqsəd üçün mübarizə də iştirak edir.

Cənnət/cəhənnəm və murdar-müqəddəs ideyaları da var. Məsələn, Abaqail Ananın evi təhlükəsiz bir sığınacaq olaraq görülür və cənnətə bərabər tutulur, halbuki Randall Flaq ilə Las Veqas bir növ cəhənnəm kimi görünür. Las-Veqas “Cəhənnəm”lə əlaqələndirmək üçün maraqlı bir yerdir – o, isti, quru, bağışlanmaz səhrada yerləşir və əyləncə/qumar/ “əxlaqsız” davranışı ilə tanınır (məsələn, Sin City). Üstəlik, hər yerə yaxınlaşdıqca baxışları güclənir. Beləliklə, müqəddəs və profan haqqında bir fikir formalaşır: “cənnət” (məsələn, Abaqail Ananın evi) və “cəhənnəm” (Veqas) Amerikanın qalan hissəsindən fərqlənir.

Nəhayət, sağ qalanlar dini ziyarətinə gedirlərmi? Victor və Edith Turner təklif edir ki, dini ziyarəti iki əsas anlayışı ehtiva edir: liminality və communitas (“Xristian mədəniyyətində imic və həcc: Antropoloji perspektivlər” 1978-ci ildə). Liminallıq adi həyatdan ayrılmış, fərdin mənəvi transformasiyaya məruz qala biləcəyi keçici bir mərhələ kimi görünür. İctimaiyyət birlik hissi, paylaşılan duyğular və təcrübələr, sosial rütbələrin dağıldığı bir dövlət və normaların mübahisələndirilə biləcəyi və utopik idealların uğrunda mübarizə aparıla biləcəyi bir vəziyyət olaraq görülür.

Bunu “Qarşıdurma”da görmək olar – sağ qalanlar öz şəhərlərini və adi həyatlarını tərk edərək yalnız fəvqəltəbii xəyalında gördükləri fiqur tapmaq üçün son dövrə girirlər. Onlar, həmçinin sağ qalanların bir araya gəldiyi, qrupun uğur və itkilərinə şərik olduğu və əvvəlki sıralarını itirdiyi (məsələn, rok ulduzu qrup lideri oldu) bir cəmiyyət hissini bölüşürlər. Bundan əlavə, həyatda qalanlar yeni və daha yaxşı bir dünya qurmağa çalışırlar. Onlar həmçinin həyatlarını əks etdirən Randall Flaq ilə qarşılaşmaq üçün fiziki cəhətdən gərgin səyahət edirlər; bəziləri hətta bu yolda canlarını belə qurban verirlər. Bu, sağ qalanların baxışını dəyişdirir, burada onlar yeni həyatlarının xeyir və şər arasında mübarizə ətrafında cəmləşdiyini başa

düşürlər. Beləliklə, “Qarşıdurma” həm də xeyirə qarşı şər, kəhanət (məsələn, xəyallar) və həcc/ritual/mənəvi transformasiya kimi güclü dini mövzuları olan məşhur mədəniyyət elementi ola bilər.

Dini kulminasiya ətrafında cərəyan edən bir roman üçün Kinq heç də həmişə Uayt tərəfində olan “yaxşı uşaqlar” adlandırılanlara qarşı o qədər də mehriban deyil. Romanın Tanrısı, rüporuna görə, tələbkardır və qurban vermək yaşamaq üçün bir tələbdir. Hətta Abaqail Ana da etiraf edir ki, bəzən Rəbbə xidmət etmək asan iş deyil: “Mən ürəyimdə Rəbbə nifrət bəsləmişəm. Onu sevən hər bir kişi və ya qadın Ona da nifrət edirlər, çünki O, sərt Tanrıdır, qısqancdır. O, Odur, O nədir və bu dünyada pislik edənlər Cadillac avtomobillərində yollarda gəzərkən xidmətin əvəzini əzab ilə ödəməyə qadirdir”. Bu cür sözlər onun həyatını həsr etdiyi Tanrıya qəribə fikrini göstərir. Ana Abaqailin Tanrını çox Əhdi-Ətiqdir, intiqam, qəzəb və sərtliklə doludur və Məsihin və Əhdi-Cədidin xilaskar sevən Tanrını romanda çətin ki, görünür. Qəhrəmanlar əvvəlcə bildikləri dünyadan, tanıdıqları insanlardan, sonra isə sonda yenidən qurmaq üçün mübarizə apardıqları dünyadan imtina etmələri gözlənilir. Dörd qəhrəmanı Las-Veqasa doğru yola salanda, Abaqail ana (və onun Tanrısı) kişilərin kürəklərindəki paltardan başqa heç bir şeylə getməmələrini israr edir, bu, maddi nemətlərin tökülməsini tələb edən mənəvi bir səyahət və bir yol olaraq qayğı göstərir.

Abaqail ana dini liderə xas olan bir sıra stereotip keyfiyyətlərə malikdir. O, özünü Tanrının toxunduğu insan kimi görür və Tanrının bütün bunlar üçün planları olduğuna inanır. Onun sədaqətli imanı bəzən öz ardıcılarının daha az sadıq üzvlərini kənara qoyur və onun Tanrı haqqında daimi fikirləri demək olar ki, hər kəsi narahat edir. Axı qəhrəmanlar müasir amerikalılardır. Onların müəyyən bir iman hissi ola bilər, lakin Tanrıya həyatlarında aktiv bir qüvvə kimi inanmaq onların dərk etmək üçün yetişdirildiyindən bir addım daha yüksəkdir. Yalnız 108 yaşlı Abaqail Ana tam bir inanca malik ola bilər. Onun ardıcılları müasir həssaslıqla əzab çəkirlər, hər kəsin paylaşdığı peyğəmbərlik xəyallarının sübutlarına baxmayaraq, belə bir metafizik reallığın mümkün olduğuna dair bir

şübhə. Bu mənada, Abaqail Ana iyirminci əsrin əvvəllərini səciyyələndirən, lakin son dövrlərdə itmiş kimi görünən dərin sədaqətə bir geri dönüşdür. Əlbəttə, bəzi amerikalılar mömindirlər, lakin Abaqail Anaya iman edənlər çox vaxt fanatik hesab olunurlar və onların xəbərdarlıqlarına çox vaxt məhəl qoyulmur. Ana Abagail yalnız Amerikanın belə dağıdıcı dəyişikliyə məruz qaldığı üçün sahib olduğu gücdən istifadə edir. Boulderdə hər şey yoluna düşən kimi insanlar onu yeni həyatları üçün bir fiqur və ya mənəvi simvoldan başqa bir şey kimi unudurlar. Ana Abaqail öz səyahətində mütləq Məsihlə paraleldir - o, şüurlu olaraq özünü xilaskar mövqeyinə qoyur və səhrada öz gedişi ilə qürur günahına görə özünü cəzalandırır. O, bu epizoddan bir qədər aydınlıq qazanır və başa düşür ki, Tanrı onun qəhrəmanlarını Flaq ilə üz-üzə göndərməsini istəyir, lakin onun bədənində məruz qalma nəticəsi öz təsirini göstərir və o, ölür. Abaqail ana ruhani dünyaya o qədər qarışıb ki, tez-tez adi dünyanı gözdən qaçırır. Ana Abaqail romanda ikili rol oynayır. O, Ağlar üçün mənəvi simvol kimi xidmət edir, lakin o, ürəyində Nebraskadan olan yaşlı qara qadındır.

O, bir müddətdir öz qaydalarına uyğun yaşayan yaşlı qadının bütün qəribəliklərinə və çatışmazlıqlarına malikdir və Kinq, hər hansı bir yaşlı insan kimi, yaxşı tərəf üçün simvolunu müəyyən yollarında bir az axmaq etməkdən üstün deyil. Ana Abaqailin onun kimi davranmaq üçün öz səbəbləri var, lakin Kinq bütün teoloji əhəmiyyətinə görə onu realist yaşlı qadın etmək üçün ehtiyatlı davranır. Kinq Ana Abaqaildə mənəvi və fiziki olanı qarışdırmağı bacarır - o, həm xeyirlə şər arasında gələcək mübarizənin simvoludur, həm də onu əhatə edən həvəsli gənclərlə barışmağa çalışan başqa bir qocadır.

Genişləndirilmiş nəşr virusun yayılması ilə bağlı şərtləri və onun yaradıldığı gizli laboratoriya birləşməsindən qaçmasına imkan verən təhlükəsizlik pozuntularını daha ətraflı təqdim edən "Dairə açılır" adlı proloqla açılır. Buna baxmayaraq meydana hər hansı mübarizə izi olmur. Bunun əvəzinə, Abaqail Ananın ölüm ayağında olan əmri ilə Stu, Larry, Ralph və Glen Randall Flaq ilə qarşılaşmaq üçün bir qrup ilə Las Veqasa piyada yola düşürlər. Stu yolda ayağını

sındırır və yerə yığılır. O, digərlərini onsuz getməyə təşviq edir, onlara Tanrının onun köməyinə gələcəyini söyləyir. Qlenin iti Kojak Stu ilə birlikdə qalır. Qlen, Ralf və Larri tezliklə Flaqqın adamları ilə qarşılaşır və onları əsir götürürlər. Qlen diz çöküb Flaqqa yalvararsa, xilas olmaq fürsətindən imtina etdikdə, Flaqın birbaşa əmri ilə Lloyd Henreid tərəfindən vurulur. Flaq digər ikisinin zorakılıqla edam edilməsinin şahidi olmaq üçün bütün adamlarını bir yerə toplayır (onlar şəhərin mərkəzi meydanında vəhşicəsinə parçalanacaqlar).

Qaranlıq sizi seçmir, qaranlıq sizə pıçıldaır. Və ona qulaq verib verməmək sadəcə sizin əlinizdədir. Bir adam bütün insanlığı məhv edə bilərmi? Düşünərkən biraz qeyri-adi gəlsə də əslində bu mümkün olacaq bir şey idi. Buna nümunə “Qarşıdurma” əsəridir. Ordunun yaratdığı bir virus hər hansı bir şəkildə ortaya çıxır. Və salisələr içində gerçəkləşən bu xəta saniyələr içində kontrol edilir. Ama bəzən bir saniyə belə hər şey üçün çox gec ola bilər.

Oxucular romanın təxminən 200 səhifəsinə qədər Qarşıdurmanın şeytanını ilk dəfə görmürlər, lakin şübhəsiz ki, ondan əvvəl kifayət qədər şər qüvvə görürlər. Randall Flaq təqdim olunana qədər oxucular Flaqın Amerikanı tanıdığını qəbul etməyə hazırdırlar - onun şər növü çoxdan iyirənc əməllərə ev sahibliyi edən ölkənin mənzərəsində rezonans doğurur. Kinqin Flaqın fiziki təsviri maraqlıdır. Flaq qərb ulduzuna bənzəyir - cins pencəkdən tutmuş kovboy çəkmələrinə qədər, oxucular onu moda qurbanı kimi rədd etməyə həvəs göstərə bilər. Bununla belə, onu hər cür ucuz zarafatdan fərqləndirən üzünün “qaranlıq şənliyi”dir. Kinq təklif edir ki, bu “nifrət dolu xoşbəxt adam” hətta Boy Scout kürək çantası və sevimli kiçik düymələri (sarı gülən üz və polis papağı taxmış donuz) ilə belə yüngül qəbul edilməməlidir.

Pis bir məxluq kimi, Flaq gecələr yolları gəzir, gündüzlər yatır yanından keçənləri narahat edir; hətta pis qəlblilər də onun yanında olanda narahat olurlar, belə ki, “onların ən dəlisi belə onun qaranlıq və gülən üzünə ancaq əyri bucaqla baxa bilərdi”.

Flaq təhrikçi, kiçik iğtişəşləri asanlıqla vətəndaş müharibəsinə çevirən bir adam kimi təqdim olunur və o, bəzən vətəndaş hüquqları hərəkatının iğtişəşləri zamanı doğulduğunu düşünür, lakin sonra o, Çarlz Starlvezer ilə məktəb günlərini xatırlayır. Belə görünür ki, Flaqın məkan və zamanda necə hərəkat etdiyinə dair real yaddaşı olmasa da, Amerika tarixinin ən qaranlıq anlarını canlı xatırlayır və Kinq onu demək olar ki, hər bir cinayət yerində çox aydın şəkildə yerləşdirir. Əgər Amerika psixikasında şeytan varsa, o zaman Randall Flaq o qüvvədir, lakin bütün qaranlıq tarixinə baxmayaraq, Flaq hələ də onun nəzarətindən kənar qüvvələrin mərhəmətindədir. O, romanda görünür, çünki vaxtının yaxınlaşdığını hiss edir, lakin bundan başqa heç bir biliyə malik deyil. Bu, onun üçün çox böyük zərər kimi görünmür, çünki Flaq əsasən instinktiv məxluqdur, lakin onun həqiqi dərk etməməsi onu eyni dərəcədə dəhşətli edən keyfiyyətdir. Flaqqın intellektinin olmaması onu ehtiras məxluquna çevirir və o, çox vaxt hissləri ilə idarə olunur.

Flaq qəzəbindən əziyyət çəkir; tez-tez hər şeyi düşünmədən hirslənəcək və onun həddindən artıq davranışı onun planlarını bir az da pozur. Nadine onu öldürməyə təhrik etməyə icazə verdikdə, Flaq qadını ilə birlikdə varis ümidini məhv etməyi bacarır və bu təhlükəsizliyin itirilməsi onun öz xalqı arasında nüfuzunu sarsıdır. O, özünə hakim ola bilmir və beləliklə, ona qarşı toplaşan qüvvələr qədər öz davasını da alt-üst etməyi bacarır. Kinq təklif edir ki, pislik özünü məhv etmək üçün kifayət qədərdir. Bununla belə, Flaq Las-Veqasın dağıdılmasından sağ çıxmağı bacarır və onun şərinin yenidən qayıdacağına əmindir. Şərin yüksəlişi və enişinin bu dövrü Kinqin romanı dünyası üçün çox vacibdir. Pislik Kinqin yaradıcılığında verilmişdir. İstər Flaq şəklində olsun, istərsə də gündəmləri ölüm və ya tabeçiliklə bağlı olan digər insanlarda olsun, həmişə mövcud olacaq; insanların həqiqətən məhv edəcəyi bir şey deyil. Şərin qısa müddətə geri qaytarıldığını bilmək Kinq dünyasındakı insanları müvəqqəti olduğu üçün qazandıqları sülhü daha da dəyərləndirməyə məcbur edir. Flaq hələlik yoxa çıxmış ola bilər, lakin o, qayıdacaq və Kinq yalnız keçmişdə olduğu kimi gələcəkdə də layiqli qəhrəmanların ona qarşı duracağına ümid edə bilər.

Çarli həmin saniyələrdə oradan uzaqlaşmış , arvadı və uşaqları ilə qaldığı iqamətgahdan qaçmışdı. Bu eoqist bir hərəkət idi. Əgər o əsnada qaçmasa idi, sadəcə özü həyatını itirə bilərdi ama o və ailəsi heçnə olmamış kimi yola çıxdı. Yolda ilərlədiyi hər an qarşılaşdığı və ya əlaqə qurduğu hər insanı bu virusa yoluxdurmuşdu. Çətinliklə gələ bildikləri şəhərdə də arvadı və uşağı çoxdan ölmüş özü isə artıq son nəfəsini verirdi. Yanacaq doldurma məntəqəsində olarkən ordakı insanlara da virusu yoluxdurmuşdu. O onlara, onlar, onlara və onlar onlara yoluxduraraq qısa müddət içində dünyanın 99% həyatını itirmişdi.

Yayılmış bu virus əslində qrip virusunun bir növüdür lakin bu insanları faciəvi şəkildə ölümə aparır. Epidemiya yayıldıqdan sonra bu virusdan sağ çıxan insanlar olur. Bunlar virusa qarşı immuniteti olan insanlardır. Həmsi bir formada birləşməyə çalışırlar. Xeyirə xidmət edənlərin (lideri 106 yaşındakı Abagail Ana, pis insanların lideri isə pislikdən başqa heçnə düşünməyən- Qara Adam, Yeriyan Adam, Uzun Adam, Yunnah-Randall Flaq dır. Bu qruplaşmanın ardından savaş planları başlayar. Abagail Ana, Randal Flaqı necə məğlub edəcəklərini izah edər və ən sonda yaxşı insanlar qazanır lakin bu mübarizə də xeyli yaxşı insanlar həyatlarını itirir.

Stiven Kinq, əsərdə bu virusun insanlar arasında yayılmasını elə möhtəşəm ifadə edirki, oxuyanda “gözlərin olduğu yerdən çıxır” ifadəsi az qalır yanında, bir filmdən daha yaxşıdır deyə bilərik. Romanda elə bir məqam varki, insanın içində fırtına yaradır. Əslində kitabın bütün hissələri belədir deyə bilərk. Xüsusən romanın 38-ci bölümündə virus yayıldıqdan sonra əsas olmayan xarakterlərin həyatına toxunur və onların ölümünə şahidlik etməyimizə sövq edir yazar bizi, və sonra bıçaq kimi təsir edən soyuq sözlər yazır- hər bir insanın ölümə savaşı, mübarizəsi və sonda isə böyük bir itki olur.

Hər bir xarakter öz əhəmiyyəti ilə ön plana çıxır. Bir çox romandan fərqli olaraq tək bir əsas və ya baş qəhrəman və xarakter üzərində cərəyan etmir hadisələr. Stu, Kojakin və daha sonra Tom Kallenin (qısa bir casusluqdan sonra onu Las-Veqasdan qayıdarkən tapan) köməyi ilə zədə, xəstəlik və sərt Rocky

Mountain qışından sağ çıxır. Onların üçü Frenin körpəsi dünyaya gələndən qısa müddət sonra Boulderə qayıdırlar. Körpə həddindən artıq virusa yoluxsa da, onunla mübarizə apara bilir. Sonda Stu və Fran Menə qayıtmaq qərarına gəlir və romanın orijinal nəşri onların ikisinin bəşər övladının öz səhvlərindən dərslər alıb biləcəyini sorğulaması ilə bitir.

NƏTİCƏ

Stiven Kinq günümüzün ən nüfuzlu müəlliflərindən biri olduğu şübhəsizdir. Onun mükafatlı romanları və hekayələri bütün dünyada tanınır. Çoxsaylı mükafatlar və nominasiyalar ona ədəbi aləmdə yer yaradıb. Kinq əsl “Qorxu Kralı”dır, çünki onun kitabları, çevrilmiş filmləri, dünya miqyasında milyonlarla insanı qorxudur. Stiven Kinq çoxlu kitabları, əsərləri və qısa hekayələri ilə Amerikan ədəbiyyatının şöhrət qazanmasına kömək etmişdir.

Stiven Kinqin müəllif kimi ümumi uğurunun və Amerika ədəbiyyatına verdiyi töhfənin mühüm cəhətlərindən biri onun yazıları üçün janr seçimidir. Əsərlərinə sadəcə olaraq nəzər salmaqla onun əsasən qorxu, gerilim, elmi fantastika və mistik filmlərinə töhfə verdiyini görmək olar. Bəzi fikirlərə görə, bu janrları klassik ədəbiyyat baxımından əsas istiqamət kimi adlandırmaq olmaz, lakin onlar çox müasirdir və buna görə də daha geniş əhatə dairəsinə, izləyicilərə və oxuculara təsirə malikdir və özü üçün çox layiqli rəğbət qazana bilir. Təhlil edərək belə qənaətə gəlmək olar ki, Stiven Kinqin ədəbi yaradıcılığı əsasən ədəbiyyatın müasir janrlarında olmaqla, ideya və düşüncələri müasir auditoriyaya təqdim edir.

Məlum faktdır ki, dəhşət, əksər hallarda və bəzi istisnalar olmaqla, bir növ faciə, məhrumiyyət və/yaxud qəddarlıqla üst-üstə düşür. Qorxu janrının müxtəlif formalarda və müxtəlif personajlar vasitəsilə təsvirinə malik olmaqla yazıçı adətən cəmiyyətdə hökm sürən bir çox anomaliyaların bəzilərini bu və ya digər formada vurğulamağa çalışır. Sonradan bu təsvir və işıqlandırma bəzi çirkin, lakin diqqətdən kənar qalan reallıqları üzə çıxarmaqla yanaşı, həm də onların kökünü kəsmək üçün həyata keçirməyə və maarifləndirməyə kömək edir. Bu düşünülmüş səy Stiven Kinqin qorxu janrındakı işində çox aydın görünür, çünki o, kədər və faciənin simlərini qorxu ilə uğurla toxuyur və beləliklə, ona oxucuları cəlb etmək və oxumaq üçün forma verir.

Post-apokaliptik dünya, mistisizmlə həyat mübarizəsi sözsüz ki hər bir oxucunu cəlb edəcək xüsusiyyətlərdirdəndir. Romanda qəhrəmanların fonu dolğun deyil, hər bir personaj ordan-ora sürüklənir ama hadisələr elə bu formada cərəyan etməyə davam edir.

Laboratoriyadan qaçan Çarlinin ailəsi ilə birlikdə gizlicə ərazidə olması, bu əsnada onların öskürəklərinin şahidi olmağımız, növbəti bölümdə isə yanacaq doldurma məntəqəsinə getməsi və dəqiqələr içində xəstəliyin sürətlə yayılması Kinqin bu yayılma əsnasında ən xırda detalları belə oxucuya çatdırması təqdirə layiqdir.

Ailəsinə xəstəlik yoluxduran tibb bacısı, market də üç dəqiqə ərzində üç nəfərə virus yoluxduran adam, bütün bu hadisələrin bir birinə möhtəşəm şəkildə bağlantı yaradılması şübhəsiz ki, yazarın peşəkarlığından irəli gəlir. Kitabın başında Kinqin oxuculara bir qeydi var, həmin bu qeyd niyə hadisələrin xeyir və şərin mübarizəsi olduğu haqqındadır. Kinqə kitabı qısaltmaq təklif olunmuş, yazığımız da bu təklifi qəbul etmişdir. Oxucular təzyiq göstərdikdən sonra isə tam mətn yenidən nəşr olunmuşdur. Çünki əksik olan bölümlərin hekayəni həqiqətən zənginləşdirdiyi məlumdur.

Roman üç kitab şəklində ayrılmışdır, hər bir kitabın sonu hekayəyə bir dönüm nöqtəsi bəxş edir.

Birinci kitab: Laboratoriya işçisi Çarli ilə açılır, Çarli ailəsi birlikdə oradan uzaqlaşır. Sonra halları pisləşir və yanacaq doldurma məntəqəsinə gəlib çatırlar. Həmin anda virus Stünun yanındakılara keçir, beləliklə virus yayılmağa oradan başlayır. Bu yayılma mərhələsinin çox gözəl olduğunu görürük. Kinq insanların təbii həyatlarından bəhs edir, arada isə xəstəliyin kimdən kimə yoluxduğunu bizə göstərir. Bu diffuziya mərhələsi gözəldir, Həyat müntəzəm olaraq davam edir, bir saman dənəsi, qayğısına qalacaq bir şey yoxdur. Qonşulara gedək, bilmədən yoluxduraq və xəstəlik bədənimizi yavaş-yavaş çürütərkən, aspirin içək, yataq və nə baş verdiyini anlamadan ölək. Bəzi insanlar həyatlarından sıxılırlar, rutini pozmaq istəyirlər, amma zənnimcə ölməklə bunu etmək istəmirlər. Bu insanlar nəzarətsiz ölürlər. Televiziyada, qəzetdə heç nə yoxdur. Xəstəliyin ilkin mərhələləri qarşılıqlı sakit gəlməyə başlayır. Dünya əhalisinin əksəriyyəti öləndən sonra işlər yolundan çıxır elə bu anda xeyir və şərin mübarizəsi başlayır.

İkinci kitab: Qəhrəmanlar bir araya gəlir və xəyalların arxasınca qaçirlar. Zibilçi yolda gördüyü hər şeyi yandırır. Nik və Tom Ananın yanına gedirlər, digərləri də həmçinin. Ananın keçmiş, 1900-cü illərin əvvəllərindəki xeyir-şər qarşılıması hərtərəfli araşdırılır. Ananın evində görüşürlər və böyük bir şəhərə yollanırlar, çünki daha çox qonaq oraya gələcək, yolda olanlar ora gələcək.

Üçüncü Kitab: Çöpçü ilə əylənmək səhvinə yol verən bir neçə nəfərə görə, Çöpçü helikopterlərə bomba qoyaraq Flaqın əlindəki üç pilotu öldürür, işlər heç yolunda getmir Flaq üçün. Digərlərinin yolda olduğundan da xəbərdar olur. Stu səfər zamanı ayağını sındırır və onu orada qoyurlar. Ana ölməzdən əvvəl səyahətdə kimisə itirəcəklərini deyirdi və oxucu Stu'nun öldüyünü düşünür. Xeyr, yeganə sağ qalan Studur.

Sağ qalanların bəzi mistik gücləri var. Məsələn, zibilçi; orduya qarşı nə qədər gizli silah olduğunu tapır. Tapdığı son şey atom bombası idi. Qlobal fəlakət, Tanrı və qaranlıq, yeni cəmiyyətin qurucu ağrıları, qəhrəmanların sonsuz səyahəti Kinqin ədəbiyyata bəxş etdiyi möhtəşəm əsər.

Stiven Kinq bu romanla bağlı fikirlərini təqdim edərkən, silahların təhlükəli və geniş yayılmış əsas probleminə toxunmuş və müzakirə etmişdir. Heç bir mübaliğəsiz demək olar ki, bədii ədəbiyyatın bir janrı kimi əhəmiyyətli dərəcədə məqbulluq və populyarlıq qazanmışdır. Digər tərəfdən yazıçı oxucuları üçün fantaziya dünyası yaradaraq tarazlığı qorumalı, beləliklə də yazılarında zaman-zaman reallıq yoxlaması aparmalıdır. Bu xüsusiyyət, Stiven Kinqin uydurma yazılarında həqiqətən əks olunur, çünki o, oxucularına bəzi mesajları sərt reallıqlarla çatdırmağa çalışır.

ƏDƏBİYYAT

Azərbaycan dilində

1. Əmirxan Xəlilov ., Dünya Ədəbiyyatı., Bakı “Araz” nəşriyyatı, 2012,616 səh.
2. Stiven Kinq. Seçilmiş əsərləri Şərq-Qərb – 2010
3. Dünya ədəbiyyatı. Antologiya. İki cildə. I cild. Bakı “Avrasiya Press”,2010,436 səh.

Türk dilində

Stephen King – Mahşer Altın Kitaplar 1216 sayf.

İngilis dilində

4. Bloom, Harold. The Western Canon. New York: Riverhead Books, 1994.
Bloom, Harold, ed. Stephen King. Modern Critical Views. Philadelphia: Chelsea House Publishers, 1998.
5. Blue, Tyson. The Unseen King. Mercer Island: Starmont House, 1989.
6. Blue, Tyson. The Unseen King. Mercer Island: Starmont House, 1989.
Casebeer, Edwin F. “The Art of Balance: Stephen King’s Canon.” Stephen King. Ed. Harold Bloom. Philadelphia: Chelsea House Publishers, 1998. 207-217.
7. Casebeer, Edwin F. “The Art of Balance: Stephen King’s Canon.” Stephen King. Ed. Harold Bloom. Philadelphia: Chelsea House Publishers, 1998.
8. Collings, Michael R. and David Engebretson. The Shorter Works of Stephen King. Mercer Island: Starmont House, 1985.
9. Collings, Michael R. Stephen King as Richard Bachman. Mercer Island: Starmont House, 1985.
10. Crawford, Gary William. “Stephen King’s American Gothic.” Discovering Stephen King. Ed. Darrell Schweitzer. 41-45. Culler, Jonathan. Literary Theory: A Very Short Introduction. New York: Oxford Press, 1997.
11. David, Jonathan P. Stephen King’s America. Bowling Green: Bowling Green State University Popular Press, 1994.
12. Greene, Suzanne Ellery. “Best Sellers.” Handbook of American Popular Culture. Vol. 2. Ed. M. Thomas Inge. Westport: Greenwood Press, 1980. 31-50.

13. Hernández, C. *The Beginnings of Stephen King*. Babelcube Inc., 2018.
14. Holland-Toll, Linda J. *As American as Mom, Baseball, and Apple Pie: Constructing Community in Contemporary American Horror Fiction*. Bowling Green: Bowling Green State University Press, 2001.
15. Holman, C. Hugh and William Harmon. *A Handbook to Literature*. 6th edition. New York: Macmillan Publishing Company, 1992
16. Hoppenstand, Gary and Ray B. Browne, eds. *The Gothic World of Stephen King*. Bowling Green: Bowling Green State University Popular Press, 1987.
17. Hoppenstand, Gary and Ray B. Browne, eds. *The Gothic World of Stephen King*. Bowling Green: Bowling Green State University Popular Press, 1987.
18. Huysen, Andreas. *After the Great Divide: Modernism, Mass Culture, Postmodernism*. Bloomington: Indiana University Press, 1986.
19. Indick, Ben P. "Stephen King as Epic Writer." *Discovering Modern Horror Fiction I*. Ed. Darrell Schweitzer.
20. Indick, Ben P. "Stephen King as Epic Writer." *Discovering Modern Horror Fiction I*. Ed. Darrell Schweitzer. Ingebretsen, Edward J. *Maps of Heaven, Maps of Hell: Religious Terror as Memory From the Puritans to Stephen King*. Armonk: M.E. Sharpe, 1996.
21. Jaeger, Werner. *Paideia: The Ideals of Greek Culture*. Trans. Gilbert Highet. Vol. I. New York: Oxford University Press, 1945.
22. Johnson, Paul. *Intellectuals*. New York: Harper and Row Publishers, 1988.
- King, Stephen. *Danse Macabre*. New York: Berkley Books, 1981.
23. King used Hemingford for the novel *It* as well. *The Denver Post*, USA Weekend, March 19–20, 2010, usaweekend.com
24. King, Stephen (2001). *Stephen King's Danse Macabre*. Berkeley Trade. p. 370. ISBN 0-425-18160-X.
25. King, Stephen (2012). *The Stand* (First Anchor Books Edition; "Complete and uncut edition" ed.). New York: Anchor Books

26. King, Stephen. "Stand: The Complete and Uncut Edition: The Inspiration". Archived from the original on February 2, 2009. Retrieved August 24, 2008.
27. King, Stephen. *The Stand. Complete and Uncut Edition*. New York: Doubleday, 1990.
28. Kroszer, Kassia. "Reading Books: 3 out of 4 Americans do it." Booksquare. 23 Aug 2007. 4 Oct 2007.
29. Lant, Kathleen Margaret and Theresa Thompson. *Imagining the Worst: Stephen King and the Representation of Women*. Westport: Greenwood Press, 1998.
30. Magistrale, Tony. *Landscape of Fear: Stephen King's American Gothic*. Bowling Green: Bowling Green State University Press, 1988.
31. Marrou, H. I. *A History of Education in Antiquity*. Trans. George Lamb. New York: Sheed and Ward, 1956.
32. Punter, David. *The Literature of Terror: a history of gothic fictions from 1765 to the present day*. New York: Longman, 1980.
33. *Respecting The Stand: A Critical Analysis of Stephen King's Apocalyptic Novel Paperback – May 8, 2012*
34. Rolls, A. *Stephen King: A Biography*. ABC-CLIO, 2008.
35. Schweitzer, Darrell, ed. *Discovering Modern Horror Fiction I*. Mercer Island: Starmont Publishers, 1985.
36. Schweitzer, Darrell, ed. *Discovering Modern Horror Fiction II*. Mercer Island: Starmont Publishers, 1988.
37. Schweitzer, Darrell, ed. *Discovering Stephen King*. Mercer Island: Starmont House, 1985.
38. Spignesi, Stephen J. *The Essential Stephen King*. Franklin: New Page Books, 2001.
39. *The Stand by Stephen King Hardcover, Complete & Uncut Edition, 1152 pages*
Published May 1st 1990 by Doubleday Books
40. *The Stand by Stephen King Hardcover, Complete & Uncut Edition, 1152 pages*
Published May 1st, 1990 by Doubleday Books

41. Underwood, Tim and Chuck Miller, eds. Bare Bones: Conversations on Terror with Stephen King. New York: McGraw Hill Book Company, 1988.
42. Winter, Douglas E. Stephen King: The Art of Darkness. New York: New American Library, 1984.

Elektron qaynaqlar

43. <https://reyou.com/>
44. <https://stephenking.com/>
45. <https://www.booktopia.com>
46. <https://www.nytimes.com/>
47. <https://stephenking.fandom.com/>
48. <https://literaryelephant.wordpress.com/>
49. <https://schoolworkhelper.net/>
50. <https://www.goodreads.com/>